

ከ ፍ ል ዐ

ፍጥረተ ዓለም በጠቅላላው፤

ም ዕ ራ ፍ ይ

እግዚአብሔር በፍጥረቱ፤

ኃይሉ አምላክ ከፍጹም ኃይሉ እና ጥበቡ የተነሣ ይህን ዓለም አከናውኖ ፈጠረ፤ ሊቀ ነቢያት መሴ የሥነ ፍጥረትን ጉዞ በሚናገርበት ጊዜ የተጠቀመበት ቃል «ገብረ» የሚለው ነው፤ ይህንም «በቀዳሚ ገብረ እግዚአብሔር ሰማየ ወምድረ» ሲል ተናግሯል፡፡

ገብረ የሚለው ቃል ባራዕ ከሚለው ከዕብራይስጡ ቃል ጋር ተመሳሳይ ትርጉም አለው፡፡ ይኸውም አደረገ፤ ሠራ፤ አከናወነ፤ መልክ ሰጠ፤ አበጀ ማለት ነው፡፡ አንዳንዶቹ ይኸንኑ የቃል ትርጉም ይዘው አበጀ ማለት ፈጠረ ማለት አይደለም የነበረውን አበጀ አሳመረ ማለት ነው የሚል አስተያየትን ያቀርባል፡፡ አበጀ ማለትም ቀድሞ የነበረውን አከናወነ፤ መልክ ሰጠ ማለት ነው፤ ፈጠረ ማለት ግን ያልነበረውን አስገኘ ካለመኖር ወደመኖር አመጣው ማለት ነው፡፡

ይሁን እንጅ እግዚአብሔር አምላክ ፈጣሪ እንጅ ፍጡር ስለአይደለ የሆነውን የተፈጠረውንም ሁሉ ካልነበረበት አምጥቶ እርሱው ፈጠረው እንጂ የነበረውን የሆነውን አበጀ ማለት አይደለም፤ ከዚያ በፊት ሁኖ የተገኘ ነገር የለምና፡፡ ስለዚህ ይኸን ዓለም እሙነብ አልቦ ነበ በ፤ ማለት ካለመኖር ወደመኖር ካለመታየት ወደ መታየት አምጥቶ ፈጠረው፡፡ በዚህ መልክ ገብረ የሚለውን ቃል ፈጠረ፤ አስገኘ፤ አወጣ ብለን እንተረጉማለን፤ ይህም እምነብ አልቦ ነበ ቦ. አምጥቶ እግዚአብሔር መፍጠሩን ያስረዳል፤ ያረጋግጣልም፡፡ ይኸንም የዓለም መፈጠር ትምህርትን ማመንና መናገር ከቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት ውስጥ ከፍተኛውን ምዕራፍ ይዞ ይገኛል፤ ምክንያቱም የሁሉ መነሻ መሠረቱ የእግዚአብሔር

ፈጣሪነትን የዓለሙንም መፈጠር ማመን ነውና፡፡ ከዚያ በኋላ ግን እርሱ የፈጠረው ዓለም ምንም ቢበድለው ለመታረቅና ይቅርም ለማለት ልጁን ኢየሱስን ወደዓለም እንደላከው፤ የዓለምም ድህነት ከልጁ መሰዋዕትነት የተነሣ እንደሆነ እና ከዚያ በኋላ የተፈጸመውን የቸርነቱን ሥራ ሁሉ በዚሁ መሠረትነት ልንከታተል እንችላለን፡፡

ዓለም በራሱ በፈቃዱም የሆነ እና የተገኘም አይደለም፤ እንዲሁም ዓለም አሁን እንዳለ ጸንቶ የሚኖር አይደለም፡፡ ከእግዚአብሔር ፍጹም ጥበብ የተነሣ ዓለም የተፈጠረ፤ የተገኘ፤ የሆነም ነው እንጅ፤ ማለት ከእግዚአብሔር ቅዱስ ፈቃድና ኃይል የተነሣ የተፈጠረ ነው፡፡ ስለዚህ አሁንም በእርሱ ጠ ባቂነት፤ መጋቢነት ይመራል፤ ይንቀሳቀሳልም፡፡

እግዚአብሔር በሦስትነቱ ነበር፤ ስለዚህም ባለመለያየት አብ፤ ወልድ፤ መንፈስ ቅዱስ በአንድነት ዓለምን ፈጠሩ፡፡ በመለኮት በፈጣሪነት አንድ ስለሆኑ አምላክ በአንድነቱ ዓለምን ፈጠረ፤ አከናወነ፡፡ ይህንም ሐዋርያው ጳውሎስ «ሁሉ ከእርሱ ነው፤ በእርሱም ነውና፤ ወደርሱም ነው፤ ለእርሱም ምስጋና ይገባዋል፤ ለዘለዓለም አሜን» ሲል ይገልጻልናል፡፡²

ዓለም በእግዚአብሔር ፈጣሪነት እንደተፈጠረ ቅዱሳት መጻሕፍት ተባብረው እንደሚከተለው ይገልጣሉ፤ ነቢዩ ዳዊት «ሰማይንና ምድርን የሠራ እግዚአብሔር ከጽዮን ይባርክህ» ሲል ሰማይንና ምድርን የፈጠረ እርሱ እንደሆነ የእግዚአብሔርን እውነተኛ ፈጣሪነት ገልጦ መስክሯል፡፡³ ነቢዩ ኢሳይያስ «ሰማያትን የፈጠረ ምድርንና በውስጧ ያለውን ያጸና፤ በእርሷም ላይ ለሚኖር ሕዝብ እስትንፋስን፤ ለሚሄዱባትም መንፈስን የሚሰጥ አምላክ እግዚአብሔር ነው» ሲል እውነተኛ ምስክርነቱን ሰጥቷል፡፡⁴ እንደገናም ነቢዩ ዳዊት «ሰማያትን በጥበቡ የሠራ ምሕረቱ ለዘለዓለም ነውና፡፡ ብቻውን ታላላቅ ብርሃናትን የሠራ ምሕረቱ ለዘለዓለም ነውና» ሲል ይናገራል፡፡⁵

እንደገናም ይኸው ነቢይ «ተስፋው በአምላኩ በእግዚአብሔር የሆነ ሰው ብሩክ ነው፤ እርሱም ሰማይንና ምድርን ባሕርንም በእርሱ ውስጥ ያለውንም ሁሉ የፈጠረ» ሲል

ግልጥ አድርጎ የሁሉ ፈጣሪ የሆነውን የእግዚአብሔርን ፈጣሪነቱን ተናገረ።⁶

ሐዋርያትም ያወቁትንና የተረዱትን ምሥጢር በመግለጥ በጸሎታቸው እንዲህ ሲሉ መስክረዋል፤ ጌታ እግዚአብሔር ሆይ አንተ ሰማይንና ምድርን ባሕርንም በእርሱ የሚኖረውንም ሁሉ ፈጠርክ።⁷ የሐንሰም የመላእክን ምስክርነት የሰማውን ቃል እንደሚከተለው ይገልጻልናል «ጌታችንና አምላካችን ሆይ አንተ ሁሉን ፈጥረሃል፤ በአንተ ፈቃድም ሁኗልና ተፈጥሯልምና፤ ስለዚህ ክብር ውዳሴ ኃይልም ልትቀበል ይገባሃል»።⁸

ዓለም ከእግዚአብሔር ፍጹም ጥበብ እና ፈጣሪነት የተነሣ እንደተገኘ፤ በእግዚአብሔርም ፈጣሪነት እንደተፈጠረ በክርስቲያናዊ ማኅበር ውስጥ መናገር መደጋገም ይሆናል፤ ምክንያቱም ክርስቲያኑ ሕዝብ ይህንኑ አምኖ የተቀበለ አጽንቶም የያዘና የጠበቀ ነውና። ዘመናዊ አስተሳሰብን ተከትሎ ቁሳዊ አካል ያለ ፈጣሪ የተገኘ፤ ከዘመንም በኋላ መልክን የያዘ፤ ሕይወትንም ያገኘ ነው። በማለት ከሚናገሩት ባለቤትነት ከሌለው አስተያየት ቤተ ክርስቲያን ትለያለች፤ ምክንያቱም ያለ እግዚአብሔር ፈጣሪነት የሆነ፤ የሚሆንም፤ የተገኘም ነገር ከቶ የለምና። ቁስአካልም ቢሆን ለመገኘት ፈጣሪ ያሸዋል፤ ለእርሱም መገኛ ምክንያት ያሻዋልና።

ጥንታዊ (ጥላቶናዊ) አስተሳሰብ ለዓለም ሁለት መነሻዎች በየዘመናቱ መካከል እንደነበሩ ያመለክታል፤ ይኸውም አንደኛ እግዚአብሔር ሲሆን ሁለተኛው ቁስ አካል የሚባለው ነው። በዚህም አስተያየት እግዚአብሔር የነበረውን ቁስ አካል መልክ ሰጥቶ ቅርጽ አውጥቶ አቀረበው እንጂ እምነብ አልቦ መፍጠሩን አልፎታል። የክርስትናው ትምህርት ግን ይህን አስተሳሰብ ፈጽሞ ውድቅ አድርጎ፤ የእግዚአብሔርን ፈጣሪነት ተቀብሎ ከዚህ በሚከተለው በአራት የፍጥረት ደረጃ ይመድባል።

ይህም አንደኛ ከእግዚአብሔር እምነብ አልቦ ነብ ቦ ፍጥረት ሁሉ መፈጠሩን፤ ሁለተኛ ዓለም በዘመን መፈጠሩን፤ ሦስተኛም ዓለም ለአንድ ለሆነ ዓላማ በሆነም ምክንያት መፈጠ

ሯን፤ አራተኛም የፍጥረትን ክንውን ዘርዘሮ በማስረዳት ነው። አሁን እኛ በእነዚህ አርዕስት ጠቅላላ ሥነ ፍጥረትን እንደሚከተለው እንመረምራለን።

፩. ፍጥረት እምነብ አልቦ ነብ ቦ፤

እግዚአብሔር ይህን ዓለም ከአለመኖር ወደ መኖር፤ ከአለመሆን ወደ መሆን አምጥቶ ፈጠረው፤ ይኸም ማለት ጥንት ከነበረው ቁስ እንደሚባለው ሳይሆን አምላክ በፍጹም ኃይሉና ጥበቡ ከአለመኖር ወደመኖር አምጥቶ ፈጠረው።⁹ ለዚህም ፍጥረት ቅርጽ ሰጠው፤ መልክም አወጣለት፤ ይህም ማለት ጥንት ያልነበረውን ወይም ጥንትነት የሌለውን ግብር አምጥቶ ፈጠረ ማለት ነው። ከዚህ በኋላ ግን መልክ ቅርጽ ሰጠው፤ ወሰን ደንበር አበጀለት፤ ከዚህ በኋላ ሁሉን ግብር እምግብር ፈጠረው። የፍጥረቱም ጉዞ ከዝቅተኛው ወደ ከፍተኛ፤ ከትንሹ ወደ ፍጹም በማምራት ነው። ለሁሉም ገዥና አስተዳዳሪ አድርጎ እስከፈጠረውና እስከሾመው እስከ ሰው ልጅ ፍጥረት ድረስ ዓለምን በ፯ ቀን ፈጸመው፤ የፍጥረቱም ሁሉ ራስ (ጉልላት) ሰውን አደረገ።¹⁰

ሁሉን ለማድረግ በሚቻለው ባሕርዩ የፍጥረት ሁሉ መነሻ የሆነውን ግብር ቁስ አካል) ከአለመሆን ወደመሆን፤ ከአለ-መኖር ወደ-መኖር አምጥቶ ፈጠረው፤ ይኸውም አምላክ የሁሉ ፈጣሪ እንደመሆኑ እንደጥበቡ ፈጠረው እንጅ ከነበረውና ከሆነው ግብር አለመሥራቱን ያመለክታል። ክርሱ በፊት ከቶ የሆነ ፤ የነበረ የለም ነበርና፤ ስለዚህም «ምድርን በመሠረትኩኝ ጊዜ አንተ ወዴት ነበርክ እውቀት ታውቅ እንደሆነ ንገረኝ» ሲል ያስረዳናል።¹¹ አምላክ እምነብ አልቦ አምጥቶ ምድርን መሥርቷል ስለዚህ፤ ምድርን በመሠረትኩኝ ጊዜ አንተ የት ነበርክ ሲል ባለቤትነቱን፤ ፈጣሪነቱን ገልጦ ልዑል እግዚአብሔር ተናግሯል። እንዲሁም አምላክ ከነፃ ሠራተኝነቱ፤ ፈጣሪነቱ የተነሣ መጨነቅ መድከም ሳይኖርበት ሁሉንም በቃሉ «ለይኩን» ብሎ በተናገረ ጊዜ ማንኛውም ፍጥረት ሁሉ ሆኖ ተሠርቶ ተፈጥሮ መገኘቱን ሐዋርያው ጳውሎስ «በሃይማኖት እናውቃለን ዓለሞች በእግዚአብሔር ቃል እንደተዘጋጁ ከማይታየውም ነገር የሚታየው

እንደሆነ» ሲል እግዚአብሔር ዓለምን እምነብ አልቦ ነበ በ አምጥቶ እንደፈጠረ ያስረዳል።¹² እንዲሁም ያልነበረውን ወደመኖር ያልሆነውን ወደመሆን አምጥቶ መፍጠሩን ይኸው ሐዋርያ እንደገና ሲያወሳ «በአመንበት በእግዚአብሔር ፊት ሙታንን የሚያስነሣ፤ ያልነበረውን እንደነበር የሚጠራ» ሲል ያስረዳል።¹³

በመጀመሪያ ዓለም ሲፈጠር በጠቅላላ መልክና ቅርፅ ያልነበረውን መሆኑን ባደም እንደነበረ፤ ሊቀ ነቢያት ሙሴ በሰፊው ይነግረናል።¹⁴ አምላክ ከጥበበኞች በሚበልጥ ጥበቡ ሁሉንም ከአለመኖር ወደ መኖር አመጣው፤ የአምላክነቱም ኃይል ይህንን ሊያደርግ ቻለ፤ ምክንያቱም አንድ ነገር ፈጣሪና ባለቤት ከሌለው ምንም ሊገኝ ባልቻለም ነበርና። ለፍጥረት ሁሉ ምክንያት የሚሆነውን ግብር ግን እግዚአብሔር በመጀመሪያ አመጣው፤ ይህም ሊቀበሉት የሚገባ እውነት ነው። ያም ግብር ለሌሎች ፍጥረታት መነሻ ሆኗል፤ ማለት ግብር እምግብር ለሚፈጠሩት ሁሉ ምክንያት ሆነዋል። የመጀመሪያውን ግብር አምላክ በጥበቡ አስገኘው እንጂ በዕድሉ እንዲሁ የተገኘ አይደለም፤ ከምንም ምን ሊገኝ አይችልምና። ለዓለም መገኘት፤ ለዓለም ፍጥረት ምክንያት ወይም መገኘቱ እግዚአብሔር ብቻ ነው፤ ሌላ መነሻ ምክንያት የለውም፤ ምክንያቱም እርሱ ሁሉን ማድረግ የሚችል አምላክ ነውና። ስለዚህም ከፍጹም ጥበቡ ከፍጹም ኃይሉ የተነሣ ይህን ዓለም ከአለመኖር ወደመኖር አመጣው፤ የፈቀደውንም ያህል በፈቀደውም ዓይነትና መልክ ፈጠረ።

፩. ፍጥረት በዘመን፤

የቤተ ክርስቲያን እምነትና ትምህርት የቅዱሳት መጻሕፍትም አስረጅነት እንደሚነግረን ዓለም የተፈጠረው በዘመን ነው። እግዚአብሔር ብቻ ፈጣሪ እንደመሆኑ፤ ከዘመናት በፊት ወይም ውጭ ነበር፤ ግን ሁሉን የፈጠረ በዘመን ነው። ዓለም በዘመን እንደ መፈጠሩ ዘመንም ከዓለም ጋር የተገኘ የተቆጠረ ነው። ዘመኑ በዓለም ታወቀ፤ ዓለሙም በዘመን ተለካ፤ ተቆጠረም። የዓለም ፍጥረትም የእግዚአብሔር

ውሳኔ ነው ማለት ቀድሞ አምላክ ያቀደውን ሲሠራ ዘመን ተቆጠረ እርሱ ግን ቀዳማዊ አምላክ ነው። ይህንንም ነቢዩ ዳዊት «ተራሮች ሳይወለዱ ምድርና ዓለም ሳይፈጠሩ ከዘለዓለም እስከ ዘለዓለም ድረስ አንተ አምላክ ነህ» ሲል ያስረዳል።¹⁵ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስም ራሱ ሲያስተምር አምላክ ከዘመናት በፊት እንደነበረና ዓለም በዘመን እንዲለካ እንዲቆጠርም «አሁንም አመሰግንኝ፤ አንተ አባት ሆይ በአንተ ዘንድ ከጥንት ወደ አንተ ዘንድ በነበረች ምስጋና ዓለም ሳይፈጠር» በማለት አስረድቷል።¹⁶ ሊቀነቢያት ሙሴም የዓለምን ተፈጥሮ ሲጀምር በቁጥር በስፍር በዘመን እንደሆነ እንዲህ ሲል ይነግረናል «በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ»።¹⁷ ይህም የዘመን መቁጠሪያ መጀመሪያ መሆኑን ያመለክታል፤ ምን አልባት የራቀውን ያህል ቢርቅ በስፍርም በቁጥርም ጠቢባን ሁሉ እያንዳንዳቸው ቢለያዩም ዓለም በዘመን መፈጠርዋን ማንም አልካደም።

ስለዚህ፤ ዓለም ከዘመናት በፊት በነበረው አምላክ በዘመን መፈጠሩን፤ ዓለምም ራሷ የእርሱ የጥበቡ ውጤት መሆኗን ይመሰክራሉ። የዓለም መፈጠር የዓለም ወደመኖር መጠራት ነው፤ ይኸውም አምላክ ምንም ግዴታ ሳይኖርበት፤ ድካምም ሳይሰማው ከፍጹም ኃይሉና ከፍጹም ጥበቡ የተነሣ መፍጠሩን ይኸን የተከናወነ ዓለም በትክክል መመልከት ነው።

ዓለም በዘመን እንደተፈጠረ፤ በመጨረሻም ጊዜ ዓለም ከዘመኑ ጋር ያልፋል፤ ከዚያ በኋላ ዓለም እንዲሁም ዘመን ፈጽመው አይገኝም። ዓለም ከዘለዓለማዊው አምላክ ጥበብ የተነሣ ተገኘች እንጂ እርሷ ዘለዓለማዊት አይደለችም፤ ፈጣሪዋ እግዚአብሔር ግን ከዘመናት በፊት ነበር፤ በዘመናትም መካከል አሁን አለ፤ በኋላም ዘመናትንና ዓለምን አሳልፎ ለሁል ጊዜ ይኖራል። ከዘመናት በፊት አምላክ እንደመኖሩ ቅዱስ ሐሳቡና ምክሩ ዓለምን ለመፍጠር መወሰኑ ጥንታዊ ቀዳማዊ ሊሆን ይችላል፤ ግን ዓለም የዚህ ቅዱስ ሐሳብ የዚህም ጥንታዊ ጥበብ ውጤት እንጂ ቀዳማዊ አለመሆኑን ነቢዩ ዳዊት «ወኩሎ በጥበብ ገበርኩ» ሲል አስረድቷል።¹⁸

፫. የዓለም መፈጠር ምክንያትና ግብ፣

ዓለም በእግዚአብሔር ፍጹም ጥበብ የተፈጠረ እንጅ እንዲሁ በዕድሉ የተገኘ፣ ወይም በአንድ ሌላ ጌታ የሆነ አይደለም፤ ስለዚህ ለአንድ የተቀደሰ ዓላማ የተፈጠረ ስለሆነ መነሻው ምክንያትና መድረሻው ግቡ አንድ ሊሆን ይችላል። ዓለምን አምላክ ስለ ፫ ነገር ፈጥሮታል፤

1ኛ. ከሃሊነቱን ለመግለጥ፣ ማለት ሁሉን ካለመኖር ወደመኖር አምጥቶ መፍጠር ከፍተኛ ችሎታ ነው፤ ይኸንም ከእርሱ በቀር የቻለ የለምና። ይኸንም መጻሕፍት ተባብረው ደግፈውት እናገኛለን።²⁰

2ኛ. ቸርነቱን ለመግለጥ፣ ማለት የፈጠረውን ሁሉ በትክክል መመገብ፣ ማስተዳደር፣ ሁሉን በትክክል መመልከት ቸርነት ነውና።²⁰ በእግዚአብሔር ዘንድ ትንሽ ትልቅ የለም፤ ሁሉም በርሱ ዘንድ አንድ ነውና፤ ትክክልም ነውና ተረስቶትም የሚቀር ከቶ የለምና።

3ኛ. ባለጸጋነቱን ለመግለጥ፣ ሁሉ የርሱ፣ ሁሉም ለርሱ የሆነ እግዚአብሔር ብቻ ነው። የሁሉ ገዥ የሁሉም ባለቤት እግዚአብሔር ብቻ ነውና። በዚህ ዓላማ ለዚህም ግብ ሲል ዓለምን አከናውኖ አምላክ ፈጥሯል። አምላክ ምንም ዓይነት ግዴታ የሌለበት ሲሆን በፍጹም ጥበቡና ነፃነቱ የሠራው ዓለም ይኸ የተከናወነው ነው።

እግዚአብሔር ዓለምን ለመፍጠር የተገደደበት ወይም የጎደለው ነገር ኑሮ ያነን ለመሙላት ሲል ከችግሩ የተነሣ የፈጠረው አይደለም፤ ከምሕረቱ ከቸርነቱ የተነሣ ፍጥረቱ ሁሉ ይገኝ ዘንድ ወደደ፣ ስለዚህም የተፈጠረው ሁሉ የክብሩ መግለጫ የሰሙም ቀዳሽ ይሆን ዘንድ አደለው፤ ምክንያቱም ለፍጥረቱ ሁሉ ዓላማ ይኖረው ዘንድ ፈቀደ፤ ከዚህም ዓላማ የተነሣ የእግዚአብሔር ፍጥረት ግዕዛኑን፣ መጠኑን ዓይነቱን ጠብቆ እንዲኖር፣ እንደየ ግዕዛኑም ለእርሱ ምሥጋና እንዲያቀርብ አድርጎ ፈጠረው።

ሁሉም ለተቀደሰ ዓላማ እንደተፈጠረ፣ ማለት ለምሥጋና ለክብሩ መታወቂያ እንደተፈጠረ ቅዱስ መጽሐፍ በሰፊው እንዲህ ሲል ይመሰክራል «ሰማያት ይነግራ ስብሐተ እግዚአብሔር ወግብረ እደዊሁ ያየድዓ ሰማያት» ሲል ነቢዩ ዳዊት እውነተኛ ምስክርነቱን ሰጥቷል።²¹

ነቢዩ ዳንኤልም «ይባርክም ኩሎ ግብረ እግዚአብሔር» ሲል ተናግሯል።²² መላእክትም ክርስቶስ በተወለደ ጊዜ ለሕፃኑ ክርስቶስ እጅ መንሻ አድርገው ያቀረቡት ምሥጋና ነው፤ እንዲህ ሲሉ «ስብሐት ለእግዚአብሔር በሰማያት፣ ወሰላም በምድር፣ ሥምረቱ ለሰብእ»።²³ በዚህም መግለጫ መሠረት የመላእክት ሥራቸው የተፈጠሩበትም ዓላማ ምስጋና መሆኑን ያመለክታል። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም የተፈጠረው ፍጥረት ሁሉ በርሱ ፈጣሪነት፣ ለርሱም አገልግሎትና ክብር፣ ለተቀደሰም ዓላማ እንደተፈጠረ፣ ሁሉም ለርሱ ምሥጋና ሊያቀርብ እንደሚገባው ሲገልጥ «ሁሉም ክርሱ ነውና ወደርሱም ነው። ለርሱም ምሥጋና ይገባዋል ለዘላለም አሜን» ሲል በሰፊው ያስረዳናል።²⁴

ከዚህ ሁሉ ፍጥረት ሰው ተለይቶ የነባቢነት፣ የለባዊነት፣ የሕያውነት ባሕርይ ስላለው የሰሙ ቀዳሽ የክብሩም ወራሽ ይሆን ዘንድ እግዚአብሔር በዓርአያውና በምሳሌው ፈጠረው፤ እንዲሁም ሌላውን ፍጥረት ሁሉ ለሰው አገልግሎት፣ ለሰውም ጥቅም ሲል እንደፈጠረው እንረዳለን።²⁵ ሰውን ግን ለርሱ ስም ቀዳሽ ለርስቱና ለክብሩ ወራሽ እንዲሆን ዘላለማዊም እንዲሆን አድርጎ ፈጥሮታል። እያንዳንዱም የሰው ልጅ በተፈጥሮ ነፃ እንደመሆኑ ለዚህ ለተፈጠረበት ዓላማ ብቁ ሆኖ ለመገኘት ግዴታው ይሆናል።

ለሰውም ይኸንን የማወቅ ዕድል ወይም ኃይል ከመሠረቱ ተሰጥቶታል፤ ስለዚህ ይኸን ያውቃል፤ ይኸንም ሁሉ ማወቁን ሐዋርያው ጳውሎስ «እግዚአብሔርን ማወቅ ተገልጦላቸዋልና፤ እግዚአብሔር እርሱ ገልጦላቸዋልና» ሲል ያስረዳናል።²⁶ በዚሁ ዓላማ በዚሁም መነሻነት እግዚአብሔር ይህን ዓለም ፈጠረ፣ አንድ ጊዜም ወስኖ አከናውኖም የፈጠረው ዓለም በተፈጠረበት ዓላማ ጸንቶ ይገኛል።

አምላክም የፈቀደውን ያህል ፈጠረ እንጂ እንዲጨምር ወይም እንዲቀንስ የጠየቀውና ያስገደደው የለም፤ ወይም ሳይፈጥረው ቀርቶ የጎደለበት ነገር የለም። ለመፍጠር የፈቀደውን ያህል ፈጠረ፤ ፈቃዱ ወሰነው «ኩሎ ዘፈቀደ ገብረ እግዚአብሔር» ሲል ነቢዩ ዳዊት ያስረዳናል።²⁷

፩. የፍጥረቱ ክንውን፤

እንደ ቅዱስ መጽሐፍ አገላለጥ መሠረት ዓለም የሰድስት ቀናት ፍጥረት ናት። ይኸንንም ቤተ ክርስቲያን አጉልታ አጽድቃም ታስተምራለች፤ ይህም ማለት አምላክ በቸርነቱ ይኸን ዓለም ካለመኖር ወደመኖር የመጀመሪያውን ግብር ካወጣ በኋላ እያንዳንዱን ፍጥረት ለይኩን እያለ እርሱ በወደደው መሠረት ግብር እምግብር እንዲፈጠር አድርጎታል። ይኸም የፍጥረት ጉዞ ከታች ወደላይ፤ እንዲሁም ቅርጽ መልክ ካለመኖሩ ወደፍጹምነት፤ ከትንሽ ወደትልቅ በመሄድ እግዚአብሔር ሁሉንም በሰድስት ቀን ፈጥሮ አስተካክሎ አቀረበ። በመጀመሪያው የፍጥረት ሁሉ ምክንያት የሚሆነውን ግብር ፈጠረ ከዚህ በኋላ ሁሉም የቃሉ ፍጥረት ነው። ለይኩን ባለጊዜ እየሆነ እየተፈጠረም እየተሠራም ተገኝቷል። በዘፍጥረት እንደምንረዳው «በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ» ካለ በኋላ እስከ ሰው ተፈጥሮ ያለውን ተራ በተራ የፍጥረቱን ዝርዝር ይናገራል። ከዚያ በኋላ፤ ከፈጠረው ግብር አገናኝቶ ሰውን በእጁ ቀረጸው መልክም አወጣለት፤ ስለዚህም ሰው የእጁ ሥራ ይባላል «እግዚአብሔር አምላክ ሰውን ፈጠረው፤ መሬት ከምድር፤ ባፍንጫውም የሕይወት እስትንፋስን እፍ አለበት፤ ሰውም ሕይወት ያለበት ነፍስ ሆነ»።²⁸ ነፍሱን ግን ካለመኖር ፈጥሮ አምጥቶ አሳድሮበታል፤ ስለዚህ ሰው የተለያዩ ጠባያት ያለበት ልዩ ፍጥረት ሁኖ ይገኛል።

ይህን ዓለም ቅርጽ መልክ ሰጥቶ ካለመኖር ወደመኖር ወደፍጹምነት፤ ወደ መታየት ያመጣው መጀመሪያ መነሻ አድርጎ ከፈጠረው ግብር ከምድር እንጂ ጥንት ከነበረው ግብር ላይ ያገኘለው ያነንም የለወጠው መልክ የሰጠው አይደለም፤ ለዓለም ጥንትነት የለውምና።

ዓለም መጀመሪያ መገኘቱ፤ ቀጥሎም መሻሻሉ፤ ለውጥ ማግኘቱም፤ በእግዚአብሔር ፈጣሪነት ሠራተኛነትም በነዚህ በሰድስት ቀናት በተፈጸመው ሁኔታ እንጂ ከመቆየቱ ከመኖሩም የተነሣ ግብሩ በራሱ ለውጥ ያደረገ አይደለም፤ በዚህ መልክ እንደተፈጸመ አድርጎ ዳርዊን የተባለው ሰው እንደተናገረው አይደለም፤ አስተያየቱን ቤተ ክርስቲያን ፈጽማ አትቀበለውምና።

የመጀመሪያውን ግብር ለፍጥረት ሁሉ ምክንያት የሆነውን ያስገኘ፤ የፈጠረውም እግዚአብሔር ነው፤ ያንንም ያሳመረና፤ መልክ የሰጠ፤ እንደየ ግዕዛኑና እንደየ መጠኑ እንዲገኝ፤ ይሆንም ዘንድ በየዕለቱ እየሠራ፤ መልካም እንደሆነ፤ እያየ በመልካም ሥራውም እየተደሰተ የፈጸመው እርሱው ጥበበኛው እግዚአብሔር ነው።²⁹

ልዑል አምላክ የፍጥረቱን ሥራ ከፈጸመ በኋላ ዕረፍት አደረገ ሲል ሙሴ የሚናገረው፤

1. እግዚአብሔር ደክሞት ኑሮ አርፎ ቆይቶ እንደገና ፈጠረ ለማለት አይደለም።
2. ለማሰቢያና ለውጥም ለማድረጊያ፤ ለማሻሻያ ዕረፍት ዐድርጎ ወይም ሥራውን አቋርጦ ቆይቶ በኋላ ቀጠለ ለማለትም አይደለም። ሥራውን በዕርግጥ በ6 ቀናት ውስጥ አከናውኗል፤ ፈጽሟል፤ በሰባተኛው ቀን ግን የመፍጠር ሥራውን አቀሟል። ዐረፈ የሚለው ቃል ለሥራ መቀጠያ ሳይሆን የአምላክ ግንኙነት የማያቋርጥ ከፍጥረቱ ሁሉ የማይለይ መሆኑን ለመግለጥ ነው። በእርግጥም እግዚአብሔር ይኸን የተከናወነ ዓለም ፈጥሮ አልጣለውም፤ አልተለየውም፤ ይመግበዋል፤ ይጠበቀዋልም ግንኙነቱንም ይቀጥላል እንጂ።

፯ተኛው ቀን ዕረፍት የሚባለው በሌላ በኩል እንደ አምላክነቱ ያለአስገዳጅ ያደረገው ነው እንጂ ግዴታ ኑሮበት ያን ለመፈጸም ወይም ከላይ እንደተገለጠው ደክሞት የማረፍ

አይደለም፤ በፈቃዱ እንደፈጠረ እንደ እርሱውም ፈቃድ ያደረገው ስለሆነ፤ ዐረፈ እንጂ ሰዎች ሠርተው በተለያዩ ምክንያቶች ሥራን እንደሚያቆሙ፤ መልሰውም እንደሚቀጥሉ አይደለም። ደግሞ እግዚአብሔር ከፈጠረው ከ፩ ቀናት ፍጥረት ሌላ የተፈጠረ ምንም ነገር የለም፤ ስለዚህ ሊቀ ነቢያት ሙሴ «ሰማይና ምድርም ተፈጸሙ ሠራዊታቸውም ሁሉ» ሲል ከዚያ በኋላ ሌላ ፍጥረት አለመኖሩን አረጋግጦ ዘግቷል።³⁰

ምዕራፍ ፪

ዓለም በጠቅላላው፤

ዓለም በጠቅላላው በእግዚአብሔር ፈጣሪነት ብቻ ተፈጥሯል፤ ልዑል እግዚአብሔርም ኃያል እንደመሆኑ ከማንም ርዳታ ሳይሻ፤ አዋቂም እንደመሆኑ ከማንም ምክር ሳይጠይቅ ይኸን ዓለም አከናውኖ ፈጠረ። ለዚህም አስረጂ «በቀዳሚ ገብረ እግዚአብሔር ሰማየ ወምድረ» ሲል ሊቀ ነቢያት ሙሴ መስክሯል፤ የፍጥረት መጀመሪያም የሆኑትን ገለጠ።¹ ይኸንም ለማስረዳት ከቤቱ ይልቅ የባለቤቱ ክብር እንደሚገለጥ «ቤትን ሁሉ አንድ ሰው ይሠራዋል፤ ሁሉን የሠራ እግዚአብሔር ነው» ሲል እውነተኛ ምስክርነቱን ሐዋርያው ጳውሎስ ሰጥቷል።²

እንዲሁም በሃይማኖታችን ጸሎት በመጀመሪያው አንቀጽ «ሁሉን በፈጠረ አንድ አምላክ በሚሆን በእግዚአብሔር አብ እናምናለን» ሲሉ ሃይማኖታቸው የቀና አባቶች መስክረዋል።³ ሊቀ ነቢያት ሙሴም ዓለም በእግዚአብሔር ፈጣሪነት እንደተፈጠረ የእግዚአብሔርም ፍጥረት ሁሉ የማረና የተወደደ እንደሆነ፤ ፈጥሮም ሲፈጽም እያንዳንዱን ወገን እግዚአብሔር እንደባረከው በሰፊው የቃል ሰንሰለቱን በማያያዝ አስረድቶናል።⁴

እግዚአብሔር ሲፈጥር ለፍጥረቱ ሁሉ ምክንያት ሳይኖረው በቃሉ ብቻ ፈጥሯል፤ «ለይኩን» ባለ ጊዜም ሁሉ ሁኗል፤ ሁሉም ተፈጥሯል። በኋላም ዓለም ሊያልፍ የሚችለው እንደዚሁ በእግዚአብሔር ቃል ብቻ ነው። ዓለም ተብሎ ከተፈጠረው ከሰው ፍጥረት በኋላ ግብር እምግብር ይገኝ እንጂ

የመጀመሪያውን ግብር ያስገኘ እግዚአብሔር ብቻ ነው፤ ለፍጥረቱም ረዳት አንድም አስገኝ ምክንያት አልነበረም። እስከ ዛሬ የተመረመረውና የተደረሰበት፤ ገናም ያልተመረመረና ያልታወቀ ያልታየም ሥውር ዓለም ሁሉ፤ ልዩ ልዩ ፕላኔቶች ሁሉ ቢሆኑ በእግዚአብሔር ፈጣሪነት ተፈጥረዋል እንጂ እንዲሁ አልተገኙም፤ ሌላ ፈጣሪም የላቸውም። የሚታየውም፤ የማይታየውም፤ የቀረበውም፤ የራቀውም በእግዚአብሔር ፈጣሪነት ተፈጥሯል።

እግዚአብሔር ይህን ሁሉ ፈጥሮ ሲፈጽም ታላቁን ፍጥረት ሰውን በመጨረሻ ፈጠረው፤ አንድ ሰው ቤትን ሠርቶ የሚፈጽመው በጉልላቱ ነው፤ እንደዚሁም የፍጥረቱ ሁሉ ገዢ የፍጥረቱም ሁሉ የበላይ ጉልላት ሰው ስለሆነ፤ የፍጥረት ሁሉ ጌጥ አድርጎ ልዑል እግዚአብሔር በመጨረሻ ፈጠረው።

፩. ሁለቱ ዓለማት፤

እግዚአብሔር አምላክ በ፩ ቀናት የፈጠረው ፍጥረት በዓይነት፤ በቁጥርም ብዙ ሲሆን ሁሉንም አጠቃለን ለመቁጠር ባለመቻላችን በመኖሪያቸው ወይም በዓለማቸው በ፪ ታላላቅ ክፍል ከፍለን እንናገራለን ይኸውም በሰማይና በምድር የሚገኙ ፍጥረታት በሚል ጠቅላላ አነጋገርነው።

እግዚአብሔር አምላክ በመጀመሪያ ሰማይንና ምድርን ፈጠረ ሲል የተናገረው ጥንቱንም ቢሆን በዚህ ዓይነት የሁለቱን ዓለማት አኗኗር ለማስረዳት ነው፤ ማለት ሰማይ የሚለው ራሱን ሰማይንና በሰማይ የሚኖሩትን ሰማያዊያን ነገዶችን፤ ሰማያዊያን ፍጥረቶችንም የሚመለከት እንደሆነ ነው። እንዲሁም ምድርን ሲያነሣ፤ ራሷን ምድርንና በምድር የሚገኙትን ምድራውያን ወይም ግዙፋን ፍጥረትን ሁሉ እንደሚያመለክት ያጠይቃል። ሊቀ ነቢያት ሙሴ «በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ» ብሎ ሰማይ የሚባለው የቱ እንደሆነ፤ በሰማይም ያሉ ፍጥረቶች፤ ስንት፤ ምንና ምን እንደሆኑ ሳይናገር እንዲሁ ያልፍና ምድራዊያንን ፍጥረታት ብቻ ያነሣል፤ የነርሱንም የፍጥረት ጉዞ ይናገራል።

እኛም ከዚህ ላይ በ፪ አርእስት እንደመከፈላችን በሌላ-ቱም ዓለማት በመጠኑ ማወቅና መናገር እንዳለብን እንገነዘባለን። ይኸን የሥነ ፍጥረት ትምህርት በ፪ ዓይነት መክፈል መሴ ይጀምረው እንጂ የሃይማኖት አባቶቻችን ፫፻፲፰ ሊቃውንትም ይኸነኑ ተከታትለው «ነአምን በአሐዱ አምላክ እግዚአብሔር አብ አጋዜ ኩሉ ገባሪ ሰማያት ወምድር፤ ዘያስተርኢ ወዘኢያስተርኢ» ብለው በ፪ ክፍለው ወስነው ተናግረዋል። በዚህ ውሳኔ ላይ አባቶች አሁንም ለሰማይም ለምድርም ፍጥረት ምንም ዝርዝር ማስረጃ አልሰጡም፤ «ሰማይንና ምድርን የሚታየውንና የማይታየውን የፈጠረ» ብለው አለፉት እንጂ። ግን ሰማይንም ሲያነሱ እግረ መንገዳቸውን በውስጡ የሚገኙትን ረቂቃና መንፈሳውያን የሆኑ ወገኖችን ሁሉ ያመለክታል፤ ማለት ከጠፈር ጀምሮ እስከ ፯ኛው ሰማይ ያለውን የፍጥረት ወገን ሁሉ ያመለክታል።

ምድርንም ባነሱ ጊዜ ምድራዊ የሆነውን ሁሉ፤ የሚታየውን ግዙፍ ሕይወትም ያለውን፤ ሕይወትም የሌለውን፤ እንሰሳውንም፤ የሰው ልጅንም፤ አዝርእትን አትክልትን ዕቦዎችንም፤ በጠቅላላም ሁሉን የሚመለከት ነው፤ ማለት እነዚህ ሁሉ በምድር ውስጥ ስለ ሚገኙ ይህን ሁሉ እንደሚመለከት የታመነ ነው።

ምንም ስለ ሰማይ ነቢዩ ዳዊት «ሰማየ ሰማያት ለእግዚአብሔር» ብሎ ሰማያዊው ዓለም እግዚአብሔርን ብቻ የሚመለከት፤ እግዚአብሔርም ብቻ የሚያውቀው እንደሆነ ቢናገርም ቅዱሳት መጻሕፍትን አጋገር በማድረግ ስለሰማይና ስለሰማያውያን ነገድ በመጠኑም ቢሆን እንነጋገራለን። በምድር ሰላሉ ፍጥረታት ግን መሴ ዘርዘሮ እንደ ተናገረላቸው በየዘመኑ የተነሱ ሊቃውንትም ያኑ እየተከተሉ አሟልተው አስፋፍተው ተናግረዋል፤ ጽፈዋልም።

እኛም አሁን እርሱን በመከተል በአጠቃላይ መንገድ ስንናገር ዓላማችን እግዚአብሔር ድንቅ በሆነ ሥራው እንዲመሰገን ሁሉም በትክክል እንዲረዳው ለመግለጥና ለማሳወቅ ነው።

፪. የሰማይ ተፈጥሮ፤

«በቀዳሚ ገብረ እግዚአብሔር ሰማየ» አመላክ አስቀድሞ ሰማየ ሰማያትን ፈጠረ። ሰማይ የእግዚአብሔር መንበር ነው፤ ስለዚህ እርሱን አስቀድሞ ፈጠረ፤ አዘጋጀ።⁶ ምንም ለሰማይ የተለየ ክፍል ምዕራፍ ቢኖረውም ሰማያዊ አካልን ሰማያዊ ነገድን ሁሉ የሚይዝ ስለሆነ፤ ለምድራዊ አካል ለሰው ልጅ መመርመር ስላልተቻለ ለሰማይ ምንም ዝርዝር መግለጫ በቅዱስ መጽሐፍ የለውም።

ነቢዩ ዳዊትም «ሰማየ ሰማያት ለእግዚአብሔር፤ ምድረሰ ወሀበ ለእኛል እመ ሕያው» ብሎ ሰማያት ለእግዚአብሔርና ለሰማያውያን ነገድ ብቻ የተሰጠ መሆኑን፤ ምድር ብቻ ለሰው ልጅ የተሰጠች መሆኗን ገልጦ ተናግሯል። በዚሁ መሠረት ከጥንት ጀምሮ ስለ ሰማይ በተረት መልክ የሚነገር ብዙ አስተያየት፤ እንደ እምነትም ሁኖ የሚያዝ አንዳንድ ነገር ነበር፤ ይኸውም ሰማይና መሬት እንደሞሰብና እንደሞሰብ እፊያ፤ እንደወጭትና እንደ ወስከንቢያ የተያያዙ፤ የተገጣጠሙ መስፈራቸው ሰማይን ከምድራዊ ድንጊያ ጋር እንደተጋጠመ አድርገው «ወአስተጣበቅዎ ዲበ ኮከሕ» እያሉ የሚያስተምሩ ነበሩ። እንዲሁም ምድርን እንደ ግድግዳ ሰማይን እንደጣራ አድርገው ተያይዞ ተዋቅሮ እንደሚገኝ አድርገው ይናገሩ ያስተምሩ ነበር። ግን ሰማይ ከመሬት በስንት ሺህ ማይል ርቀት እንዳለ ለመግለጥ ባለመቻላቸው ይኸንን አስተያየት ሲያቀርቡ ኑረዋል።

ከአየሩ በላይ ተንጣሎ ተዘርግቶ የሚታይ ለስፋቱ ወሰን የሌለው ማንም ሊደርስበት የማይቻል ምጡቅ፤ ሊታይም የማይቻል ሩቅ የሆነ የእግዚአብሔርን የታላቁ ፈጣሪ ኃይልና ጥበብ የሚያስረዳ ከምድራዊ ዓለም የተለየ ሰማይ የሚባል ራሱን የቻለ ዓለም አለ። ለሰማያዊ አካል፤ ለሰማይም ሠራዊት ጠቅላላ መግለጫ የሚሆን ትምህርት በቅዱስ መጽሐፍ ጎልቶ የተሰጠ ባለመኖሩ በሊቃውንት ዘንድ የተለያየና የበዛ አስተያየት ይገኛል፤ እንዲሁም የመንፈሳዊያንና የሥጋዊያን አስተሳሰብ በጣም ተለያይቶ በጊዜያችን ይገኛል።

በመሠረቱ ሰማይ በነጠላ ቁጥር ብቻ ሳይሆን በብዙ ቁጥር ሰማያት ተብለው የሚነገርላቸው ናቸው። በአንዳንድ አነጋገር ሰማይ ብንል እንኳን ሁሉን አጠቃለን በማጎበር ስም መጥራታችን እንጅ ሰማያት ብዙ ስለሆኑ በአንድ ስም ብቻ መጥራት አይቻልም። በዕብራይስጥ ሁልጊዜ «ሸማይም» ብሎ በብዙ ቁጥር እንጅ በአንድ ቁጥር የሚነገር ቃል የለም። በቀዳሚ ገብረ እግዚአብሔር ሰማየ የሚለውን በዕብራይስጥ አሁንም በብዙ ቁጥር ሸማይም ሲል ነው የምናገኘው። ለምን ወደ ነጠላ ቁጥር ፪ ሊቃናት እንደተረጎሙት አይታወቅም ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ግን በየቋንቋው በነጠላ ቁጥር ሰማይ ብሎ ይገኛል።

ይሁን እንጂ ብሉይ ኪዳንም ሐዲስ ኪዳንም ሰማይን ብዙ ጊዜ በብዙ ቁጥር ሲያቀርብልን ነው የምናገኘው፤ ለምሳሌ «ሰማያት ይነግራ ስብሐተ እግዚአብሔር፤ ወግብረ እደዊሁ ያየድዓ ሰማያት»⁷። «ሰማየ ሰማያት ለእግዚአብሔር ምድርሰ ወሀበ ለእንላ እምሕያው»⁸ ይህ ብዙም ሰማየ ሰማያት ለእግዚአብሔር፤ ማይኒ ዘመልዕልተ ሰማያት።⁹ እያለና ይኸንም የመሰለ በመጻሕፍተ ነቢያት ሁሉ እናገኛለን።

በሐዲስ ኪዳን ውስጥም ራሱ ክርስቶስ «አቡነ ዘበሰማያት» ብሎ የሰማያት ሁሉ ባለቤትነቱን፤ ሰማያትን ሁሉ አልፎ ለሰው ልጅ አባትነቱን ገልጦ አስተምሮናል።¹⁰ እንዲሁም «አኮ ኩሉ ዘይብለኒ እግዚእ እግዚእ ዘይበውእ ውስተ መንግሥተ ሰማያት ዘእንበለ ዘይገብር ፈቃዶ ለአቡየ ዘበሰማያት» እያለ ተናግሯል።¹¹ «ነስሐ እስመ ቀርበት መንግሥተ ሰማያት» ሲል እናገኘዋለን።¹² በዚህም መልክ ሌላም ብዙ ይገኛል፤ በነጠላ ቁጥር ሰማይ የሚል ይልቅ ሰማያት የሚለው የበለጠ ቦታን ይዞ ይገኛል።

እርቶዶክሳዊያን አባቶችም በሃይማኖት ጸሎት ሰማይን በብዙ ቁጥር ወስነው ሰጥተውናል፤ እንዲህ ሲሉ «ነአምን በአሐዱ አምላክ እግዚአብሔር አብ አኃዜ ኩሉ ገባሬ ሰማያት ወምድር።¹³» እንግዲህ ከዕብራውያን እምነትና ትምህርት ጀምሮ ሰማይን በብዙ ቁጥር ከመጥራት በላይ ለብዛቱ ወሰን አድርገው ቁጥር ሰጥተው እናገኛለን። እንደ ዕብራውያን

እምነትና ትምህርት ሰማያት ሰባት እንደሆኑ ይናገራሉ፤ እነርሱም ዊሎን፤ ረቂዕ፤ ሸጣቅ፤ ዝቡል፤ ሞዓን፤ ማክን፤ ዓርቦት ናቸው።¹⁴

በኛም የሃይማኖት ምዕላዶች ውስጥ በዚህ ዓይነት ሰባት ሰማያት እንዳሉ ይነገራል ሰማቸው እንደሚከተለው ነው።

1. ኤረር፤ ብሩህ ሰማይ ነው። እርሱም ከጠፈር በላይ የመጀመሪያው ሰማይ ነው።
2. ራማ፤ 2ኛ ሰማይ ነው።
3. ኢዩር፤ መካከለኛ ሰማይ ነው። እነዚህ ሦስቱ የመጀመሪያዎቹ ሰማያት ዓለመ መላእክት ተብለው ይጠራሉ፤ ዓለመ መላእክትም እንደሆኑ ይታመናሉ። እነዚህም በአንድ ላይ የተያያዙ የተገናኙ ሳይሆን አንዱ ከሌላው ከፍተኛ ርቀት ያለው ነው፤ ለምሳሌ በዘመናዊ ተሸከርካሪ ከአንደኛው ወደ ሌላው ለመሔድ ቢቻል አንድ ሺህ ዓመት እንደሚፈጅ ይነገራል። ኢዩር የሚለው በአንዳንድ ሊቃውንት አገላለጥ ከጠፈር ጀምሮ እስከ መጨረሻ ሰማይ ያለውን ሁሉ የሚገልጥ ቃል ነው።

«ዘኢዩር መንበሩ፤ ዘዲበ ኢዩር» ሲል ይገኛልና።

4. ኢዩሩሳሌም ሰማያዊት፤ አራተኛ ሰማይ ናት።
5. ሰማይ ውዱድ፤ አምስተኛ ሰማይ ሲሆን እንደ አንዳንዶቹ አገላለጥ የመጨረሻ ሰማይ ነው ይሉታል።
6. መንበረ መንግሥት፤ ስድስተኛው ሰማይ ናት። (መንበረ ስብሐት)
7. ጽርሐ ዓርያም፤ የመጨረሻው ሰማይ ይኸች ናት፤ ሰባት የተባሉት እነዚህ ናቸው።¹⁵

እንግዲህ ይኸን ስም፤ ይኸንም ቁጥር ይኸንንም አከፋፈል አባቶች ከቀደሙት አባቶች አግኝተው እንደወሰኑት የታወቀ ነው። ሰማይ በስሙ ብቻ ብዛት ያለው ሳይሆን ሰባት ይባል

እንጂ ከአንድ ቁጥር በላይ ሕይወትን ሕዋሳት ሕይወት ሕይወት እስከ
፫ተኛ ሰማይ እንደተነጠቀ፣ ገልጦ ጽፎ እናገኛለን።¹⁶
የሚያሳዝነው ግን ጳውሎስን ያህል ጸሐፊ በራእይም ቢሆን
በሥጋም ቢሆን እስከ 3ተኛው ሰማይ ድረስ ሲሔድ የሰማይን
ሁኔታ፣ ምንና ምን እንደሆነ ምንና ምን እንዳለበት፣ እንዲሁ
ስለቁጥሩ፣ ስለሰሙ ሳይገልጽ እንዲሁ አልፎት መሔዱ
ነው። ስለሰማይ ብዙ ክፍል ልዩ ልዩ ምዕራፎች እንዳሉት ራሱ
ክርስቶስ «ውስተ ቤተ አቡዮ ብዙን ማንደር ቦቱ» ሲል
ተናግሯል።¹⁷

ይኸንም የመሰለ አገላለጥ በሌላ ቦታ እናገኛለን፤ ማለት
ሰማያት የተለዩ አቀማመጥ የተለዩም ደረጃ ወይም ማዕረግ
ነሯቸው ለቅዱሳን ሁሉ ተዘጋጅተው እንዳሉ መድኃኒታችን
ኢየሱስ እንዲህ ሲል ተናግሯል «ንቡ ቡሩካኑ ለአቡዮ ትረሱ
መንግሥተ ሰማያት ዘአስተዳለወ ለክሙ እምፍጥረተ ዓለም።¹⁸»
ሲል ሰማያት ብዙዎች መሆናቸውንና እነርሱም ለቅዱሳን
መዘጋጀታቸውን በሰፊው ይገልጣል። እንዲህም ከፍጥረታት
በፊት ሰማያት መፈጠራቸውን መዘጋጀታቸውን ሙሴ በቀዳሚ
ገብረ እግዚአብሔር ሰማየ ካለው ጋር ይኸ አምላካዊ ቃል
ይተባበራል።

ስለሰማያት ከዚህ የበለጠ አገላለጥ ሊሰጥ አልተቻለም፤
ምክንያቱም ሰማያዊ ዓለም ረቂቅ አንድም መንፈሳዊ ዓለም
ስለሆነ ሥጋዊና ደማዊ ሰው ሊያውቅ ስለ አልቻለ ነው።
እንዲሁም መንበረ እግዚአብሔርም ስለሆነ ማንም ሊያውቅ
ስለርሱም ሊራቀቅ የቻለ የለምና። እንዲሁም ነቢዩ ዳዊት
«ሰማየ ሰማያት ለእግዚአብሔር» ብሎ ስለሰማይ ማንም
ሊያውቅ አለመቻሉን ገልጦ በመናገር ዘግቶታል፤ ስለዚህ እኛም
በዚሁ እንወስናለን ግን ከሰማይ ጋር የተያያዙ ወይም የተገናኙ
መስለው ስለሚታዩ ሰማያውያን አካላት በመጠኑ ልንናገር
እንወዳለን።

ሀ. ፀሐይ፤

መዓልቱንና ሌሊቱን የሚለይ ለምድርና ለጨረቃ
ብርሃንን የሚሰጥ ትልቁን የብርሃን ምንጭ ፀሐይን የፈጠረ

እግዚአብሔር ነው፤ እርሱም በመዓልት ይሰለጥን ዘንድ
አዘዘው።¹⁹

ፀሐይ የኛ ፕላኔቶች ሁሉ ራስ ወይም ማዕከል ነው፤
ማለት ከእርሷ የተነሣ ሁሉም ዑደት ያደርጋሉና። ፀሐይ በኛ
አካባቢ ከሚኖሩት አካላት (ፕላኔቶች) በጣም ከፍተኛው ነው፤
ምድርን ከአንድ ሚሊዮን በላይ ጊዜ የሚበልጥ እንደሆነ
ይገመታል። ፀሐይ ከመሬት በጣም የራቀ ስለሆነ በማኸል እጅ
የሚያዝ አንድ እንክብል ነገር መስሎ ይታያል፤ ግን ፀሐይ ከኛ
ዓለም ከምድር በጣም የራቀ ሁኖ ሳለ ብርሃኑ እንጸባርቆ፤
ደምቆ፤ ሙቀቱም አቃጥሎ ይገኛል። ፀሐይ ከምን እንደተሠራ
በውስጡም ምንና ምን እንዳለ ለማወቅ እስካሁን አልተቻለም፤
ምክንያቱም የሚያቃጥል ከመሆኑ የተነሣ፤ ጨረሩም ኃይለኛ
ስለሆነ፤ ለምርምር ዕድል አልሰጠም፤ ሆኖም የዘመኑ ሊቃውንት
በዘመናዊ መሣሪያ እየመረመሩ የተለያዩ አስተያየትን መስጠት
ጀምረዋል።

አምላክ የፈጠረው ፀሐይ ይኸን ያህል የሚያንፀባርቅ
የሚያቃጥልም ሆኖ ለምርምር ዕድል ያልሰጠ ከሆነ፤ የእሱ ፈጣሪ
የሆነውን ብዙ ሚሊዮን ጊዜ የሚያንፀባርቀውን የሚያቃጥለውን
አምላክ ማን ሊያውቀው ማንስ ሊመረምረውና ሊደርስበትስ
ይችላል? አምላክም በምርምር ካልተገኘና ካልተደረሰበት
ተብሎ ደግሞ የለም ሊሉት አይገባም። ይኸን ሁሉ የራቀም
የራቀቀም ዓለምን የፈጠረ አምላክን በሃይማኖት ብቻ ማየት
በጸሎትም ብቻ ማነጋገር በቂ ነው።

ፀሐይ በኛ ዓለም ለሚገኙት ፕላኔቶች ሁሉ ማዕከል ነው
ብለናል፤ ስለዚህ እርሱ ዑደት ባደረገ ጊዜ ሁሉም አቅጣጫውን
እንደጠበቁ መስመራቸውንም እንደያዙ ሰማያዊያን አካላት ሁሉ
ያጅቧታል። ሁሉም ከርሷ ሙቀትን፣ ብርሃንንም ያገኛሉ፤
ከዚህም ፕላኔቶች ውስጥ አንደኛዋ የኛ ዓለም የሆነችው
ምድር ናት። ከፀሐይ ሙቀት የተነሣ የውቃያኖስ ባሕር
እንፋሎት ያወጣል፤ እርሱም ወደ አየር ተኖ ወጥቶ ከቀዘቀዘ
በኋላ ዝናብ ይሆናል። ከፀሐይ ሙቀትና ብርሃን የተነሣ
አዝርእት አትክልት በጠቅላላውም እፀዋት ሁሉ ሕይወትን
ያገኛሉ።

ሌላው ተንቀሳቃሽና የማይንቀሳቀስ ፍጥረት ሁሉ ምግብን ሕይወትን ከፀሐይ ብርሃን እንዲያገኝ ልዑል እግዚአብሔር አደለው። አምላክ ከጥበቡ ብዛት የተነሣ ከፍተኛውን ብርሃን ሰጭ አካል ፀሐይን ለዚህ ለተቀደሰ ዓለማ ነው የፈጠረው፤ ማለት ለዚህ ለኛ ዓለም እንዲደምቅ እንዲሞቅ፤ ብርሃንንም ሕይወትንም እንዲሰጥ ነው። ከዚህ ሁሉ ጥቅሟ የተነሣ ፀሐይን የጥንት ሕዝቦች አምላክ ነው ብለው ያመልኳት ነበር፤ እልፍ ብሎ ግን እርሷን የፈጠረ እውነተኛውን አምላክ ያገኘ ነበር። ፀሐይ ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ እስካሁን ተግባሩን ያለማቋረጥ ይፈጽማል፤ ምንም በሙቀታቸው በብርሃንነታቸው የፀሐይን ያህል ባያሞቁ ባያደምቁም፤ የፀሐይ ሠራዊት በመሆን እርሷን ተከትለው መሥመራቸውን ይዘው ዑደት የሚያደርጉ ሰማያዊያን አካላት ብዙዎች ናቸው፤ ከነርሱም ውስጥ ፀሐይን መስሎ ፀሐይን ተከትሎ የሚሠራ ጨረቃ ነው፤ ስለርሱም እንደሚከተለው እንመልከት፤

፪. ወ ር ጎ፤

በሕዝብ ዘንድ ጨረቃ እየተባለች የምትጠራው ፕላኔት በቤተ ክርስቲያን ልሳን ግን ወርኅ ተብላ ትጠራለች፤ እርሷም አምላክ ለብርሃን መገኛ ትሆን ዘንድ የፈጠራት ናት። ይኸችም ሰማያዊት አካል በጥንት ዘመን ወር የሚቆጠረው፤ በዐላቱፍ አጽዋማቱ የሚወጣው በዚህችው በጨረቃ አቆጣጠር ስለነበር በወርኅ ስም ልትጠራ ትችላለች።

ጨረቃ ከ፭ቱ ዐበይት ከዋክብት አንደኛዋ እንደሆነች ቤተ ክርስቲያናችን ትናገራለች በዘመኑ አስተሳሰብ ደግሞ ከዚህ አስተያየት ብዙ ያልራቀ ከዘጠኙ ፕላኔቶች ውስጥ አንደኛዋ እንደሆነች ይነገርላታል። ጨረቃ እንደ ቅዱስ መጽሐፍ አገላለጥ ከታላላቆች ብርሃናት ውስጥ ሁለተኛውን ቦታ የያዘችና በሌሊት እንድትሠለጥን አድርጎ እግዚአብሔር እንደፈጠራት ይነገረናል።²⁰ ጨረቃ ራሷን ችላ የብርሃን መገኛ ሁኔታ እንደተፈጠረች ቅዱስ መጽሐፍ ቢነግረንም እንደሌላውንቱ አስተሳሰብ ከፀሐይ ብርሃን ከ፭ አንድ እጅ እንደምትወስድ ይነገራል፤ በዘመናዊው አስተሳሰብም ጨረቃ ብርሃኗን ከፀሐይ እንደምታገኝ ታምኗል።

ጨረቃ ሁል ጊዜ ካለመታየቷ የተነሣ ለሥራ የወጣ ፕሮግራም የለም እንጅ በወጣች ጊዜ ብዙ ለማሠራት የሚችል የተለየ ብርሃን አላት። ጨረቃ ጠፍ የምትሆንበት ጊዜ ግን በሁለት ወር ውስጥ አንድ ጊዜ ብቻ ነው፤ ይኸም ማለት በአንድ ዓመት ውስጥ ስድስት ጊዜ ብቻ ሕፃድ አላት ማለት ነው። ይኸም የጨረቃ ሕፃድና ጠፍ መሆን ከዑደቷ የተነሣ በመሬት ስትጋረድ ብቻ እንጅ እርሷ ጠፍ የምትሆንበት ጊዜ የምትጠፋበትም ምክንያት ከቶ የላትም። የሆነው ሆኖ በሐሳብ ወርኅ ትምህርት ጨረቃ ተወለደች ወይም ወጣች የምትባልበት ጊዜ አለ፤ እርሱም ለመጀመሪያ ዕለት ፀሐይ ለመግባት ፬ ኪክሮስ ቢቀራት ጨረቃ ትወጣለች እርሷም በዚያ አራት አራት ኪክሮስ ብቻ አብርታ ትገባለች በማግስቱ ደግሞ ፬ ኪክሮስ ትጨምራለች እንዲህ እያለች በየዕለቱ ፬ ኪክሮስ እየጨመረች በ፲፭ኛው ዕለት ሙሉ ጨረቃ ትሆናለች ማለት ፰ ኪክሮስ ይሆናል፤ ሙሉ መዓልትና ሙሉ ሌሊት ትገኛለች ማለት ነው። ጨረቃ ሕፃድ ስትሆን ፳፰ ዕለት ወይም ፳፱ ዕለት ከሠራች በኋላ ነው፤ ማለት ፳፰ ዕለት አብርታ በ፳፱ኛው ዕለት ጠፍ ስትሆን ንፁህ ይባላል፤ ፳፱ ዕለት አብርታ በ፴ኛው ዕለት ሕፃድ ከሆነች ሙሉ ይባላል።

በቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት የብርሃናት ሹሞች አንድም መገብተ ብርሃናት የሚባሉ መላእክት አሉ፤ እነርሱም ፀሐይንም ጨረቃንም ይመግባሉ (ይጠብቃሉ) ተብሎ ይነገርላቸዋል፤ እነርሱ ፀሐይንም ጨረቃንም ይዘው እንደሚጓዙ እንደሚጠብቁ ይነገራል፤ ይሁን እንጂ በጥበብ እግዚአብሔር በኃይል እግዚአብሔር ተጠብቀው እንደሚኖሩ ከብርሃናቸው ጋር ምስክርነታቸውን ይሰጣሉ።²¹ በዚህም መሠረት በዓመት ፫፻፶፬ ጊዜ ጨረቃ ዑደት ታደርጋለች። ጨረቃ ተወለደች በሚባልበት ጊዜ ልዩ ልዩ ምልክቶች በሰውና በዓየሩ ላይ እንደሚታይ ብዙዎች ይናገራሉ፤ ማለት፦

1. ብዙዎች ሰዎች በሽታ ይቀስቀስባቸዋል፤ ቁስል ይሰፋባቸዋል፤
2. ጊዜው ቀዝቃዛ ይሆናል ሌላም ይኸን የመሰለ ችግር እንዳለ ይነገራል።

በሽታ የጨረቃን መወለድ እያየ በሰዎች ላይ ችግርን ይፈጥር እንደነበር ጌታ ኢየሱስ ተናግሮታል።²² ከዚህም የተነሣ ጨረቃን የሚያመልኩ፣ ጨረቃን የሚፈሩ አሉ፣ እንደ ፀሐይ አቆጣጠር አድርገው ዕለቱን ዓመቱን በጨረቃ የሚቆጥሩ ጸማቸውን የሚገድፉ በዐላቸውን የሚያከብሩ ይገኛሉ።

ጨረቃ በብርሃን ሰጭነት አካል ተመዝግባ ያለማቋረጥ ሥራዋን ስታካሄድ ትገኛለች፣ ይኸውም የታላቁን አምላክ ፍጹም ጥበብና ጥበቃ ያመለክታል። በዚህ በያዝነው ምዕት ዓመት ግን አምላክ በፈቀደውና ለሰው ልጅ በሰጠው ዕውቀት የሰውም ልጅ ባደረገው ታላቅ ጥረት ወደ ጨረቃ ለመሄድ ከዚያም አርፎ ስለርሷ ሁኔታ ለማጥናት ይችላል ዘንድ የጠፈር መንኮራኩሩን ሠራ፣ ከአሰበውም ደረሰ ስለጨረቃም ማንነት ማጥናት ጀመረ። በአሁኑ ምርምር እንደተደረሰበት ጨረቃ ከአንድ ቋጥኝ መሰል ደንጊያ እንደተሠራች ይነገራል፣ በውስጧም ሕይወት ያለው ፍጥረት የማይገኝባት አካል ናት። የፍጥረቷን ዕድሜ ለማወቅ የሚደረገው ጥናት ግን እንደቀጠለ ነው፣ ይሁን እንጂ ብዙ ዘመን እንደቆየች ዕድሜዋም ረጅም እንደሆነ የሚናገሩና ማስረጃ የሚሰጡ አሉ።

ለመሬት ቀረብ ብለው ከሚገኙት አካላት ጨረቃ እንደኛዋ ናት፣ ስለዚህም ነው በቀላሉ ወደርሷ የሰው ልጅ ለመድረስ የቻለው። ጨረቃ ለመሬት በጣም ቅርብ ናት፣ ደግሞም አነስተኛዋ አካል እርሷ ናት፣ ከእርስዋ በጣም የራቁ ፕላኔቶች ታናናሽ መስለው የሚታዩት ብዙ ጊዜ እርሷን የሚበልጡ ናቸው።

ሐ. ከ ዋ ክ ብ ት፣

ሁሉን ለማድረግ ችሎታ ያለው አምላክ ማንም ቁጥሮ ሊደርስባቸው የማይቻሉትን ብዛት ያላቸውን ከዋክብት ፈጠረ። ብዙዎች ፕላኔቶችን ከዋክብት ናቸው የሚሉ ከዋክብትም ብለው የሚጠሩ አሉ፣ ይሁን እንጂ ከዋክብት ተብለው የሚጠሩ የተለዩ አካላት እንዳሉ ቅዱስ መጽሐፍ ይነግረናል።²³

እንደ ፀሐይና እንደ ጨረቃ ብዙ አይድመቁ እንጂ እነርሱም የተፈጠሩበት ዓላማ መገባተ ብርሃናት እንደሆኑ፣

በሌሊት ይሰለጥኑ ዘንድ እግዚአብሔር ፈጠራቸው። ምንም ሌሎችም ፕላኔቶች ሁሉ ጥንድነት ያላቸው ወይም ከዚያ በላይ የሆነ ቁጥር እንዳላቸው ብንገምትም ከዋክብት ግን ከሥሩ ከመሠረቱ ከዋክብት ተብለው በብዙ ቁጥር እንዲጠሩ በቅዱስ መጽሐፍም ተገልጦ እናገኛለን።²⁴ ይኸም የሚያመለክተው ከዚያን ጊዜ ጀምሮ አምላክ በብዛት እንደፈጠራቸው ነው። ስለ ከዋክብት ብዙ ጊዜ ስንነጋገር በብዙ ቁጥር በመጥራት ነው፣ የታወቀውንና ልዩ የሆነውን ኮከብ በሰሙ ካልጠራነው በቀር፣ ይኸውም ከልማዳችን በዓይንም ከመመልከታችን የተነሣ ብዛታቸውን በመረዳት ነው።

ከዋክብት በብዙ ቁጥር መጠራታቸው ብቻ ሳይሆን ከቁጥርም በላይ የሆኑ ሊቆጠሩም የማይቻሉ እንደሆኑ አምላክ ለአብርሃም ቃል ኪዳን በገባበት ጊዜ የተናገረውን እናስታውሳለን እንዲህ ሲል «ወደ ሜዳም አወጣው አለውም ወደ ሰማይ አሻቅቦህ እይ ከዋክብትንም ቁጥር ትቆጥራቸው ዘንድ ትችላ እንደሆነ፣ አለውም እንዲሁ ዘርኽ ይሆናል።»²⁵ በእርግጥ ሰማይ በጠራ ጊዜ ሲታይ ከዋክብት ሰማይን መልተውት ይታያሉ፣ በተለይም የራቀውን አቅርቦ የረቀቀውን አጉልቶ በሚያሳይ ዘመናዊ መሣሪያ ሰማይን የተመለከቱት እንደሆነ፣ ሁሉ ኮከብ ሁኖ ወይም ሁሉ በኮከብ ተሞልቶ ይገኛል። አምላክ ግን ሁሉንም የፈጠረ እርሱ ስለሆነ፣ ሁሉንም ያውቃቸዋል፣ በየሰማቸውም ይጠራቸዋል፣ ያስተዳድራቸዋል፣ ከርሱ የሚሠወርና እርሱም የማያውቀው ከቶ የለምና። ይኸንንም ነቢዩ ዳዊት «ዘይኩልቀሙ ለከዋክብት በምልአሙ ወይጼውያሙ በበአስማቲሆሙ»²⁶ ሲል ብዛታቸውን ስምም እንዳላቸው ገልጦ ተናገረ። በተወሰነላቸው ቦታ ሁነው ስም ወጥቶላቸው ታውቀው ከሚገኙት ከዋክብት ሌላ በሰማይ መካከል መቀነት መስሎ እንደ መሥመር ተጋድሞ ነጭ ሁኖ የሚታይ ነገር ይገኛል፣ ይኸውም ሌላ ነገር ሳይሆን የከዋክብት ክምችት ሁኖ ይገኛል፣ ይኸም አንዳንድ ጊዜ ወተት የተረጨ፣ ወይም ወተት የፈሰሰበት መስሎ ሰማይ ይታያል፣ ስለዚህም በግሪክኛ ጋላክሲ ይሉታል፣ የወተት መንገድ ማለት ነው። አንዳንድ ጊዜ በሕዝብ አነጋገር የዮርዳኖስ ወንዝ ይሉታል፣

ይኸም ንጣቱን በመመልከት ነው። በአንዳንድ ተረቶች ግን የነፍሳት መንገድ ተብሎ ይጠራ እንደነበር ይገመታል። በአጠቃላይ ግን ይኸ ሁሉ የሚያመለክተው ከዋክብት ከቁጥር በላይ መኖራቸውን ሰማዩን ሞልተውት እንደሚገኙ የሚያስረዳ ምልክት ነው።

የከዋክብት መገኘት ዋናው ዓላማ፤

1ኛ በሌሊት ብርሃን ይሰጡ ዘንድ ነው፤

2ኛ ዘመንን ለማስገኘት ለዓመታትም ለውጥ ምልክት ይሆኑ ዘንድ ነው። «እግዚአብሔርም አለ ብርሃናት ይሁኑ በሰማይ ጠፈር በቀንና በሌሊት መካከል ይለዩ ዘንድ፤ ለምልክትም ይሁን፤ ለዘመንም ለዓመታትም»²⁷ ከዋክብት ዓላማ ቢስ በመሆን በዘፈቀደ የሚገኙ አካላት አይደሉም ሥርዓት ያላቸው መሥመራቸውን ጠብቀው በታቸውን ይዘው እንደሌላው ሰማያዊ አካል ሁሉ ዑደት የሚያደርጉ፤ ምግብናቸውንም የሚፈጽሙ ናቸው። ከዚህ ጋር ለሰማዩ ዕንቁ ፈርጥ ጌጥ በመሆን እንደሚታዩ አድርገው ስለድንቅ ሥራው እግዚአብሔርን የሚያስመሰግኑ ፍጥረቶች ናቸው። ስለዚህም «አሠርገወ ሰማዩ በከዋክብት፤ ወምድረኒ በሥነ ጽጌያት...» ሲል ታላቁ የቤተ ክርስቲያኖችን ሊቅ ያሬድ አመስግኖበታል።²⁸

በምሕዋረ ከዋክብት አማካይነት ዘመንን የሚቆጥሩ ጊዜያትን የሚለዩ ሁሉ፤ እንዲሁም በከዋክብት አቆጣጠርና አጠራር ብዙ ጥበባትን የሚያመነጩ አሉ። ስለ ዘመን አቆጣጠርና መግባት ግን በቤተ ክርስቲያኖችን ዘንድ ከዋክብት ከፍተለውን ምዕራፍ ይዘው ይገኛሉ፤ ይኸውም እያንዳንዱ ወርና የራሱ የሆነ መጋቢ ኮከብ እንዳለው አድርጎ በመገመት ነው። በዚህም መልክ ለዓመቱ 12 መግብተ አውራጎ ከዋክብት አሉት ማለት ለየወሩ አንዳንድ ኮከብ አለው ማለት ነው፤ ሰማቸውም፡-

1. ደለው

7. አሰድ

2. ሐት

8. ሰንበላ

3. ሐመል

9. ዐቅራብ

4. ተውር

10. ሚዛን

5. ጀውዝ

11. ቀውስ

6. ሺማን

12. ሺሺያ የተባሉት ናቸው።

ለነዚህ ደግሞ አርእስት የሚሆኑ ዓመቱን ከ፩ ተካፍለው የሚመገቡ ፩ ዓበይት ከዋክብት አሉ፤ እነርሱም ህልመልሚሊክ፤ ብርክኤል፤ ምልኤል፤ ናርኤል የሚባሉ ናቸው። እነዚህ ከዋክብት ዓመቱን ለአራት ሲከፍሉት ለያንዳንዳቸው ዘጠና አንድ ዕለት ከአሥራ አምስት ኪክሮስ ይደርሳቸዋል። ይኸም በአራት ሲባዛ ፫፻፷፩ ወይም ፫፻፷፮ ቀን ሊሆን ይችላል። እነዚህም አራቱ ዐበይት ከዋክብት የዓመቱን መገባት 12 ቀን ከዋክብት ሲካፈሏቸው ለያንዳንዳቸው ፫ ይደርሳቸዋል፤ ስለዚህ ዓመቱን በዚህ መልክ ተካፍለው ሲመገቡ ይኖራሉ። ሁሉም መሥመራቸውን በመጠበቅ ፀሐይን ተከትለው ዑደት ያደርጋሉ፤ በዚህን ጊዜ ለዘመናት ለዓመታት መለወጥ ምልክት ይሆናሉ።

ታላቁ ፈጣሪ እግዚአብሔር የሰማይን ሠራዊት በቁጥር በዓይነት የበዙና የተለያዩ አድርጎ መፍጠሩን እናምናለን፤ ግን ሁሉንም ልንደርስበት፤ ሁሉንም ልናውቀው አለመቻላችን የተረጋገጠ ነው። ሁሉ ግን በእርሱ እንደተፈጠረ በእርሱ ዘንድ ደግሞ እንደተቆጠረ የታወቀ ነው። እኛ ግን ከዋክብትን እንኳን የሚታዩትን ለመቁጠር የማይቻለን መሆኑን ከላይ በተናገርነው ልንረዳ እንችላለን፤ ስለዚህ ይኸንኑ አምነን በዚህ እንገታለን። እግዚአብሔር የፈጠረው ፍጥረት ብዙ ነው፤ እያንዳንዱን ለመቁጠር ለሁሉም ስም ለመስጠት መርምሮ ለመድረስ አይቻልም፤ ግን ለእምነታችን መደገፊያ ለአእምሮአችን መመዘኛ የሚሆኑ እነዚህን ብቻ ጠቅሰን እንመለሳለን። ሁሉም ለእግዚአብሔር ምሥጋና መፈጠሩን ቅዱስ መጽሐፍ እንዲህ ሲል ያስረዳናል «ይሴብሕዎ ኩሉ ኃይሉ፤ ይሴብሕዎ ፀሐይ ወወርሃ፤ ይሴብሕዎ ከዋክብት ወብርሃን፤ ይሴብሕዎ ሰማዩ ሰማያት፤ ማይኒ ዘመልዕልተ ሰማያት ይሴብሐ ለስመ እግዚአብሔር እስመ ውእቱ ይቤወኮኑ፤ ውእቱ አዘዘ

ወተፈጥሩ» ይላል።²⁹ አሁንም እኛ ሥነ ፍጥረትን ተከትለን ለዕባዩ ክብርን ለሰሙ ቅዳሴን ልንሰጥ ይገባናል።

መ. ሰማያዊያን ሠራዊት፤

ሰማያዊያን ሠራዊት ብዙዎች ናቸው ሰማቸው ዓይነታቸው ተጠርቶ ተቆጥሮም አያልቅም፤ እነዚህም አኗኗራቸውም ምጡት ነው፤ ግን ማን አመጣቸው፤ እንዴህስ አድርጎ ማን አስቀመጣቸው፤ እንዴትስ ይኸን ያህል ዘመን ሊቆዩ ቻሉ?፤ ይኸ ዓይነት ጥያቄ አእምሮ ላለው ለሰው ልጅ ሁሉ በእእምሮው የሚቀርብ ጥያቄ ነው፤ መልሱም በዚያው በየራሱ አእምሮ የሚመለስ ነው፤ በምንም መልክ ይኸን የመሰለ የተፈጥሮን ሕግ ጠብቀው አቀማመጣቸውን ዕደታቸውን አስተካክለው ደግሞም መሥመራቸውን ሳያዛቡ ፀሐይን በመከተል ሥርዓት ባለው መንገድ መሔዳቸው ሁላችንም መርተው ወደ ታላቁ ፈጣሪ ወደ እግዚአብሔር ያደርሱናል። ነቢዩ ዳዊትም «ሰማያት ይነግራ ስብሐተ እግዚአብሔር፤ ወግብረ እደዊሁ ያየድዓ ሰማያት» ሲል የተናገረው ስለዚህ ነው።³⁰

ሰማያት አፍ አውጥተው ቋንቋ ለይተው ይናገራሉ ማለቱ አይደለም፤ ንባብ አእምሮ ያለው የሰው ልጅ ሁሉ ሰማያዊያን ሠራዊትን በመመልከት ከራሱ ጀምሮ እስከ ላይ በመውጣት ያለውን ሕግና ሥርዓት በመመልከት ለዓለሙ ሠሪ፤ መጋቢ አስቀድሞ እንዳለው ይረዳል፤ ፍጥረታትም ሁሉ ስለ አምላክ ሕልውና ያስተምራሉ፤ ያመለክታሉ ማለቱ ነው።³¹ እነዚህን አካላት ሁሉ ማን ሠራቸው፤ በአየርስ ላይ ማን አንጠለጠላቸው አሁንስ ምን ያዛቸው ማንስ ይጠብቃቸዋል? ይኸን የመሰለ ጥያቄ ሲመጣ ራሳቸው በራሳቸው በሁኔታቸውም ሁሉን ያደረገ እግዚአብሔር እነርሱንም ሠራ ፈጠረ በማለት ይመሠክራሉ ማለት ነው፤ መርተውም ወደ እግዚአብሔር ያደርሳሉ። እግዚአብሔር ፈጣሪያቸው እንደሆነ ማስረዳት ብቻ ሳይሆን ይኸን ሁሉ ማድረጉን ፍጹም ጥበቡን ፍጹም ኃይሉን ያስረዳሉ፤ እንዲሁም ሁሉን የማይረሳ፤ ሁሉን የሚመግብ፤ ሁሉንም የሚያስተዳድር መሆኑ ቸርነቱንና በዓለም ሙሉነቱን ይመሰክራሉ።

የእግዚአብሔርን ታላቅነት የፍጥረትንም ክንውን በመመልከት በአድናቆት ተውጠው ለእግዚአብሔር ምሥጋና ያቀረቡ ብዙዎች ናቸው፤ ከእነዚህም ውስጥ የሚከተለውን እንጠቅሳለን፤ ነቢዩ ዳዊት እንዲህ ይላል «እግዚአብሔር ምሥጋና ዘምሩ፤ ለአምላካችንም በመሰንቆ ዝማሬ አቅርቡ፤ ሰማዩን በደመናት የሚሸፍን ለምድርም ዝናምን የሚያዘጋጅ ሣርንም በተራሮች የሚያበቅል ...» ይላል።³²

፫. የምድር ፍጥረታት፤

ልዑል አምላክ ምስጋና ይግባውና ከእሁድ አንሥቶ እስከ ዓርብ የፈጠረው ፍጥረት ዓይነቱና ስሙ ብዙ ነው፤ እንዲሁም ስም ያልተሰጣቸው፤ ገናም ያልታወቁና ያልተደረሰባቸው፤ ፍጥረታት ብዙ ናቸው። ይሁን እንጂ እንደ ቅዱስ መጽሐፍ አገላለጥ፤ እንደ ቅድስት ቤተ ክርስቲያናችንም ትምህርት በ፩ቱ ዕለታት የተፈጠሩ ፍጥረታት በየነገዳቸው በየወገናቸው የተጠሩና የታወቁም ናቸው። የየዕለቱን ፍጥረት ብቻ በመመልከትና ሰማቸው የተጠሩትን ወገኖች ብቻ በመቁጠር ማለት ሊቀ ነቢያት ሙሴ የጠራቸውንና በዘፍጥረት 1 የተገለጡትን ፍጥረታት በመመልከት እግዚአብሔር የፈጠረውን ሁሉ ፳፪ ፍጥረታት አድርገው የሚቆጥሩ አሉ። ይሁን እንጂ መላእክትንና እነርሱን የመሰሉትን የታወቁትን ፍጥረታት ሁሉ መቼ እንዴት እንደተፈጠሩ በቅዱስ መጽሐፍ ያልተገለጡ ሲሆን ፍጥረት ይኸ የተገለጠው ብቻ ነው ብሎ ለመገመት ቁጥርም ለመስጠት ከቶ አይቻልም።

ልዑል አምላክ አንዳንዱን በእጁ ሌላውን ደግሞ በቃሉ ፈጥሯል፤ የበለጠውን ግን ግብር እምግብር እንዲገኝ አድርጓል፤ የምናምነውም ሁሉ በእግዚአብሔር መፈጠሩንና የሚታይ የማይታይም፤ የሚታወቅ የማይታወቅም ፍጥረት እንዳለ ነው። «ምድር ራሷና በከርሠ ምድር ያለው ገና ምን እንደሆነ ያልታወቀ ያልተደረሰበትም ነው፤ ስለዚህ በኛ ዓለም እንኳን ያለውን ገና የሰው ልጅ ያላወቀው ሲሆን፤ ሌላውንም የራቀቀውን ከሰው አእምሮም ውጭ የሆነውን ስንት ፍጥረት እንዳለ ማን ሊያውቅ ይችላል።

እያንዳንዱን ፍጥረት ለመመርመር ስለርሱም ለመናገር በፍጹም አይቻልም፤ ብቻ ሰውንና መላእክትን አምላክ ስሙን ለመቀደስ፤ ክብሩን ለመውረስ እንዲችሉ በዚህ ዓላማ ፈጥሯቸዋል። ሌላውን ፍጥረት ደግሞ ለአንክሮ ለተዘክሮ ለሰው ልጅ አገላለጽና ልዩ ልዩ ጥቅም ፈጥሮታል።

ሰማያዊ ሰማያት ለእግዚአብሔር ሲሆን ምድር ደግሞ ለአዳምና ለልጆቹ እንደተሰጠች ቅዱስ መጽሐፍ በሰፊው ያስረዳል። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ እስካሁን የሰው ልጅ የተራባውን ያህል ምድርን ገና ሳይመላ የምድርንም ሀብት በመላ ገና ሳይጠቀምበት ይገኛል። መሬት በጣም ሰፊ የሆነች አካል ናት፤ ትልቅነቷም ከዘጠኙ አካላት (ፕላኔቶች) ውስጥ ሦስተኛውን ደረጃ ይዛ ትገኛለች እርሷም ከሰው በቀር የአዝርእት የአትክልት የዕፅዋት የእንስሳት የአራዊት ዓለም ሁኔታ ትገኛለች፤ ከክፍሏም ይበልጠው ባሕር ለበሶ ይገኛል። ምድር በመጀመሪያ ለፍጥረት ሁሉ ምክንያት ትሆን ዘንድ እግዚአብሔር ከሰማይ ጋር ፈጠራት፤ ከእግዚአብሔር በታች የፍጥረቱም ሁሉ ገዢ የሚሆነው ሰው ሳይቀር የተፈጠረ ከርሷው ነው፤ ምድራዊ አካል የሚባለው ሁሉ በምድር የሚኖረውም ሁሉ የተፈጠረው ከእርሷው ነው።

መሬት የተፈጠረችበትን ዘመን ብዙ ሊቃውንት ሰፋራቅም አድርገው ማለት ዘመኑን አስረዝመው ይናገራሉ። አንዳንዶቹ ደግሞ መካከለኛ ግምት ሰጥተው ይናገራሉ። እንደ ቅዱስ መጽሐፍ አገላለጥ ግን በጣም ቅርብ ጊዜ እንደሆነ ይናገራል። ግን ሁሉንም የፈጠረ እግዚአብሔር መሆኑን አምነን ምድራዊያን ፍጥረቶችን በመጠኑ እንደሚከተለው እንገልጣለን።

ሀ. አዝርእት-አትክልት፤

ለዑል አምላክ በዚህ በዓለማችን የሚገኙ ልዩ ልዩ ዓይነት የሆኑትን በመልካቸውም በመዓዛቸው በጣዕማቸው የተወደዱትን ወይም በልዩ ልዩ አገልግሎታቸው ለሰው ከፍተኛ ጥቅም የሚሰጡትን ዕፅዋት ዐዘርእት አትክልት ፈጠረ፤ ከነዚህም ውስጥ በምግብነታቸው ጣፋጭነት ያላቸውን፤ በመድኃኒትነታቸውም ፈዋሽነት ያላቸውን፤ በመልካቸው ደግሞ የሚያሸበርቁትን ለሌላም ልዩ ልዩ አገልግሎት የሚውሉትን እንደ አየሩ ልዩነት

እንደባታውም አቀማመጥ የሚገኙትን ዕፅዋት ሁሉ እግዚአብሔር ፈጠረ፤ «እግዚአብሔርም አለ ምድር ሣርና ቡቃያ ታብቅል፤ ዘር የሚሰጥ የሚያፈራም ዛፍ እንደዘመዱ ዘርን የሚሰጥ።»³³ እነዚህ ዕፅዋት በየመልካቸው፤ በየጣባያቸው፤ እንደወገናቸው ይኖራሉ፤ እነዚህም ፈጣሪያቸውን ሲያስታውሱ፤ ስለርሱም አስገኝነት ሲመሰክሩ ይኖራሉ።

እነዚህ ዕፅዋት በፍሬያቸው፤ በቅርንጫፋቸው አማካይነት የሰው ልጅ ያባዛቸው እንጂ በመጀመሪያ እንዴት ተገኙ ማንስ አስገኛቸው እንደዚህ ያለውን ውበትና መወደድስ እንዴት ሊያስገኙ ቻሉ? መልሱም ሌላ ሳይሆን ይኸ ሁሉ ከፈጣሪያቸው ፍጹም ጥበብና ሁሉን ለማድረግ ከመቻሉ የተነሣ እንደሆነ በትክክል ያስረዳል።

ለ. እንስሳትና አራዊት፤

እንስሳት የቤት፤ የምድረ በዳ አራዊት ይሁኑ እንጂ በመላ እንስሳት የሚባሉ ንባብ አእምሮ ሕያውነት የሌላቸው በደመ ነፍስ ብቻ ጸንተው የሚኖሩ፤ ተንቀሳቃሽነት ያላቸው በብዙ መልክ ለሰው አገልግሎት የሚውሉ ማለት ብዙዎች ለሰው ምግብ የሚሆኑ፤ ሌሎችም ለልዩ ልዩ አገልግሎት የሚውሉ ናቸው፤ እነዚህ ሁሉ በእግዚአብሔር ፈጣሪነት ተፈጥረዋል። ከነዚህም እንስሳት ውስጥ በቁመታቸው በግዙፍነታቸው የሚያስደንቁም የሚያስፈሩም ይገኛሉ። ሌሎች ደግሞ ለመታየት የሚያምሩ ውበትና መወደድ ያላቸው፤ ስለዚህም በተለይ ቦታ እንዲረቡ የሚያደርጉ ይገኙባቸዋል። ሁሉም ለሰው ጥቅም ለሰው አገልግሎት የተፈጠሩ ስለሆኑ በጣም ችግር ካልገጠማቸው በቀር ሰውን ፈርተው ከሰው ሽሽተው የሚኖሩ ናቸው፤ እንዲያውም ጥቂቶች ለሰው ልጅ ታማኝ አገልጋዮች ሲሆኑ ሌሎች ደግሞ ቤዛ እስከመሆን የሚያገለግሉ አሉ።

የምድረ በዳውን ከፍል እንስሳው ዝሆኑ ሌላም ግሩማን አራዊት ይዘውት ይገኛሉ። በለምለሙ መሬት አዝመራው አዝርእቱ አትክልቱ ዛፋ ተንሰራፍቶባት ይገኛል። በባሕሩም አሣው ጉማሬው አሣባሪው ሌላም የማይቆጠሩ ተንቀሳቃሽ

አራዊት ይገኛሉ። በአየሩ ወፉ አሞራው በጠቅላላው በየብስና በባሕር ተከፍሎ ምድርን አልብሶ የሚኖረው እንስሳ ዓይነቱ፤ ቁጥሩ፤ ስሙ፤ የበዛና የተለያየ ነው። ይኸ ዓይነት ፍጥረት ሁሉ የሚገኘው በዚህ በኛው ዓለም ነው። ሁሉም የተፈጠረው ደግሞ ለሰው አገልግሎት ነው፤ ይሁን እንጂ ሁሉም የፈጣሪውን ታላቅነት ሲገልጥ በሌላ በኩል ደግሞ ለሰው አገልግሎት እንዲውል፤ የሰው ወገን የሆነው ሁሉ እንዲጠቀምባቸው አምላክ ለሰው ሲሰጥ በእርሱና በሰው መካከል ያለውን ፍቅር አንድም ግንኙነት ምን ያህል የጠበቀ እንደነበር ያስረዳል። አምላክ ከፍጹም ፍቅሩ የተነሣ ሰውን ለምድራዊ ነገድ ሁሉ ባለቤት አድርጎ ከአፈር ጀምሮ እስከ ተንቀሳቃሽ እንስሳ ድረስ ያለውን ፍጥረት ሁሉ ለሰው ንብረት አድርጎ ሰጠ። የሰው ልጅ ግን የእግዚአብሔርን ውለታ የሥጦታውንም ዋጋ ባለማወቅ በሥጦታው የሚጠቀም በጣም ጥቂት ነው፤ ስለዚህ ግማሹ ጥቅማቸውን አውቆ የሚንከባከባቸው አለ፤ እንዲሁም ያለጥቅም ሁሉንም የሚያጠፋ አለ።

ይኸም ሁሉ ሁኖ ምድር ገና ብዙ ጥቅምን የምትሰጥ ተበልታም ያላለቀች ናት፤ በሰውም በሌላም ፍጥረት አሁንም ገና አልሞላችም ገናም በመላ ከጥቅም ላይ አልዋለችም። ምድር ከሰማያውያን አካላት ጋር በመገናኘብ ያለማቋረጥ ለሰው ልጅ ልዩ ልዩ አገልግሎትን ትሰጣለች፤ ማለት ከፀሐይ ከጨረቃ ከከዋክብት ጋር በመገናኘብ ዕለታትን አውራጎን ዓመታትን ታስገኛለች።

እንዲሁም ክፍለ ዘመናትን በመለወጥ፤ ሙቀትን ዝናምን ትሰጣለች፤ ነፋሳትንና ብርሃናትን ሌሎችንም ሕይወት የሚሰጡትን ምክንያቶች ሁሉ ትቀበላለች። ይህም ሁሉ ሊሆን የቻለው ሰማያውያን አካላትና ምድራውያን ሠራዊት አምላክ የሰጣቸውን የተፈጥሮ ሕግ ጠብቀው ከመገኘታቸው የተነሣ ነው።

ምድራዊው ፍጥረት የታወቀ ከዕለት ኑሯችንም ጋር የተያያዘ ስለሆነ፤ ብዙ ጊዜ በአድናቆት እንመልከተው እንጂ ከራሳችን ከኛ ጀምሮ ተንቀሳቃሹም የማይንቀሳቀሰውም ፍጥረት ሁሉ፤ በአድናቆት ወደ ፈጣሪው ስቦና ኅትቶ የሚያደርስ ድንቅ የሆነ መምህር ነው።

ለማይና የሰማይ ነገድ ሩቅ ስለሆነ ስለርሱ ብቻ ሲነገር እንደነቃለን እንዲሁም ሁል ጊዜ ስለርሱ እንዲነግሩን እንወዳለን። ይኸም በበኩሉ የሚደገፍ ሌላ ድንቅ ነገር ነው፤ በእውነት ከሆነ ግን በዓይናችን ከምናየው ቅርብ ከሆነው ከዚህ ዓለም ጀምረን የራቀውን፤ የረቀቀውንም በዓይነ ሥጋም በዓይነ ነፍስም ብንመለከተው ለረቀቁና መልስ ለማይገኝላቸው ጥያቄዎች ሁሉ ቀጥተኛ መልስ ለናገኝላቸው በቻልን ነበር። የሥነ ፍጥረት መገኘት ዋናው ዓላማ ለአምላክ ሀልዎትና ፈጣሪነት ምስክር ለመሆን ነው፤ ስለዚህ ይኸንን ሁሉ ጥያቄ ከፍጥረታት እንዳገኘው ሁሉ መልሱንም በዚያው በነርሱ ለናገኘው እንችላለን።

ከዚህ በላይ በመጠኑ እንደተገለጠው ፍጥረት ሁሉ ለእግዚአብሔር ሀልዎት ገላጭ፤ ምስጋናም ሰጭ ሆኖ ተፈጥሯል፤ ይኸንም «ይባርክም ኩሉ ግብረ እግዚእ ለእግዚአብሔር» ሲሉ አናንያ፤ አዛርያ፤ ሚሳኤል ተናግረዋል።³⁴ በነዚህ ፍጥረታት አማካኝነት የሰው ኑሮው ይሳካል እርምጃውም ይታመናል፤ ስለአምላኩ ብዙ ትምህርት ያገኛል፤ ፍጥረታት ሁሉ ለሆነ ለተቀደሰም ዓላማ ተፈጥረዋልና። ሥነፍጥረት ከእርቶዶክሳዊ ትምህርታችን አንደኛውን ክፍል ሊይዝ የቻለው ከሌላው ትምህርት ይልቅ የነርሱ ህልውና፤ የነርሱ የተፈጥሮ ሕግን መጠበቅ፤ የነርሱም ሥነ ሥርዓትን መያዝ፤ ስለ ታላቁና ጥበበኛው ፈጣሪ በቀላሉ ሊያስረዱ ይችላሉና ነው። እውነቱን ለማወቅ ለሚፈልግ ሁሉ ይኸ ዓይነት አስረጅና ሌላም ይኸን የመሰለ ብዙ ምክንያት ወደ እውነተኛው ፈጣሪ መርቶ የሚያደርስ ነው።

ይኸንም ማር ይስሐቅ «ወለእመ ፈቀድከ ታእምር ዘንተ ብከ ካልዕ መምህር እምአፍአ ዘይመርሐከ ኀበ እእምሮ ዝንተ ምሥጢር» ሲል ተናግሯል።³⁵ አምላክ ሥነ ፍጥረትን በዚህ ዓለማዊ ፈጠረ፤ በዚህም ዓላማነት መሠረተ፤ ጸንቶ እንዲኖርም ይጠበቃል ይመግባል፤ ያስተዳድራል።

፪ ዕ ራ ፍ ፫

የእግዚአብሔር መግባት፤

ዓለም ከእግዚአብሔር ቸርነትና ርኅራኄ ከፍጹም ጥበቡም የተነሣ የተፈጠረ የተገኘም እንደመሆኑ፤ የእግዚአብሔር መግባትና አስተዳደር አመለካከትም ከቶ አይለየውም። ከሃሌ ኩሉ እንደመሆኑም መጠበቅ ብቻ ሳይሆን ወደ ተፈጠረበት ዓላማና ግብ ይደርስ ዘንድ ይመራዋል። ልዑል እግዚአብሔር ይኸን የተከናወነ ዓለም በዕድሉ እንዳልተገኘ ሁሉ በዕድሉ ይኖር ዘንድ እንደማይተወው እንደማይለየውም ቤተ ክርስቲያን ታስተምራለች። ይኸም እግዚአብሔር ዓለምን መጠበቅና ማስተዳደር በአንድ ቃል «መግባት» ተብሎ ይጠራል። አምላክ በጥበቡ የፈጠረውን ዓለም በየነገዱ በየወገኑም ጸንቶ ይኖር ዘንድ ያስብላታል፤ ይሠራለታል፤ ያስተዳድራታል።

ለዓለም ልክ መልክ ወስንና ደንበር ያለውን ያህል በዓለማውም ጸንቶ እንዲኖር ወደ ተሻለም ግብ እንዲደርስ ከፍተኛም ውጤት እንዲኖረው እግዚአብሔር ይመራዋል። ይኸም ማለት እግዚአብሔር ከፍጥረቱ ከቶ አይለይም አይርቅም ማለት ነው፤ ባለቤቱ እርሱ ነውና። እግዚአብሔር ዓለምን ይጠብቃል፤ ይመራል፤ ያስተዳድራል ስንል የሰውን ነፃነት ወስዶ እርሱ ወደፊለገው ያዞረዋል፤ የፈለገውን ያሠራዋል ማለት አይደለም፤ ነገር ግን ሰው በተፈጠረበት ዓላማ ጸንቶ ከክብር ወደ ክብር የሚሄደውን እግዚአብሔር ያቃናለታል፤ ያሰበው ሁሉ ይሆንለታል፤ ይፈቅድለታልም ማለት ነው እንጂ። ሰውን እግዚአብሔር ወደ ወደደው እንደፈለገው ያዞረዋል፤ እርሱም እንደፈቀደው ይከተለዋል ማለት አይደለም፤ ይኸስ ቢሆን ኑሮ ሰው እንደማንኛውም ሞተር ሁኖ ማንም ይዘውረዋል፤ ወደ ወደደውም ይወስደዋል ያሰኝ ነበር፤ የተፈጥሮም ነፃነት የሚባለው ሊኖረው አይችልም ነበር፤ ግን እንዲህ አይደለም።

የእግዚአብሔር መግባት በሁለት ዓይነት ይገለጣል፤

1. መጠበቅ፤

ዓለም በዕድሉ ያልተገኘ በራሱ ፈቃድም ያልተፈጠረ ስለሆነ፤ ያው ባለቤቱ ፈጣሪው እግዚአብሔር በፈጠረበት ዓላማ ጸንቶ ይኖር ዘንድ ይጠብቀዋል፤ ይኸስ ባይሆን ኑሮ ማንኛውም ነገር ፍጡር እንደመሆኑ ያልቅ፤ ይደቅ ይጠፋም ነበር። ይኸ የተከናወነ ዓለም በተፈጠረበት መልክና ጠባይ፤ በተፈጠረበትም ዓላማ ጸንቶ ሊኖር የቻለው በመጀመሪያ አምላክ ከፍጹም ጥበቡ የተነሣ፤ ፍጹም አድርጎ በመፍጠሩ ሲሆን፤ አምላክም ከዓለሙ ያልተለየ ሁኖ ስለሚጠብቀው መሆኑ የታመነ ነው።

ዓለም በራሱ ያልሆነ ያልተገኘም እንደመሆኑ አሁንም በራሱ ፈቃድ ሊጸና ሊኖርም አይችልም፤ በግድ የፈጣሪው ጥበቃና መከባከብ ያስፈልገዋል። ይኸም የአምላክ ጥበቃ የሚባለው ከፈጣሪነቱና ከፍጥረቱ ጊዜ ጀምሮ ተያይዞ ያለ እንጂ አዲስ ነገር አይደለም። ጥበበኛው ሰሎሞን ስለ ዓለም ጥበቃ ሲናገር «የሆነውን ሁሉ ትወዳለህ ከፈጠርከው ውስጥ ከቶ የምትጠላው የለኸም፤ ጠልተኸ የፈጠርከው የለምና። ከፈጠርከው ፍጥረትም ምንም የምትንቀው የለም። አንተ ከጠላኸውማ በፊትህ እንዴት በጸና ነበር፤ ከጠላኸውና ካልወደድከውም ባልፈጠርከው ነበር። አንተም ወደህ ያልፈጠርከው ካልሆነ እንዴት በተጠበቀ ነበር። ለፍጥረቱ ሁሉ ትራራለህ ይቅርም ትላለህ» ሲል ትክክለኛውን እምነትና ትምህርት ገልጦ ተናገረ።¹ ልዑል አምላክ ይኸን ዓለም ፈጥሮ እንዳልጣለው እንደሚንከባከበውም እንደሚጠብቀውም ነቢዩ ዳዊትም በተጨማሪ ሰፋ ያለ ማስረጃ ሰጥቶ እናገኛለን፤ እርሱም እንዲህ ይላል «..... አንተ በሰጠኸቸው ጊዜ ይለቅሙታል፤ እጅህን ትከፍታለህ በበነ ነገርም ይጠግባሉ። ፊትሕን ግን በሰወርክ ጊዜ ይደነግጣሉ፤ ትንፋሻቸውንም ታወጣለህ ያልቃሉም፤ ወደ መሬታቸውም ይመለሳሉ፤ እስትንፋሱን ትልካለህ ይፈጠራሉም የምድርንም ፊት ታድሳለህ።»²

እግዚአብሔር የፍጥረቱ ሁሉ መገኛ ነው ለተንቀሳቃሹ ሁሉ ኃይሉ አንቀሳቃሹም እርሱ ነው፤ ቅዱስ ቃሉ ስለዚህ

አስረጅ ሲሰጥ «በእርሱ እንኖራለን እንመላለሳለንም እንሆናለንም» ይላል።³ የሚታየውንም የማይታየውንም ዓለም እግዚአብሔር ፈጠረ፤ አሁንም እግዚአብሔር ሁሉንም ይመግበዋል፤ ይጠብቀዋል ባለቤቱ እርሱ ብቻ ነውና።

፪. በማስተዳደር ይመግበዋል፤

ይኸ ዓለም ልክ ወሰን ያለው፤ ሕግና ሥርዓትም ያለው ስለሆነ በመንፈሳዊውም ሆነ በሥጋዊ ጠባዩ እንደተፈጠረበት ጠባይና ሁኔታ እንዲገኝ በዚያውም ዓላማ ጸንቶ እንዲኖር እግዚአብሔር ፈጠረው፤ ሠራው በዚያውም ዓላማ ያስተዳድረዋል፤ ይመግበዋልም። ቅዱስ መጽሐፍ በብዙ አቅጣጫ የእግዚአብሔርን አስተዳዳሪነት አስፍቶ ይገልጣል፤ እነሆ ከዚህም እንደሚከተለው ይገልጣል፤ «እነሆ የእግዚአብሔር ዓይን ወደ ሚፈሩት ናት ምሕረቱም ደጅ ለሚጸኑት ነው። ነፍሳቸውን ከሞት ያድን ዘንድ በራብም ጊዜ በሕይወት ይጠብቃቸው ዘንድ።»⁴

የቤተ ክርስቲያን አባቶችም በየጊዜው ስለ እግዚአብሔር መግባት ስለ ዓለም አስተዳዳሪነት ጽፈዋል ተናግረዋል፤ ሁል ጊዜም የምንጸልየው አምላክ ይሰማናል፤ የምንሠራውን አምላክ ያይልናል፤ በጠቅላላውም ሕይወታችንን ይቆጣጠራል፤ በማለት ስለሆነ መግባቱን አስተዳዳሪነቱን እናምናለን፤ ይኸን ከካድን ግን ሥራችን ሁሉ ከንቱ ይሆናል፤ ቀጥሎም ወደ አምላክ ቢሰነት አስተያየት ያደርሰናል፤ ስለዚህ በእግዚአብሔር አስተዳዳሪነት መሪነት መኖራችን ማመኑ የቤተ ክርስቲያናችን እውነተኛው ትምህርትና እምነት ነው። አንዳንድ ጊዜ በአንዳንድም ቦታ አደጋ ሲፈጠር በመገኘቱ ለምሳሌ እንደ ማዕበል፤ እንደመሬት መናወጥ፤ እንደጥላኔቶች መጋጨትና መውደቅ፤ ሌላም ይኸን የመሳሰሉ ሲገጥሙ ለዓለም ጠባቂ ታዛቢም እንደሌለው የሚቆጠሩ አሉ። ነገር ግን ይኸ ሁሉ በእግዚአብሔር ዕቅድ የሚደረግና የሚፈጸም እንጂ ያለፎርሱ ፈቃድ የሚሆን ነገር ከቶ እንደሌለ ልናምን ይገባናል። እርሱ በፈቀደው ጊዜ የሚደረግ እንጂ ሳያውቀው፤ እርሱ ሳይፈቅድ የሚደረግ ነገር ከቶ የለም፤ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ለቅጣት

አንዳንድ ጊዜም ተአምራቱን ለማሳየት እግዚአብሔር ብዙ ምልክቶችን ያደርጋል፤ ይኸ ሁሉ የርሱ ሥራ እንጂ ከርሱ ፈቃድና ቁጥጥር ውጭ የሚደረግ ነገር እንደሌለ የታመነ ነው፤ ለምሳሌ ግብጻውያንን ለመቅጣት የውሀውን መልክና ጣዕምን እንደለወጠ፤ ልዩ ልዩ ተሐዋስያንም ያስቸግሩ እንደ ነበር፤ የበኩር ልጅ ሁሉ መሞት፤ ሌላም ይኸን የመሰለው የሥነ ፍጥረት ለውጥ ሁሉ የተፈጸመው ከእግዚአብሔር ተአምራት የተነሣ የተደረገ ነው። እንዲህም አድርጎ የተቤዠውን ሕዝብ፤ ከግብጽ ባርነት ነፃ ያወጣውን እንደገና በሕግ አፍራሽነቱ ደግሞ እንደተጣላው ጅው እልፍ አጋር በምድረ በዳ ወድቆ እንደ ቀረ እናውቃለን፤ ምክንያቱም አምላክ ታግሦ ቆይቶ ካልተመለሱለት ይቆጣል፤ ይቀጣልም ይኸን ተአምራትና ቅጣት ቅዱስ መጽሐፍ ለምሳሌ ያህል እንዲህ ሲል ይገልጥልናል፤ «በምስርም ተአምራቱን፤ ድንቁንም በጣኒምስ ገዳም ባደረገ ጊዜ፤ ወንዛቸውን ፈሳሻቸውን እንዳይጠሟቸው ደም አደረገ። ብዙ ተባይ ሰደደባቸው፤ ሰብሳቸውንም ጓጉንቸው አጠፋባቸው፤ ፍሬያቸውንም ለክብኩባ ሰጠ፤ የለፉበትንም ለአንበጣ፤ ወይናቸውንም በበረዶ አጠፋ፤ በላባቸውን በውርጭ፤ እንስሳቸውንም ለበረድ ከብታቸውንም ለመብረቅ አሳልፎ ሰጠ። የቁጣውንም ትኩሳት ሰደደባቸው፤ ለቁጣውም መንገድ ጠረገ፤ ነፍሳቸውንም ለሞት አልራራለትም፤ ሕይወታቸውንም ለቸነፈር አሳልፎ ሰጠ። የምስርንም በኩር ሁሉ ገደለ በካምም ድንኳኖች የጉልበታቸውን መጀመሪያ ሕዝቡን ግን እንደበግ አወጣቸው እንደ መንጋም በምድረ በዳ መራቸው»።⁵

ም ዕ ራ ፍ ዕ
የመላእክት ሕልውና፤

ከጥንት ጀምሮ መላእክት እንዳሉ ህልውናቸውም የታመነ እንደሆነ ቅዱሳት መጻሕፍት ይመሰክራሉ። ብሉይ ኪዳን መላእክት መቼ እንዴት እንደተፈጠሩ አይነገረን እንጂ ከዘፍጥረት ጀምሮ የመላእክትን ህልውናቸውንና አገልግሎታቸውን እየገለጠ ያቀርብልናል፤ ለምሳሌ አዳም እንደበደለ ከገነት

ሲወጣ የቦታው ጠባቂ ሆኖ የተሾመ ኪሩቤል የተባለ የመልአክ ነገድ ነው።¹

ያዕቆብም ከላባን ተለይቶ ወደ ሀገሩ ሲመለስ የተገናኙት የእግዚአብሔር መላእክት ናቸው «ያዕቆብም መንገዱን ሄደ የእግዚአብሔርም መንገደኞች ተገናኙት። ያዕቆብም ባያቸው ጊዜ አለ እኚህ የእግዚአብሔር ጭፍሮች ናቸው። የዚያንም ሥፍራ ስም መኸናይም ብሎ ጠራው ሁለት ሠራዊት ማለት ነው።»² ይህን የመሰለ የተለያዩ መላእክት ስም በመጥራት፤ በአጠቃላይም መላእክት በማለት በብሉይ ኪዳን በብዙ ቦታዎች ላይ እናገኛለን።³ በሐዲስ ኪዳን ደግሞ ጌታ ከመወለዱ ጊዜ ጀምሮ መላእክት እንዳሉ፤ ህልውናቸው የታወቀ እንደሆነ ቅዱስ ሉቃስ መስክሮ ጽፎልናል።⁴ ጌታም ፈተናውን በፈጸመ ጊዜ ወደ እርሱ መጥተው ያገለገሉት መላእክት እንደሆኑ ወንጌላዊው ማቴዎስ ነግሮናል።⁵ በጌቴ ሰማኒ ጌታ በሚጸልይበት ጊዜ መልአክ መጥቶ እንዳጽናናው እናገኛለን።⁶ በተለይም በመጨረሻው የፍርድ ቀን ክርስቶስን አጅበው መላእክት እንደሚመጡ ወንጌላዊው ማቴዎስ ገልጦልናል።⁷ ይኸን የመሰለ አገላለጥ ከመስጠት ጋር የተወሰኑ መላእክትን ስም ለይቶ በመጥራት፤ በአጠቃላይ ግን የመላእክትን አገልግሎት በሚመለከት ነገር ብዙ መግለጫ እናገኛለን።⁸ ብዙ የቤተ ክርስቲያን አባቶችም በዚህ ነገር ልዩ ጥናት አድርገው መግለጫ በሰፊው የሰጡ አሉ፤ ለምሳሌ ዲዮናስዮስ ዘአርዮስ ፋኅስ፤ ጎርጎርዮስ ዘኑሲስ ሌሎችም እንዲሁ።⁹

ቤተ ክርስቲያናችንም ብዙ ነገደ መላእክት እንዳሉ እነርሱም የእግዚአብሔር ፍጥረቶች እንደመሆናቸው እግዚአብሔርን የሚያገለግሉ፤ እግዚአብሔርን፤ የሚያመሰግኑ እንደሆኑ በሰፊው ታስተምራለች። በጠቅላላውም ስለመላእክት ሁናቴ እንደሚከተለው እንመልከት።

፩. የመላእክት ተፈጥሮ ፤

የመላእክት የተፈጥሮ ጉዞ እንዴት እንደሆነ ግልጥ አይደለም፤ የፍጥረትን ሁሉ ዕለቱን፤ ምክንያቱንም ሙሴ ሲናገር የነርሱን ሁኔታ እንዲሁ አልፎት እንደሄደ እናገኛለን።

ሌላ በቅዱስ መጽሐፍ ስለዚህ የሚገልጽ ክፍል ባለመኖሩ ለሊቃውንት ጥናት ችግር ፈጥሮ ይገኛል፤ ማለት ቀረብ ያለ ማስረጃ ይዘው እንዳንዶች ይህ ነው ሲሉ ሌሎች ደግሞ የተሻለ አስረጅ እነርሱ የያዙ እየመሰላቸው በተለያዩ መልክ አቅርበውት ይገኛሉ። አንዳንዶች መላእክት የመጀመሪያ ፍጥረቶች እንደሆኑ ይናገራሉ፤ ይኸም ማለት የዕለተ እሁድ ፍጥረቶች እንደሆኑ በመግለጥ ነው። ይኸንም ለማለት የደፈሩት የመላእክት ተፈጥሮ ግብር እምግብር ነው፤ የሚለውን አስተያየት ተከትለው ነው፤ ማለት መላእክት የተፈጠሩት ከብርሃን፤ ከእሳት፤ ከነፋስ ነው በማለት ነው፤ እነዚህ ግብሮች የተፈጠሩ በዕለት እሁድ ነውና።

ከነዚህ ግብሮች ተፈጠሩ እስከ ማለት የደረሱበትም «ዘይሬስዮሙ ለመላእክቲሁ መንፈስ፤ ወለእለ ይትላእክዎ ነደ እሳት» የሚለውን ቃል በመተርጎም ነው።¹⁰ ሌሎች ደግሞ መላእክት የተፈጠሩ እምነበ አልቦ ነው፤ ስለዚህም መናፍስት ረቂቃን ናቸው፤ ግብር እምግብር የተፈጠረው ሁሉ ግዙፍ ነውና፤ ከግዙፍ የተገኘውም ሁሉ ግዙፍ ነውና በማለት ነው። መላእክት ስለተፈጠሩበት ዕለት ግን አሁንም ዕለተ እሁድ መሆኑን የሚያረጋግጡ አሉ። ሁኖም የዕለቱን የሰዓቱን ነገር ባንከተለውም እግዚአብሔር አምላክ ከፍጹም ጥበቡ የተነሣ እርሱ ባወቀ ለምስጋናና ለአገልግሎትም ፈጥሯቸዋል።

መላእክት በእግዚአብሔር ፈጣሪነት መፈጠራቸውን ሐዋርያዊው ጳውሎስ እንዲህ ሲል ያስረዳናል «ነገር ሁሉ በርሱ ተፈጥሯልና፤ በሰማያት ያለ ሁሉ፤ በምድርም ያለ የሚታይም የማይታይም፤ መናብርትም፤ አጋዕዘትም፤ ሊቃናትም፤ ሥልጣናትም፤ ሁሉም በርሱ ተፈጠሩ።»¹¹ መላእክት በኃይል በችሎታም የሚያክላቸውም የለም፤ ፅኑአን ናቸው። አምላክ የርሱን ፈቃድ ይፈጽሙ ዘንድ ስለፈቀደ የሚያቅታቸው እንዳይኖር ጽኑአን አድርጎ ፈጥሯቸዋል።¹² መላእክት እንደ ሥራቸው ከባድነት እንደ አገልግሎታቸውም ብዛት አምላክ እርሱ ባወቀ ሁሉን የሚችሉበት ኃይልና ጽንዓት ሰጥቶ ፈጥሯቸዋል፤ ስለዚህ በዚህ ዓለም ለእነርሱ ተመጣጣኝ የሆነ ኃይል የለም። ይኸንም በትክክል ቅዱስ ጴጥሮስ እንዲህ ሲል ይገልጻል «መላእክትም ከርሳቸው በኃይል በችሎታ የሚበልጡ

የሰድቡን ፍርድ እያመጣቸው በእግዚአብሔር ፊት» ሲል ያስረዳናል።¹³ መላእክት ይፈጠራሉ እንጅ አያገቡም፤ አይጋቡም፤ አይባዙም አይበዙም።¹⁴

፩. ባሕርያቸው፤

የመላእክት ተፈጥሯቸው ወይም ወገንነታቸው ከሰማያዊው ወይም ከረቂቁ ዓለም ስለሆነ፤ ስለነርሱ ባሕርያት ብዙ አይታወቅም፤ ይሁን እንጂ በቅዱስ መጽሐፍ እንደተገለጠው የማይዳሰስ፤ ረቂቅ የሆነ አካል አላቸው፤ ስለዚህም መናፍስት ይባላሉ። ይኸም ሁኔታ እምነብ አልቦ የተፈጠሩ መሆናቸውን ይገልጣል፤ ግብር እምግብር ተፈጥረው ቢሆን ኑሮ ግዙፋን በሆኑ ነበርና።

በሌላ መልክ ግን እግዚአብሔር ለመጀመሪያ ጊዜ እንደ ግብርን አስገኘ፤ ፍጥረቱም ሁሉ ከዚህ ግብር እምግብር ተፈጠረ፤ መላእክት ግን እንደ መጀመሪያው ግብር አምላክ እምነብ አልቦ አምጥቶ ፈጠራቸው፤ ስለዚህም ከማንኛውም ግብር የተለዩ ረቂቃ ናቸው።

ስለሆነ ግን ርቀታቸው እንደፈጣሪያቸው አይደሉም፤ እርሱ ፍጹም መንፈስ ነውና፤ እነርሱ ግን ፍጡራን እንደመሆናቸው የማይዳሰሱ ይሁኑ እንጂ አካል አላቸው። ለአገልግሎት ከፈጣሪያቸው በተላኩ ጊዜ ግዛፍ ያላቸው መስለው ግዛፍ እንዳላቸው ሁነው፤ የተላኩበትን ሀገር ሰው መስለው፤ የሀገሩን ልብስ ለብሰው፤ በሀገሩ ቋንቋ እየተናገሩ ተገኝተዋል፤ ይኸ ሁሉ ሁናቴ ግዙፋን ያሰኛቸዋል። መላእክት ግን ቅርጽ የለሽ መንፈሳውያን አካል ናቸው፤ መንፈስም ማለት አጥንት፤ ሥጋ፤ ጅማት የሌለው የማይዳሰስ አካል መሆኑን ሉቃስ ደሀና አድርጎ ነግሮናል።¹⁵ በዚህም መሠረት መላእክት መናፍስት ሲባሉ ሥጋ አጥንት፤ አካል የሌላቸው መሆኑን ያመለክታል። «ዘይሬስዮሙ ለመላእክቲሁ መንፈስ» የሚለው ከነፋስ መፈጠራቸውን ሳይሆን ረቂቃን መሆናቸውን ከረቂቁ ዓለም መፈጠራቸውን ያመለክታል። «ወለእለ ይትለእክም ነደ እሳት» ረቂቅነታቸውን ሲያመለክት ደግሞ ነበልባል አላቸው። ለነበልባል አካል የሚጨበጥ የለውም ቅርጽም የለውም እንደዚህም ሁሉ መላእክት

ህልውና አላቸው እንላለን እንጂ ስለቅርጻቸው የሚያስረዳ ስለሌለ መናፍስትነታቸውን ብቻ እንቀበላለን። «ዘይሬስዮሙ ለመላእክቲሁ መንፈስ ወለእለ ይትለእክም ነደ እሳት» የሚለውን ሊቃውንት ሲተረጉሙ መላእክት ለመጀመሪያ ጊዜ ግብር እምግብር ለመፈጠራቸው ማለት ከነፋስና ከእሳት ለመፈጠራቸው አስረጅ ያደርጉታል። እንደገናም ፈጣንነታቸውን በመመልከት ነፋስ፤ ፈጽምያን ፈቃድ መሆናቸውን በመመልከት ነደ እሳት ይላቸዋል፤ ይሁን እንጂ ተፈጥሯቸው እምነብ አልቦ ነበ በ ነው ብለው ያጸድቃሉ።

መላእክት ሁል ጊዜ በወንድ ምሳሌ ይታያሉ።¹⁶ እንዲሁም በሰው ቋንቋ ሲናገሩ የሰውም ልብስ ሲለብሱ ይታያሉ።¹⁷ ከዚህም ሁሉ ጋር ከንፍ እንዳላቸው ይነገራል፤ በከንፍም ታይተዋል።¹⁸ እንግዲህ አካል ከሌላቸው ከንፍም ሊኖራቸው አይችልም፤ ከንፈ-ጸጋ ካልሆነ በቀር፤ ይሁን እንጂ እንደ ልብሱ፤ እንደ አካላቸውም ያለው ለሰው ይመስላል፤ ለርእይ ብቻ በዚህ መልክ መታየታቸውን ለመግለጥ ነው። ወደ ተላኩበት አገር ፈጥነው የሚደርሱ ናቸው፤ እስኪሠሩና እስኪራመዱ ጊዜ የሚፈጁ አይደሉም። መላእክት የወንድና የሴት ጾታ የሌላቸው የማይበዙ የማይባዙ የማያገቡ የማይጋቡም ናቸው።¹⁹ መላእክት የማይሞቱ የማይለወጡ ናቸው፤ ነገር ግን እንደሚባዙ የገለጡም አሉ። እንዲያውም ዝሙት ሠርተው ወደ ምድረ ፋይድ ወረዱ ይላሉ፤ ይኸንን የሚናገረው በዘፍጥረት ምዕራፍ 6:2 የሚገለጠው አንቀጽ ስለ ደቂቀ ሴት እንጂ ስለመላእክት አለመሆኑን የትርጓሜ ሊቃውንት ይናገራሉ። የመላእክት መኖሪያቸው በዚህ ነው ወይም በዚያም ነው ብሎ ቅዱስ መጽሐፍ የገለጠው ወስኖም የሰጠው ነገር ከቶ የለም።

በየትኛውም ቦታ በየትኛውም አቅጣጫ ሁነው ሲለምኗቸው ግን ፈጥነው ይደርሳሉ፤ ይኸ ከሆነ ብሎ ግን እንደ እግዚአብሔር ምሉዕ በኩለሄ ናቸው ማለት አይገባም። መላእክት ሰማያውያን ነገድ ሰማያውያን ፍጥረታት እንደሆኑ በሚደረግልን አገላለጥ ልንረዳ ይገባናል፤ ይኸውም መላእክት ከሰማይ ወረዱ፤ የሰማይ ሠራዊት ሲላቸው፤ መላእክት ሲወጡና ሲወርዱ ሰማዮች ተከፍተው ታያላችሁ መላእክት ከሰማይ ተላኩ ሲልና

ሌላም ይኸን የመላሰለ አገላለፅ ሲሰጥ ሰማያውያን መሆናቸውን የመለከታል፤ ግን መላእክት ሲወጡና ሲወርዱ የሚለው ቃል፡

1ኛ ሲወጡ የሚለውን ቃል እያስቀደመ በመገኘቱ፤

2ኛ መውጣት መውረድ ካለ ዘንድ ወደ ምድራዊነታቸው የበለጠ ያተኮረ ይመስላል፤ ወይም የተወሰነ ቦታ የሌላቸው መሆኑን በበለጠ ያመለክተ ይመስላል። መላእክት የተፈጥሮ ጠባያቸውን ያላሳደፉ በንጽሕና የሚገኙ ናቸው። ይኸም በነፃ ምርጫቸው ያደረጉት እንጂ ከፊለጉ ኃጢአትም ክፋትም ለመሥራት ይችላሉ። ዲያብሎስ ከነሠራዊቱ ከማዕረጉ የተዋረደው እንደነሱ መልአክ ነበር፤ የነርሱም ወገን የነበረ ነው፤ በራሱ ምርጫ ግን ኃጢአትን ሠራ፤ እርሱም ሠራዊቱም ከክብራቸው ተዋረዱ ማዕረጋቸውንም አጡ። መላእክት የተፈጥሮ ጠባያቸውን ስላልለወጡ ንጽሕናቸውንም ስለጠበቁ ከእግዚአብሔር ይቀርባሉ፤ የእግዚአብሔርንም ገጽ ያያሉ። በዚህም ተደስተው ይኖራሉ።

፫. የመላእክት ተግባራቸው፤

የመላእክት ተግባራቸው ዓይነቱም ስሙም የተለያዩ ነው። በመጠኑ ሲገለጥ ግን፤

1. የአምላክ የስሙ ቀዳሽ የክብሩ ወራሽ መሆን ነው፤ ይኸም ከመሠረቱ መላእክት እንደ ሰው ለምስጋና መፈጠራቸውን ያመለክታል።
2. ስማቸው እንደሚያመለክተው መላእክት ፈጣሪያቸውን እግዚአብሔርንም ማገልገል ነው።²⁰ የሰውን መሥዋዕት ጸሎት ስለላትና አስተባባሪነት ያሳርጋሉ ወደ ፈጣሪያቸው ያቀርባሉ የእግዚአብሔርንም ምሕረተት ወደሰው ያስተላልፋሉ።²¹
3. የመላእክት ሌላው ሥራቸው የእግዚአብሔር ፍጥረት የሆነውን ሁሉ መጠበቅ ነው፤ በተለየ ግን የሰዎች ጠባቂዎች ናቸው። በኦርቶዶክስ እምነታችን እያንዳንዱ ሰው የተለየ ጠባቂ መልአክ አለው። ይኸ ጠባቂ

መልአክ ካጋለጠው በቀር እያንዳንዱ ሰው አደጋ አይድርስበትም።²²

የመላእክት ጥበቃ በክርስቲያኖች፤ በዕብራዊያንና በእስላሞች እምነት የተደገፈ ነው፤ በኛም ምዕመናኑ ሳይቀር የሚያምኑት የሚቀበሉት ነው፤ ዐቃቤ መልአክ የሚባለውን ውቃቤ መልአክ እያሉ የሚጠሩትም እርሱን ነው። ጠባቂ መልአክ ለእያንዳንዱ ሰው እንዳለው ጌታ ራሱ ሲያስረዳ «መላእክቶቻቸው በሰማያት ሁሉ ጊዜ የሰማዩን አባቴን ፊት እንዲያዩ» ይላል።²³

እነዚህ ጠባቂ መላእክት እያንዳንዱን ሰው ከአደጋ ከመከራ የሚጠብቁ ሲሆኑ ከሰይጣን ፊተና አሽከላም ይጠብቃሉ፤ የሰው ልጅ ግን ፈቅዶ በነፃነቱ በደል ሲፈጽም ሲያዝኑና ያነኑ ሲመዘግቡ ይኖራሉ፤ እንዲሁም ወደና ፈቅዶም በጎ ተግባር የሠራ እንደሆነ ዕድሜ ሲለምኑት ሲያማልዱት የሚኖሩ ናቸው። መላእክት የእግዚአብሔር የሆነውን ሰው ሁሉ ይንከባከባሉ ይጠብቃሉ።²⁴ የታሠሩትን በመፍታት መንገድ በማሳየት ይረዳሉ።²⁵

እግዚአብሔር በተቆጣ ጊዜ ደግሞ መዓቱን ጥፋቱን የሚያመጡ መላእክት አሉ።²⁶ በፍጻሜ ዘመን ደግሞ ጸድቃንን ወደ ዘለዓለማዊ ሕይወት ኃጥአንን ደግሞ ወደ ዘለዓለም ሥቃይ የሚመሩ መላእክት ናቸው።²⁷ በዚሁ ሁሉ አገላለጥ መላእክት የእግዚአብሔር ፈጻሚያን ፈቃድ እንደሆኑ እንረዳለን።

፬. የመላእክት ነገዳቸው፤

ለመላእክት ብዙ ቁጥር ብዙም ዓይነት የነገድም የማዕረግ ስም አላቸው በቁጥር የማይወሰኑ ስለሆኑ፤ መጽሐፍ አእላፊ አእላፋት (የብዙ ብዙ) ይላቸዋል እንጂ መላእክትን በቁጥር የወሰነ መጽሐፍ ከቶ የለም።²⁸ መላእክት የማይቆጠሩ መሆናቸውን ጌታችን ኢየሱስ ሳይቀር ሲናገር «ወይስ የማልችል ይመስልሃልን አሁን ወደ አባቴ እለምን ዘንድ ከመላእክቱም ከ፲፪ቱ ዲቪንርን (ጭፍሮች) የሚበልጥ ይሰድልኛል» ብሏል።²⁹ ሉቃስም «ብዙ የሰማይ ሠራዊት

ከመልአኩ ጋር ነበር» አለ እንጂ ሊቆጥር አልቻለም።³⁰ አእላፍ መላእክትም ይላቸዋል።³¹ በነገድ ግን ሊቃናት መናብርት አጋዕዘት ኃይላት፣ ሥልጣናት ኪሩቤል ሱራፌል እየተባሉ ይጠራሉ።³² የነገድ ቁጥራቸው በሥነ ፍጥረት የ እንደነበር ግን በኋላ አንደኛው ነገድ በፈቃዱ አምላኩን ክዶ ከመዕረጉ እንደተወገደ ከክብሩ እንደተዋረደ፣ አሁን ግን ዘጠና ዘጠኝ ነገድ ብቻ እንዳሉ ይነገራል። ከነዚህም ውስጥ የጥቂቶቹ ሊቃኑ መላእክት ስም የታወቀ ሲሆን ብዙዎቹ አየታወቅም። በቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ ስማቸው ተገልጦ ተጽፎ የሚገኙ በጣም ጥቂቶች ናቸው እነርሱም፤ ሊቀ መላእክት ሚካኤል።³³ ገብርኤል።³⁴ ሩፋኤል በጦቢት መጽሐፍ ላይ ይገኛል።³⁵ ሱራፌል።³⁶ ኪሩቤል።³⁷ የእነዚህ መላእክት ስም ብቻ በዚህ ዓይነት ተመዝግቦ ሲገኝ የሌሎች ፈጽሞ አይገኝም። በመጽሐፈ ሔኖክ ግን የብዙዎች መላእክት ስም ተጠርቶ ይገኛል። በዚህም በመጽሐፈ ሔኖክ ውስጥ የብዙዎቹ መላእክት ስም በአንዳንድ የጸሎት መጽሐፍ በመገለጡ የታወቁ ሲሆን የጥቂቶቹ ግን ተሰምቶም የማይታወቅ ነው። እርሱም እንዲህ እያለ ያመጣዋል፤ ሚካኤል ሊቀ መላእክት ይለዋል፤ መላልሶም ይጠራዋል፤ ገብርኤል በብዙ ቦታ ከመነሣቱ ሌላ በአበቦች ላይ የተሾመ፤ በገነት ባሉ ጸድቃን ላይም የተሾመ ይለዋል፤ እንዲሁም በኪሩቤል ላይ አለቃ የሆነ፤ በመላእክት ሁሉ ላይ አለቃ የሆነ እያለ ይናገርለታል።³⁸ ሩፋኤል፤ በብዙ ቦታ ላይ ያነሣዋል፤ ከዚህም በላይ በሰው ቁስል ላይ እንዲሁም በበሽታም ላይ የተሾመ መሆኑን ይናገራል።³⁹

ኪሩቤል።⁴⁰ዑራኤል።⁴¹

ራጉኤል፤ ዲያብሎስንና ሌሎችንም አጋነንት የሚበቀላቸው ነው ይላል።⁴² ዑራኤል፤ በመብራትና በነጎድጓድ ላይ የተሾመ።⁴³

ሱርያል።⁴⁴አፍኒን።⁴⁵

ፋኑኤል።⁴⁶ የዘለዓለም ሕይወትን ለሚወርሱ ተስፋ ሲሆን ንስሐ በሚገቡ ሰዎችም ላይ የተሾመ ነው ይላል።

ራሙኤል።⁴⁷ዛጡኤል።⁴⁸ሠራቅኤል።⁴⁹ዑርኤል።⁵⁰ በሰማይ ሠራዊት ላይ የተሾመ ይላል።

በዑርኤልና በዑራኤል መካከል ልዩነት ያደርጋል። እንደ ቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት ሚካኤልን መጋቢ ብሎ ያለው ገብርኤልን ደግሞ መጋቢ ሐዲስ ይለዋል እስከ አሁን ድረስም በየክፍለ ሀገራችን ቤተ ክርስቲያን ተሠርቶላቸው ሕዝብም አውቋቸው ስማቸው ሲጠራ የኖሩ ሚካኤል፣ ገብርኤል፣ ሩፋኤል ሲሆኑ ኪሩቤል ፬ቱ እንስሳ ሱራፌል ካህናተ ሰማይ ተብለው እነዚህ ብቻ ነበሩ፤ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ግን ራጉኤልና ዑራኤል በአዲስ አበባችን ብቻ ቤተ ክርስቲያን ተሠርቶላቸው ይገኛሉ።

፩. የመላእክት ክብራቸው፤

መላእክት ያለ ፍርሃት በባለሟልነት ከፈጣሪያቸውና ከጌታቸው ፊት የሚቆሙ ናቸው።⁵¹ መላእክት ከተፈጠሩበት ጊዜ ጀምሮ ንጽሕናቸውን ያላሳደፉ፤ እምነታቸውንም ያላጎደሉ ከሕጉ ያልተላለፉ ስለሆኑ ቅዱሳን ይባላሉ። መላእክት የማማለድ የመታደግ ሥልጣን አላቸው ስለዚህ እንዲያማልዱንም እንለምና ቸዋለን። መላእክት የማዳን የመታደግ ሥልጣን እንዳላቸው ዳዊት በመዝሙሩ «የእግዚአብሔር መልአክ በሚፈሩት ዙሪያ ይሰፍራል፤ ያድናቸዋልም» ይላል።⁵²

ምዕራፍ ፩

አጋንንት በጠቅላላው፤

፩. ህልውናቸው፤ ጋኔን ማለት ውዱቅ ጽሉዕ ማለት ነው፤ በብዛት አጋንንት ይባላሉ፤ በአለቃቸው በሰይጣን ሰይጣናት ይባላሉ። ሰይጣንም ማለት ተከራካሪ ተቃዋሚ ባላጋራ ማለት ነው፤ ከእግዚአብሔር ሕግ ጋር ይቃረናል። እንዲሁም ለሰይጣን ዲያብሎስ የሚል የመጠሪያ ቃል ይገኛል፤ ትርጉሙም ከላሽ ማለት ነው፤ ይኸም የአጋንንት ሁሉ አለቃ እንደሆነ ይነገርለታል፤ ሁል ጊዜ በነጠላ ቁጥር ብቻ ይጠራል፤ እንዲሁም ሣጥናኤል፤ የሚል ጥንታዊ መልአካዊ ስም እንደነበረው ይነገርለታል፤ ትርጉሙም ቅሩብ መለኮት፤ አጋዜ መንጠላዕት ማለት እንደሆነ ይነገራል። ከፈጣሪው ተጣልቶ ከወረደ በኋላ ግን ውዱቅ ጽሉዕ ርጉም ለማለት ጋኔን ተብሏል፤ ሠራዊቱም አጋንንት እንዲሁም እርሱ ሠይጣን ሁኖ ሠራዊቱ ሠይጣናት ተብለዋል። በሌላ የማዕረግ ስም ሲጠራ ደግሞ ብሔልዜቡል ይባላል፤ የአጋንንት አለቃ ማለት ነው።

ሠይጣን ወይም፤ ሠይጣናት እያለች ሕልውናቸውን በመግለጥ ቤተ ክርስቲያን ታስተምራለች። ይኸም አስተያየት ጥንታዊም ዘመናዊም ነው፤ ማለት በብሉይ ኪዳን ጊዜ አጋንንት እንደነበሩ ቅዱስ መጽሐፍ በሰፊው ይነግረናል። እንዲሁም በአዲስ ኪዳን ጊዜ እንደነበሩ በብዙ ቦታ እናገኛለን።¹ በተለይም በክርስቶስ ጊዜ ለሠይጣናት ብዙ ሥልጣን በሰው ልጅ ላይ እንደነበራቸው፤ በብዙም መልክ የሰውን ልጅ ያሠቃዩ እንደነበር እናገኛለን።² ክርስቶስን ሳይቀር ሠይጣን እንደተፈታተነው እናገኛለን።³ ክርስቶስ ግን ሰውም ቢሆን ለሠይጣን ፈቃድ አልተገዛለትም።

በአጋንንት ህልውና ብዙ የዘመኑ ሰው አያምንም፤ እንዲሁ ሰው በሐሳቡ የፈጠረው እንጂ አጋንንት የሉም ይላል፤ አንዳንድ ደግሞ እስከ ክርስቶስ ዘመን አጋንንት እንደነበሩ በቅዱስ መጽሐፍ ምስክርነት እየተረዱ ይናገራሉ፤ ግን ክርስቶስ አጥፍቷቸዋል፤ ስለዚህ በአሁኑ ጊዜ የሉም ይላሉ። እንዲሁም ሌላው አስተያየት አጋንንት ነበሩ አሁንም አሉ፤ ለሰው ልጅ

ወጥመድ አሸከላም እየሠሩ በግልጽ በሥጋ በስውርም በመንፈስ ሰውን ያሠቃያሉ፤ ያሰናክላሉ፤ ይላሉ። የቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት ግን አሁንም አጋንንት ህልውና እንዳላቸው በግልጽም በስውርም ሰውን እንደሚፈታተኑ ታስተምራለች።

፪. የአጋንንት ተፈጥሮ፤ አጋንንት ወይም እርኩሳን መናፍስት እየተባሉ የሚጠሩ በመጀመሪያ መላእክት የነበሩ ናቸው፤ ስለዚህ ተፈጥሯቸው እንደመላእክት ነው፤ ወይም ከመላእክት ጋር ነው። ለአምላካቸው ለእግዚአብሔር እንደሌሎች መላእክት ባለመታዘዛቸው ከአለቃቸው ከዲያብሎስ ጋር ከማዕረጋቸው ተዋርደዋል፤ ከቦታቸው ተወግደዋል፤ ግን አሁንም መናፍስት ናቸው፤ መናፍስትም ይባላሉ፤ ስለዚህ ርኩሳን መናፍስት ወይም መናፍስት ርኩሳን እየተባሉ ይጠራሉ። ብርሃናቸውም የተገፈፈ ስለሆነ፤ ጨለማ ናቸው፤ ስለዚህም መላእክተ ጽልመት እየተባሉ ይጠራሉ፤ አለቃቸውም የጨለማው አለቃ ይባላል።⁴ አጋንንት አንድ ጊዜ ብቻ የተፈጠሩ እንጂ በየጊዜው የሚፈጠሩ፤ ወይም የሚረቡ አይደሉም። አጋንንት እንደ መላእክት የማይሞቱ የማይጠፉ በመሆናቸው ሁል ጊዜ ያነኑ ቁጥር ይዘው ይገኛሉ። የአንዱ ሊቀ መላእክት ጭፍራ (ሠራዊት) ብዙ ቁጥር ያላቸው እንደመሆናቸው ሳጥናኤልም ሲወርድ ያለውን ጭፍራ ሁሉ ይዞ ስለሆነ አጋንንት በቁጥር ብዙዎች ናቸው።

፫. የአጋንንት ባሕርይ፤ አጋንንት መንፈስ እንደመሆናቸው የማይረቡና የማይጠሙ ናቸው፤ ስለዚህ የማይበሉና የማይጠጡ ናቸው። እንደ መላእክትም የማያገቡ የማይጋቡ የማይባዙ ናቸው። አጋንንት የማይሞቱ የማይጠፉ መናፍስት ናቸው። በመላእክት ዘንድ መላክተ ብርሃን እንዳሉ የታወቀ ሲሆን፤ ለነዚህ ግን ብርሃንነታቸው ተነስቷቸዋል፤ ስለዚህም መላእክተ ጽልመት ይባላሉ።⁵

፬. የአጋንንት ቦታ፤ አጋንንት ፍጡራን እንደመሆናቸው የተወሰነ ቦታ አላቸው እንጂ በዓለም ምሉዕ ሊሆኑ አይችሉም። ይሁን እንጂ በዓለሙ ተሰራጭተው ከመገኘታቸውና ሰውን ለማሳት ትጉህ ከመሆናቸው የተነሣ ማንኛውንም ሰው በየት

መገኘታቸውና ሰውን ለማሳት ትጉህ ከመሆናቸው የተነሣ ማንኛውንም ሰው በየትኛውም ቦታ ሲፈታተኑት ይገኛሉ። ይሁን እንጂ የተለየ ቦታ እንዳላቸው የት እንደሚኖሩ የሚያስረዳ መጽሐፍ የለም፤ ከሰማይ ወደ ምድር ወረዱ ከሚለው በቀር።⁶ ሰውየው ለሠይጣን ካልተገዛ በቀር ሠይጣን የሰውን ሙሉ የተፈጥሮ ነፃነቱን የመውሰድ ኃይል የለውም፤ ብቻ ለማሳት ሲፈልግ ያነን ነገር ያስጎመጃል፤ ያስመኘዋል፤ እንዲሠራውም ይገፋፋዋል እንጂ በኃይል አስገድዶ ነፃነቱን ወስዶ አያሠራውም።⁷ ለሠይጣን ለማሳት ብዙ መንገድ አለው፤ ማለት ውሸት እንዲዋሽ ያደርጋል፤ ይኸም ያማረለት እንዲመስል ያደርጋል።⁸ ወጥመድ ያጠምዳል በዚያም ይይዛል፤ ፍላጎቱንም ያነሣል ያንንዋል። ሁሉን ለመውጋት መውጊያ ያበጃል።

፩. የአጋንንት ሥራ፤ አጋንንት ነቅተው ተግተው የሚሠሩት ሰውን ለማሳት ወደ ክፋትም ለመምራት፤ ሰውን ለማሠቃየት ወደ ችግርም ለማስገባት ነው፤ ይኸ ዓላማቸው ግብ አለው፤ ይኸም ማንኛውንም ሰው የነርሱ ተገዢ ለማድረግ ነው። በመሠረቱ የሠይጣን ሥራ ለእግዚአብሔር ቅዱስ ፈቃድ ተቃራኒ በመሆን ነው፤ ማለት እግዚአብሔር ሥሩ የሚለውን አትሥሩ፤ አትሥሩ የሚለውን ሥሩ በማለት፤ በጠቅላላም ሕጉን በማስፈረስ ነው። አንድን ሰው ሠይጣን ሲፈታተን እስከ ማሳሰር እስከ ማስገረፍ ያደርሳል፤ ከዚያም በላይ ልዩ ልዩ ሥቃይ እንዲደርስበትና ሰውየው ሁሉንም ሰልችቶና ተመርሮ ከሕጉ እንዲወጣ ከመሥመሩ እንዲናወጥ ውጭ እንዲሆን ያስደርገዋል። ስለዚህ፤ ማንኛውም ክርስቲያን ሁሉ ጊዜ ፈተና መኖሩን አውቆ መኖር ግዴታው ነው፤ እንዲሁም ከሆነ ዘንድ የሠይጣን ጦር እንዴት እንደሚመጣ አውቆ ይዋጋል ድልም ያደርጋል። ቅዱሳን የሚባሉ ሁሉ እንዲሁ ሠይጣንን ተዋግተው፤ ድልም ነሥተው የክብር አክሊልም ሰላገኙ ነውና።

፪. የአጋንንት ውድቀት፤ አጋንንት ከክብራቸው የተዋረዱ ከማዕረጋቸው የወረዱ በተለያዩ ምክንያት እንደሆነ ጥንታውያን አባቶች አስተያየት ይሰጣሉ።

1. አለቃቸው ሠይጣን አምላክነትን ስለተመኘ ነው፤ አምላክ በአምላክነቱ ሲገቡበት ቀናተኛ ነውና ሠይጣንን እንዲዋረድ

አደረገው፤ ስለዚህም ከሠራዊቱ ጋር ወደቀ፤ ከዚህም የተነሣ ሠይጣን ርኩስ፤ ውዱቅ፤ ጽሉዕ እየተባለ ይሰደባል።

2. ሠይጣን ከቅንዕቱ ከምቀኝነቱም የተነሣ እርሱም ሠራዊቱም ወደቁ። ሠይጣንም የቀናው በሰው ተፈጥሮ ነው፤ ማለት ሰው የሁሉ ገዢ የሁሉም አካሄድ ሆኖ፤ በእግዚአብሔር አርአያና ምሳሌ በመፈጠሩ ቀናበት፤ ተመቀኘውም፤ እግዚአብሔር ግን ቅንዕትንና ምቀኝነትን አይወድምና ሠይጣንን ከማዕረጉ ሻረው ከክብሩ አዋረደው። ይኸም ይታወቅ ዘንድ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ እስካሁን፤ ከዚህም እስከ ምጽአት ሰልፉንና ውጊያውን ከሰው ሁሉ ጋር እንዳደረገ ነው።

ሌሎችም ይኸን የመሳሰሉ አስተያየቶች ይገኛሉ፤ ይሁን እንጂ በጣም መስሎ የሚታየው የመጀመሪያው ነው፤ ስለዚህም አምላክ ይቅርታ አላደረገለትም። በቤተ ክርስቲያናችን የሃይማኖት ምዕላዶች ጎልቶ የሚነገረው አምላክነቱን ሽቶ ምስጋናም ፈልጎ እንደወደቀ ነውና።¹⁰ እንዲሁም በሰው ተፈጥሮ ቀንቶ ለሰው በተሰጠውም ክብር ተመቅኝቶ እንደወደቀ በመጠኑ ይነገራል፤ ምክንያቱም ሰው ተፈጥሮ በርሱ ቦታ እንደገባ ይነገራልና።¹¹

የሆነ ሁኖ ሠይጣን እስከ ክርስቶስ 2ኛ መምጣት ድረስ እንደወደቀ ይኖራል ማለት ሥራውንም እንደቀጠለ ይቆያል። ከምጽአት በኋላ ግን በተወሰነ የግዞት ቦታ እርሱም ሠራዊቱም እንደሚዘጉ ቅዱስ መጽሐፍ ይናገራል።¹²

ምዕራፍ ፮

ስለ ሰው በጠቅላላው፤

፩. የሥጋ ተፈጥሮ፤

በረቂቁና በግዙፉ ዓለም መካከል ከነፍስና ከሥጋ የተፈጠረ አንድ የተከናወነ ፍጥረት አለ፤ ይኸውም ሰው ተብሎ የሚጠራው ፍጥረት ነው። ይኸንም ፍጥረት ልዑል እግዚአብሔር

በዓይነቱና በቁጥሩ የበዛውን ፍጥረት ሁሉ ፈጥሮ ከፈጸመ በኋላ ለሰውም የሚያሻውን ሁሉ ካዘጋጀ በኋላ ወደና ፈቅዶ ለተፈጠረው ፍጥረት ሁሉ ራስ ወይም ጉልላት አድርጎ ሰውን ፈጠረ። ሰው የተባለው ፍጥረት በሥጋ ምድራዊውን ወይም ግዙፉን ዓለም፣ በነፍሱ ደግሞ ሰማያውዊውን ወይም ረቂቁን ዓለም ወርሶ መስሎም የሚኖር ነው። በሌላም ቃል ሲገለጥ ደግሞ ሰው የሁለት ዓለማት ባለቤት የሆነ ታላቅ ፍጥረት ነው። ለዚህም ሁሉ ሊያበቃው የቻለው የመጀመሪያው የአፈጣጠሩ ሁኔታ ነው፤ ማለት ከመሬት የተፈጠረ እንደመሆኑ ሥጋው ምድራዊ ነው፤ ስለዚህም ምድራዊውን ዓለም ወርሶ ምድራዊውንም ዓለም መስሎ ይኖራል።

በእግዚአብሔር አርአያና ምሳሌ በመፈጠሩ፣ በታላቁ ፈጣሪም እጅ በመሠራቱ፣ ሕይወተ ነፍስንም በማግኘቱ ደግሞ ሰማያዊ ነው፤ ሰማያዊም ይባላል፤ ስለዚህ ሰማያዊነቱን መንፈሳዊነቱን ይገልጻል፤ ወይም መንፈሳዊውን ዓለም መስሎ መንፈሳዊውን ዓለም ወርሶ እንደሚኖር ያጠይቃል። ፍጥረት ሁሉ የእግዚአብሔር የቃሉ ፍጥረት ነው፤ ማለት «ለይኩን» ባለ ጊዜ ሁሉም በየወገኑ እየተሠራ እየተፈጠረም ተገኝቷልና፤ ሰውን ግን እግዚአብሔር ተጠብቦ በእጁ ሠርቶታል፤ ሕያዊት ነፍስንም እምነብ አልቦ አምጥቶ አሳድሮበታል።²

እግዚአብሔር ሰውን ተጠብቦ ተራቆም ይኸ ቀረኽ የማይባል ፍጹም ፍጥረት አድርጎ ይፍጠረው እንጂ ከወርቅና ከብር፣ ከሌሎችም የከበሩ ድንጋዮች እንዲሁም ተወዳጆች ከሆኑ ከልዩ ልዩ ማዕድናት አልፈጠረውም፤ እንዲሁ ከተርታው አፈር (ከትቢያ) አንስቶ ጭቃ አድርጎ ሠራው እንጂ።³ ይኸም የሚያመለክተው ጥንቱን መሬት ነበርክና ከመሬት እንደ ተነሣህ፤ ደግሞም ወደ መሬት ትመለሳለህ የሚለውን አምላካዊ ቃል በኋላ እንደሚናገር በባሕርዩ አውቆ እንደ ፈጠረው የሚያስረዳ ነው።

እግዚአብሔር ከአፈር አንሥቶ ሰውን ይፍጠረው እንጂ ለሰላሳ ሥጋን ጠንካራንም አጥንት አድርጎ ከአንድ አፈር ሠራው። የነርሱን መገናኛ ወይም መያያዣ ጅማቶችን ሠራ።

ለአካላት ሁሉ ምግብን የሚያመጣልሱ የደም ቧንቧዎችንም አስተካክሎ ተጠብቦ ሠራቸው። የተለያዩ አካሎችን፣ ወይም ሕዋሳትን እንዲሁም፣ ስሜት የሚሰጡትን ክፍሎች በየደረጃቸው ውስጣዊና አፍአዊ አድርጎ በየመልካቸው ፈጠረ። የተለያዩትን አካላት የሚሸከሙ፣ ቅርጽንም የሚሰጡ አጥንቶችን በየመልካቸው አደረገ፤ በዚህ መልክ ሰውን ያህል ታላቅ ፍጥረት ሠራ አከናወነም። የመጀመሪያውንም ሰው ሠርቶ ሲጨርስ ስሙን አዳም አለው፤ ትርጉሙም አፈር ማለት ነው፤ ከዚህ በኋላ ነፍስን አሳደረበት።

፪. የነፍስ ተፈጥሮ፤

ሰውን እንዲህ አድርጎ መልክ ቅርጽ፣ ያለው የተከናወነ ፍጥረት አድርጎ ከፈጠረው በኋላ ሕያው ነፍስን አሳደረበት። ማንኛውም ፍጥረት በክብደቱ፣ በመጠኑ፣ በቅርጹ ልዩ ልዩና ታላላቅ ፍጥረት ቢኖርም ሰው በእውቀቱ፣ በሕያውነቱ፣ በተናጋሪነቱ ከሌላው የበለጠ ከፍተኛ ያለ እንዲያውም የሌላው ፍጥረት ሁሉ ባለቤትና ጠባቂ እንዲሆን አድርጎ አምላክ ፈጠረው፤ ሁሉንም ገንዘብ አድርጎ ሰጠው።⁴ እንስሳትም ሌላውም ፍጥረት ሁሉ ጊዜያዊ የሆነ ተንቀሳቃሽነት ሕይወት አለው እንጂ ሕያው ነፍስ የለውም፤ ስለዚህ ሁሉም አሁን ይታያል ቆይቶ ይጠፋል፤ ሰው ግን ምንም በሥጋው ኃላፊ ቢሆንም በነፍሱ ሕያው ነው፤ እንዲሁም ሥጋው እንደገና ተነሥቶ አካል ገዝቶ ሕያውነት አግኝቶ ለዘለዓለም እንዲኖር አድርጎ ፈጥሮታል።⁵ ከሌላው ፍጥረት ሁሉ ተለይቶ ሰው የእግዚአብሔር የስሙ ቀዳሽ፣ የክብሩም ወራሽ ሆኖ ሕያውነትን አግኝቶ እንዲኖር አድሎታል። ሰው ከሥጋና ከነፍስ ከተለያዩ ባሕርያት ይፈጠር እንጂ አንድ ሰው ተብሎ መጠራቱን ቤተ ክርስቲያን ደግሞ አድርጋ ታስተምረዋለች። ሰውም ፍጹም ፍጥረት ነው የሚባለው ወይም ሙሉ ሰውም የሚባለው ነፍስና ሥጋ ተዋህዶለት አንድነት ያላቸው፤ ነባቢነት፣ ለባዊነት፣ ሕያውነት ያለው ሆኖ ሲገኝ ብቻ ነው። ሰውንም ሰው የሚያሰኙት ወይም የሚያስደርጉት እነዚህ ናቸው። ከነዚህም አንደኛው ያልተስተካከለ ከሆነ፣ ሙሉ ሰው ሊሆን ወይም ሊባል አይችልም። የእግዚአብሔርን አርአያነት የሚያጸድቁ እነዚህ ናቸው፤ ማለት አዋቂነቱ፣ ገዢነቱ፤

ከእግዚአብሔር በታች የሁሉ አስተዳዳሪ መሆኑ ነው። በዚህም አነጋገር ሴቷም ከሌላ አካልና ባሕርይ ሳይሆን ሁሉም ከተፈጸመለት ነፍስና ሥጋ ከተዋሐደለት፤ ሰው ተብሎ ከሚጠራው ከአዳም ከአካሉ አካልን ከነፍሱም ነፍስን ነስታ የተገኘች እንደመሆኗ እርሷም ሰው ናት፤ ሰውም ትባላለች። ስለዚህ በወንድና በሴት አካል ልዩነት ቢኖርም ሁሉም እኩልነት ያላቸው ፍጥረታት መሆናቸውን እንረዳለን፤ ማለት እግዚአብሔር ተጠብቦ ሥጋውን ከፈጠረለት ነፍስንም ከአሳደረበት አካል ላይ አንድ አጥንት ወስዶ፤ አሁንም ተጠብቦ ሌላ ሥጋ ሌላም ነፍስ ሳያወጣ ሙሉ አካልና ነፍስ ያላት ሰው አድርጎ ሴትን አቅርቧታልና።⁶ እንግዲህ ወንድና ሴት ከእኩልነት ደረጃ አልፎ አንድ አካል ናቸው የሚባለው ከሥጋው ሥጋን ከአጥንቱም አጥንትን ከነፍሱም ነፍስን የነሣች ስለሆነች ሙሉ ሰው ስለሆነች ነው። ይህም አገላለጥ በተጋቡት ወንድና ሴት ብቻ ሳይወሰን በጾታ በተለያዩ ወንዶችና ሴቶች መካከል በማንኛውም ሁሉ የሚጸና ቃል ነው። ወንድም ሴትም ሰው ተብለው ይጠሩ እኩልነትም ይኖራቸው ዘንድ አምላክ የሁለቱንም መገኛ አንድ ግብር አደረገው።⁷

የነፍስ ተፈጥሮን ከአነሣን ዘንድ ስለነፍስ ተፈጥሮ ስለነፍስም ህልውና በየጊዜው ከቀረቡት አስተያየቶች እውነተኛ የሆነውን ትምህርት እንገልጣለን፤ በየጊዜው የቀረቡ አስተያየቶች እንደሚከተለው ያሉ ናቸው።

1. ነፍስ ቀድሞ የነበረች ናት፤ መዝገበ ነፍሳት አለ በዚያ ትኖራለች፤ አንድ ሰው በተወለደ ጊዜ ግን አንድ ነፍስ ይሰጠዋል።
2. ነፍስ በየጊዜው ትፈጠራለች፤ አንድ ሰው ሲወልድ አዲስ ነፍስ ይፈጠርለታል።
3. ነፍስ አንድ ጊዜ የተፈጠረች በሥጋም ያደረች ናት የሚሉ ናቸው።

ከነዚህም ውስጥ የመጨረሻው አስተያየት እርቶዶክሳዊ አስተያየት ነው ማለት ነፍስ አንድ ጊዜ ተፈጥራለች ከዚያ በኋላ ግን ትራባለች፤ ትባላለች እንጂ አስቀድሞ ተፈጥራ

የቆዩች፤ በኋላ በሥጋ የምታድር አይደለችም፤ እንዲሁም በየጊዜው የምትፈጠር አይደለችም። ነፍስ ቀድሞ የነበረች ናት ከዚያ በኋላ ለየሰው ትታደላለች የሚለው አስተያየት ስሕተት ነው፤ ነፍስ ቀድሞ አልነበረችም፤ ቀድሞ የተገኘ፤ ነገር ከቶ የለምና፤ ሁሉም በዘመን የተፈጠረ ነው እንጂ። ነፍስ በየጊዜው ትፈጠራለች፤ የሚለው ደግሞ አምላክን በየጊዜው እንደሚፈጥር እንደሚሠራ የሚያደርገው ነው፤ ቅዱስ መጽሐፍ እንደሚነግረን ግን ፍጥረቱ ሁሉ በ6 ቀናት ተጠቃሎ እንዳበቃ ነው፤ ስለዚህ ይህ ዓይነት አስተያየት ቀዋሚ አይደለም፤ በቅዱስ መጽሐፍም አይደገፍም።⁸ ነፍስ አንድ ጊዜ ከተፈጠረች በኋላ ከሥጋ ጋር እንደ ሥጋ ትራባለች ትባላለች የሚለው ግን ቀዋሚ ትምህርት በቅዱስ መጽሐፍም የተደገፈ ነው «ወለእመ ተፈጥረ ነፍሶሙ ለአበው እምነነፍሱ ለአዳም በከመ ተፈጠረ ሥጋሆሙ እምነ ሥጋሁ፤ በአማን አዕረፈ እግዚአብሔር። ወለእመ ኢተፈጠረ ነፍሶሙ ለእለ አቤል እምባሕርየ ነፍሱ ለአዳም አላ ይፈጥሮ በበጊዜሁ እምካልዕ፥ ኢፈጸመ እግዚአብሔር ግብሮ ወኢያዕረፈ በሰንበት አዲሁ ሀሎ በፈጠረ ነፍሳት፤ እምሰ ሀሎ በፈጠረ ነፍሳት ዓዲሁ ሀሎ በፈጠረ ሰማያት ወመላእክት።»⁹ ማንኛውም ፍጥረት አንድ ጊዜ በአምላክ ፈጣሪነት ከተፈጠረ በኋላ መሰሉን አካሉን ማስገኘት እንዳለበት ሁሉ እንደ ሥጋችን ነፍሳችንም ከአባትና ከእናት ዘር ይገኛል አንድ ፍጹም ሰው ሆኖ ይኸ ጎደለው ሳይባል ይወለዳል። አንድ ዛፍ ፍሬውን ወስደው ቢተክሉት በቅጠሉ፤ በቅርፊቱ በቅርንጫፉ በጠቅላላው በሌላው ሁኔታው ሁሉ ያንኑ የመጀመሪያውን ዛፍ መስሎ እንዲገኝ ነፍስና ሥጋም በአንድ ጊዜ ከአባትም፤ ከእናትም በሔደው ዘር አብረው ይሔዳሉ ከዚያ በኋላ ያኑ የመጀመሪያውን ሰው መስሎ ሥጋው ተቀርጾ አካል ለይቶ ሰው ሆኖ ሲገኝ ነፍሱም አብራ ተቀርጾ ባሕርይዋን ይዛ ትገኛለች። ሥጋ በቅርጹም በመጠኑም ያደገውን ያህል ነፍስም አብራ ታድጋለች ማለት ዕውቀቱ ይዳብራል፤ አእምሮው ይሰፋል።

ስለዚህ ጥንታዊ በደልን ከአባቱና ከእናቱ በዘር ይወርሳል የሚባለው ስለዚህ ነው፤ ነፍሱም ሥጋውም በዘር ስለሚሄድ የኃጢአትም ቁራኝነት ከነፍሱ ጋር አብሮ በዘር ስለሚወርድ

ነው። በዘር ሲወርድ ሲዋረድ የመጣውን ቁራኝነት ለማጥፋት የሰውን ነፃነት ለመመለስ ክርስቶስ ሰው ሆነ፤ በዚህም መሠረት ሰው ሲሆን፤ ከቅድስት፤ ማርያም ከሥጋዋ ሥጋን ከነፍሷም ነፍስን ነሥቶ ነው። ክርስቶስ ከቅድስት ማርያም ያልነሣው አካል ወይም ነፍስ የለም፤ ስለዚህ ነው ክርስቶስ በሰውነቱ ፍጹም ሰው ነው የሚባለው፤ «ወእመስ ኢይነሥእ ነፍስ እምነ ነፍሳ ለማርያም፤ አላ ዕራቁ ሥጋ፤ ወነፍስ አውረደ እምሰማይ ኢይክሕድኑ ዝ ነገር» ሲሉ አባቶች ይናገራሉ።¹⁰

ነፍስ እንደ ሥጋው በዘር እንድትወርድ፤ እንድትተላለፍ የሚነገረው የቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት ትክክል ነው፤ ቅዱስ መጽሐፍም ይኸነኑ ይደግፋል፤ ቅዱስ መጽሐፍዊ አስረጅ «አዳምም ቤትን ወለደ በአርአያውና በምሳሌው» ሲል ያስረዳል፤ በአርአያውና በምሳሌው የሚለው ቃል የቤትን ፍጹም ሰውነቱን ሰው መሆኑን ነፍስም ሥጋም የተፈጸመለት ምንም የጎደለው የሌለ ሰው ማለቱ እንደሆነ ያመለክታል።¹¹

፫. የሰው የተለያዩ ጠባይዓት፤

ሰው ከሥጋና ከነፍስ ከተለያዩ ክፍሎች የተሠራ ነው፤ ይኸም ሰውነቱ አስቀድሞ ከአፈር ተፈጠረ ተዘጋጀ፤ ቀጥሎም እግዚአብሔር እስትንፋስን በሰጠው ጊዜ ነፍስ ተፈጠረች።¹² ነፍስ ከሥጋው ጋር ከመሬት የተገኘች አይደለችም፤ ሥጋ ግን የነፍስ ማኅደር ይሆን ዘንድ አስቀድሞ ከመሬት ተዘጋጀ። ይኸም ሲሆን የሰው ሥጋዊ አካል የነፍስ ማሠሪያ አንድም ወሕኒ ቤት ነው፤ እንደሚሉት እንደ መናፍቃን አስተያየት አይደለም፤ ነገር ግን የነፍስ ማኅደር የነፍስም መሣሪያ የሥራው መግለጫ ይሆን ዘንድ ጥበበኛው አምላክ ፈጠረው እንጂ። ነፍስና ሥጋ ለዘለዓለሙ አብረው ተዋሕደው ይኖሩ ዘንድ አምላክ ከፍጹም ጥበቡና ኃይሉ የተነሣ ፈጠራቸው እንጂ። በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሰው መሆንና በምድራዊ ሕይወቱ እንደ ምንረዳው ነፍሱ ከሥጋው ጋር ተዋሕዶ የማጸን ተግባሩን ሲፈጽምበት ኑሯል፤ በዚህም መልክ ሥጋ የነፍስ መሣሪያ እንደሆነ ግልጽ ነው ማለት ነው። እንዲሁም ነፍስ ከእግዚአብሔር ባሕርይ የተከፈለች እንደሆነች የሚናገሩ አሉ፤ ይኸውም ለሥጋ

ኃይልን ሕይወትን ትሰጥ ዘንድ ነው። እንዲሁም ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር ለማገናኘት ማዕከል ለመሆን፤ ከሌላውም መንፈሳዊ ዓለም ጋር ለመገናኘት ትችል ዘንድ። ነገር ግን ይኸ አስተያየት እርቶዶክሳዊ አይደለም ሊቀበሉትም አይገባም፤ ምክንያቱም አያነዳንዱ ሰው ሁሉ አምላክነት እንዳለው አምላክም እንደሆነ ያስገምታልና።

ከዚህም ሌላ የነፍስን ህልውና የሚከዱ አሉ፤ ነፍሳዊ አካል ወይም ሕይወትና እንቅስቃሴ ሁሉ ከአካላት እንቅስቃሴና አሠራር የተነሣ ብቻ እንደሆነ ይናገራሉ፤ እንደ ነርሱም ግምት ሰውን እንደሌለው ቅጽበታዊ ፍጥረት ወይም ሕይወት እንደሌለው ቀስ ፍጥረት ሁሉ ይመለከቱታል ማለት ነው፤ በጠቅላላም ስለነፍስ ያላቸው ስሜት ወይም አስተያየት ከንቱ እንደሆነ ነው፤ ይህም ከክርስቲያናዊ እምነትና ትምህርት ውጭ የሆነ የተለያየም እንደሆነ የታወቀ ነው። በሰው ውስጥ ከሥጋ ሌላ ሁለት መንፈሳዊያን አካላት እንዳሉት የሚናገሩ አሉ፤ እነዚህም ነፍስ መንፈስም ናቸው። ስለነዚህም አካላት ቅዱስ ጳውሎስ በሰፊው ገልጦ አስተምሯል፤ እንዲህ ሲል «እግዚአብሔርም ራሱ የሰላም አምላክ ሁላችሁን ፈጽሞ ይቀድሳችሁ። መንፈሳችሁም ነፍሳችሁም ሥጋችሁም ሁለንትናው ያለ ነውር ይጠበቅ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በመጣ ጊዜ» ይላል።¹³ ሥጋ፤ ነፍስ፤ መንፈስ የሚለው እንደ ሦስት ክፍል ሁኖ ይነገር እንጂ ነፍስና ሥጋ ወይም ሥጋና መንፈስ ካለ ዘንድ ለአንድ ሰው ለህልውናው ገላጭ በቂ ሁኖ ይገኛል። ሆኖም በቤተ ክርስቲያንም አባቶች እነዚህን ሦስት ነገሮች ለይቶ ጠርቶ መናገር ልምድ ሆኖ እናገኘዋለን፤ ማለት ሦስቱም በተለያየ መልክ ሥጋ ነፍስ መንፈስ እያለ ሲጠራ ይገኛል፤ ይኸውም «ለቀድሶ ሥጋ ወነፍስ ወመንፈስ» ሲል እናገኘዋለን።¹⁴ አንዳንድ ጊዜ ሥጋ ወነፍስ፤ ይላል፤ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ሥጋ ወመንፈስ እያለ መንፈስ የነፍስን ቦታ ይዞ ሲጠራ ይገኛል። በጠቅላላው ስንመለከት ግን ነፍስ መንፈስ አንድ ስም አንድ መግለጫ እንደሆነ ነው።¹⁵ ነፍስን መንፈስን የሚለያየ አንድም የሚያደርጉ አሉ፤ በእርግጥም የተለያዩ መስለው የሚታዩበት መንገድ አለ፤ ይሁን እንጂ ለነፍስ ሦስት ነገር አላት፤ ነባቢነት፤

ለባዊነት፣ ሕያውነት፣ ግን እነዚህ ሁሉ የአንዲት ነፍስ ጠባይ መሆናቸውን ይናገራሉ። ከዚህም ላይ ነፍስ መንፈስ የሚለው የአንዲት የነፍስን ሁኔታ ለመግለጥ እንደሆነ የታመነ ነው።

፩. የሰው ነገድ ሁሉ ከ፩ ዘር መሆኑ፤

የቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት በጠቅላላ የሰው ነገድ ሁሉ ከነዚህ ከመጀመሪያዎቹ ፍጥረቶች ከአዳምና ከሔዋን የተገኘ መሆኑ ነው። በቀለም፣ በቋንቋ፣ በዜግነት፣ በሌላም ይኸን በመሳሰለ አኳኋን የሰው ነገድ የተለያየ ይምሰል እንጂ ከአንድ ምንጭ የተቀዳ፣ ከአንድ አባትና እናት የተወለደ እንደሆነ የታመነ ነው። ይኸንም ቤተ ክርስቲያን ደግሞ አድርጋ የምታስተምረው፣ በቅዱስ መጽሐፍም የተደገፈ ትምህርት ነው።¹⁶ ሰው ሁሉ ከአዳምና ከሔዋን የተገኘ መሆኑን ቅዱስ መጽሐፍ «አዳምም የሚስቱን ስም ሔዋን ብሎ ጠራት፣ የሕያዋን ሁሉ እናት ናትና» ሲል ያስረዳናል።¹⁷ በብሉይ ኪዳን ይኸን የመሰለ ምስክር ሲኖር በሐዲስ ኪዳን ደግሞ «እርሱም ከአንድ ደም አሕዛብን ሁሉ ፈጠረ፣ በምድር ሁሉ ይኖሩ ዘንድ ሲል ያስረዳል።¹⁸ ከአንድ ደምና ሥጋ ሰው ሁሉ የተፈጠረ እንደመሆኑ በአንድ በአዳም በደል ሰው ሁሉ ለኩነኔ ተዳርጎ ነበር፣ እንዲሁም በአንድ ክርስቶስ አዳኝነት ደግሞ የሰው ልጅ ሁሉ ነፃ ሊወጣ ቻለ።¹⁹

ምንም ቤተ ክርስቲያን የሰውን ነገድ አንድ አድርጋ ብታስተምርም፣ ቅዱስ መጽሐፍም ይኸነኑ ቢደግፍም ስለ ሰው ዘር ልዩነት በየጊዜው ልዩ ልዩ አስተያየት ከሰው ዘንድ መሰንዘሩ ሐሳብም መቅረቡ አልቀረም፣ ይኸውም የሰው ነገድ ሁሉ የተለያየ እንደሆነ የሚገልጥ ነው። ለዚህ ማስረጃ የሚያደርጉት ይኸው ነገድ ሁሉ በቅርጹ፣ በቀለሙ፣ በአስተሳሰቡ፣ በሌላም ይኸን በመሳሰለው ሁሉ የተለያየ መሆኑን በመመርኮዝ ነው። ቤተ ክርስቲያን ግን በበኩሏ የተለምን፣ የቅርጽን መለያየት እንዲሁ ያለፈችው አንድም የረሳችው ያልተገነዘበችውም ሆኖ አይደለም፣ ግን ለዚህ ሁሉ መነሻ የሚሆነው የአየር መለዋወጥ፣ የኑሮ ምቹትና ጉስቆልና የሌላም ልዩ ልዩ ለውጥ ይኸን ሊያመጣ እንደሚችል በመገንዘቧ ነው። የሰው ነገድ በመካከሉ

ካለው ልዩነት ይልቅ የሚያገናኘው ብዙ መሆኑን ቤተ ክርስቲያን ታስተምራለች እንዲሁም በጠቅላላው ሰው መሆኑን የሁሉንም ዝምድና ወይም ግንኙነት የሚገልጽ አስረጅ በመስጠት ታስተምራለች። ይኸም ሰው በነገድ ቢለይም ከ፩ አባት መገኘቱን አንድ መሆኑንም የሚመሰክሩ ፫ ነገሮች አሉ፤

- 1ኛ. የቋንቋ ሁኔታ፣ የልዩ ልዩ ሀገር ሕዝብ ቋንቋ ከአቅራቢያው ሕዝብ ጋር የተመሳሰለ ነው። ይኸም ጥንታዊ አንድነቱን ያመለክታል። ምንም በጣም ከተራራቀው ሀገር ሕዝብ ቋንቋ ጋር በጣም የተራራቀ መስሎ ቢታይም እንዳንዱን ነገድ በአቅራቢያው ከአለው ሕዝብ ቋንቋ ጋር ማነፃፀሩ ጠቃሚ ነው።
- 2ኛ. በዕምነት በኩል የተመለከትን እንደሆነ እያንዳንዱን ሕዝብ በአንድ አምላክ ሲያምን እርሱንም ሲያመልክ ይገኛል፣ በዚህም አንድነቱን ይገልጣል፣ ማለት ፈጣሪ መኖሩን ሲያምን እርሱንም፣ ሲያመልክ መቆየቱን ያመለክታልና።
- 3ኛ. በኤትዮግራፊ በኩል የተመለከትን እንደሆነ የማንኛውም ሕዝብ መነሻ አንድ ሆኖ ይገኛል፣ ከዚያ በኋላ እያንዳንዱ ነገድ ወደ ተለያዩ አህጉሮች እንደሔደ ይገልጣልና። በመሠረቱ ግን ሰው ሲባል አንድ ነገድ፣ አንድ ትውልድም መሆኑን በትክክል ይገልጣል።

፪. የሰው የመጀመሪያው ዕድል፤

እውነተኛው ፈጣሪ እግዚአብሔር ሰውን ከተለያዩ ባሕርያት ይፍጠረው እንጂ ይኸ ቀረው ወይም ይኸ ጎደለው እንዳይባል አድርጎ ፈጠረው። ፈጥሮም እንዲሁ የጣለው የተለየውም አልነበረም፣ ይኸ ቀረበት ይኸም ጎደለው እንዳይባል አድርጎ አስፈላጊውን ነገር ሁሉ አሟልቶ ሰጥቶት ነበር። ስለዚህም ቅዱስ መጽሐፍ የሰውን ታላቅነት ሲገልጥ የእግዚአብሔር አርአያና አምሳል አድርጎ በመፍጠሩ የሁሉ ገዢ የሁሉም

ባለቤት በመሆኑ እንዲታወቅ አድርጓል፤ እርሱም እንዲህ ሲል ይገልጻልናል «እግዚአብሔር ባረካቸው፤ እግዚአብሔርም አላቸው ብዙ ተባዙ ምድርንም ሙሷት፤ ግዚትም፤ የባሕርንም አሳ ግዙ፤ የሰማዩንም አዕዋፍ በምድር ላይም የሚንቀሳቀሰውንም እንሰሳ ሁሉ።»²⁰

በእግዚአብሔር አርዳያና ምሳሌ መፈጠሩን ለመተርጎም በነፍስ አማካይነት እግዚአብሔርንና ሰውን አንድ ያደርጉት ነበር፤ ማለት ነፍስ ከእግዚአብሔር እስትንፋስ የተገኘች እንደመሆኗ፤ የእግዚአብሔር አካልነት ያላት ወይም አምላካዊ ጠባይ ያላት ናት ይሉ ነበር፤ ስለዚህም የርሱን ምሳሌና አርዳያ እንደያዘች የሚናገሩ ነበሩ። እግዚአብሔር ጥበበኛ ፈጣሪ እንደመሆኑ ነፍስን ፈጥሮ በሰው ሥጋ ውስጥ አሳደራት እንጂ ከአምላክነቱ ጋር ምንም ግንኙነት የሌላት ፍጥረት ናት። ሰው የእግዚአብሔር አርዳያና ምሳሌ የተባለውን ሊቃውንት ሲተረጎሙ፤

1. በገዢነቱ፤ ሰው ከእግዚአብሔር በታች የሁሉ ገዢ የሁሉም ባለቤት በመሆኑ የእግዚአብሔር አርዳያና ምሳሌ ነው።²¹
2. በአዋቂነቱ፤ ከእግዚአብሔር በታች እንደ ሰው ያለ አዋቂ ተናጋሪ አሳቢ ያለፈውን የሚመጣውንም ይገነዘብ ዘንድ ችሎታ ያለው ፍጥረት ከቶ የለምና።²² ስለዚህ በአዋቂነቱ ሰው እግዚአብሔርን ይመስላል።
3. በቅድስናው፤ ሰው በንጽሕናው በቅድስናው በክብሩ እግዚአብሔርን ይመስላልና፤ ንጹሕ ጠባይ ያለው ሰው ልጅነቱም ያልተወሰደበት፤ የመጀመሪያው ሰው ክብር ጸጋ ስለነበረው በአርዳያችን በምሳሌያችን የተባለ እርሱ ነው። ዛሬም ቅዱሳን ሁሉ በቅድስናቸው እንደ እግዚአብሔር የሆኑ ጸጋ ያላቸው ናቸው።²³
4. በሕያውነቱ፤ ሰው በሕያውነቱ እግዚአብሔርን ይመስላል፤ ሰው ቢሞትም ቢፈርስም እንደገና ተነሥቶ አካል ገዝቶ ሕያው ሆኖ የሚኖር ነው፤ እንደገናም ሞት የሌለበት ሁል ጊዜ ኗሪ ስለሆነ፤ እግዚአብሔርን ይመስላልና።²⁴

ሰው በመጀመሪያ ጊዜ ይኸን የመሰለ ዕድል ይኸንም ያህል ክብር ተሰጥቶት ነበር፤ ሰው በአራዊት ዘንድ ተፈሪ፤ በመላእክት ዘንድ ተከባሪ ነበር፤ ሰው በጠቅላላው በምድር ያለው ፍጥረት ሁሉ ገንዘቡ የሆነ፤ ሰማያዊ ክብርንም በኋላ የሚወርስ ፪ቱም ዓላማት ባለቤት የሚሆን ነበር። ለሰው ይኸ ሁሉ ክብር በመሰጠቱ የሰው ጥንታዊ ጠላት ሰይጣን ቀናበትና የእግዚአብሔርን ሕግ እንዲያፈርስ አደረገው፤ ከዚያ በኋላ ግን የርሱ ተገዢ የፈቃዱም ፈጻሚ አደረገው።

ም ዕ ራ ፍ ፯

ጥንተ አብሶ (ጥንታዊ በደል)፤

ቤተ ክርስቲያናችን እንደምታስተምረው የሰው ነገድ አባት የሆነው አዳም በተፈጠረበት ንጽሕ ጠባይዕ ለብዙ ጊዜ አልቆም፤ ወዲያው ሕግ አፍራሽ ሆኖ ወደቀ እንጂ። እንዲሁም የነገድ ሁሉ አባት እንደመሆኑ በርሱ መውደቅ ምክንያት ልጁን የልጅ ልጁን ሁሉ ይዞ ወደቀ፤ ይኸ የሰው ነገድ አባት የተባለው ከስህተት በኋላ ባሕርዩ ወደ ኃጢአት ያዘነበለ ስለሆነ ከርሱ የተገኙት ሁሉ በጠባያቸው ሕግ አፍራሽ ስለሆኑ በእግዚአብሔር በኩል ለቅጣት የተዘጋጁ ሆኑ። ይኸን የመሰለውን ቅጣት ያመጣው ጥንተ አብሶ የተባለው የአዳም ስሕተት ነው፤ ይኸም ጥፋት እንዴት እንደመጣ ለማጥናት ፫ ዓይነት መልክ እንሰጠዋለን፤

1. ኃጢአት እንዴት ተጀመረ?
2. የኃጢአትስ ጠባይዕ እንዴት ነው?
3. ለዚህ ጥፋት የተሰጠው ቅጣትና ቀጥሎ ያለው ውጤት ምንድን ነው? የሚል ነው።

1. የጥንተ አብሶ አመጣጥ፤ አዳም አባታችን ሲፈጠር በመሠረቱ ንጽሕ ጠባይዕ የነበረው ሆኖ ያንንም እስከ ፍጻሜው ጠብቆ ቆይቶ ቢሆን፤ ከብፅዕና ማዕረግ ደርሶ እንደ መላእክት በቅዱሴ በምስጋና እንዲኖር ወደ እግዚአብሔርም ፈቃድ ብቻ እንዲያዘነብል አድርጎ ነበር የፈጠረው። አዳም በተፈጥሮ ጠባዩ

ጸንቶ የተሰጠውን ሕግ ጠብቆ ቆይቶ ቢሆን ኑሮ የሥጋዊውም የመንፈሳዊውም ዓለም ባለቤት ሁኖ ሕማም ሞት ሳያገኘው ለመኖር በቻለ ነበር፤ የኃጢአት ዋጋ ሞት ነውና፤ ስለዚህ ለሠራው ጥፋት ሁሉ የተከፈለው ዋጋ ሞት ሆነ።¹ ዲያብሎስ ከቅንዓቱ የተነሣ በእባብ አካል ተሠውሮ አዳምን ተፈታተነው፤ ስለዚህም ወደርሱ ፈቃድ ለቦ ጎትቶም አስገባው፤ የእግዚአብሔር ሕግን እንዲያፈርስና ቅጣት እንዲቀበል አስደረገው፤ ትልቁ ፍጥረት አዳም ከእግዚአብሔር ቅዱስ ፈቃድ ይልቅ የዲያብሎስን ፈቃድ መፈጸም አስደሰተው፤ ከእግዚአብሔር ፈቃድ ይልቅ የራሱን የግሉን ፍላጎት ማሟላት ጠቃሚ መስሎ ታየው፤ ስለዚህ እርሱም ሚስቱም አትብሉ የተባሉትን የዛፍ ፍሬ በሉ፤ በዚህም ጊዜ ከክብራቸው ተዋረዱ።²

አዳም ለጊዜው ኃጢአት መሥራቱ ብቻ ሳይሆን ባሕርዩም ወደ ኃጢአት ያዘነበለ ሆነና በእርሱ ጠባይዕ የሚወለደው ሁሉ የኃጢአት ባሪያ ሆነ፤ ማኅደረ መንፈስ ቅዱስ የነበረው አካሉ ከኃጢአቱ ብዛት የተነሣ ማኅደረ መንፈስ ቅዱስ ከመሆን ራቀ፤ እግዚአብሔርን ከሚያስደስት ፈቃዱንም ከሚፈጽም ይልቅ የሰው ልጅ ከራሱ ጋር የሚነጋገር የራሱንም ፈቃድ የሚፈጽም ሆነ፤ ይኸም የኃጢአቱ ውጤትና የቅጣቱም ተከታታይ ነበር። ክርስቶስ ሰው ሆኖ የኛን ባሕርይ ባሕርይ አድርጎ የሰውን ባሕርይ እስከ አደሰው ድረስ የሰው ነገድ ሁሉ ባሕርዩ አንድ እንደመሆኑ ኃጢአቱም የወል ሆኖ ከባሕርዩ እየወረሰ የኃጢአተኛ ልጅ ኃጢአተኛ እየተባለ ኑሯል። ከዚህም ከጥንተ አብሶ ከተባለው ኃጢአት ማንም የሰው ልጅ የሆነ ሁሉ ሊያመልጥ አልቻለም፤ ሁሉም በደለኛ ተባለ።

በአዳም በደል የሰው ልጅ ሁሉ በደለኛ እንደተባለና በበደሉ ሁሉም እንደገባ፤ ስለዚህም ቅጣቱ በሁሉ ዘንድ የተላለፈ መሆኑን ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስ ትውፊትም በሰፊው ያስረዳል።³ ከሰው ወገን ምንም ጽድቅ እንደማይገኝ ሁሉም በደለኛ እንደሆነ፤ ጽድቅ ኢዮብ እንዲህ ሲል ይመሰክራል «ከርኩስ ማነው ነጽሕናን የሚያወጣ? አንድም የለም፤ የሰው ዕድሜ በምድር ላይ ፩ ቀን ቢሆንም»⁴።

ሰው በመሠረቱ በኃጢአት መወለዱን ኃጢአቱን ከዘፋ ጋር አብሮ እንደሚወርሰው ንጉሡ ዳዊትም እንዲህ ይላል «እስመ ናሁ በኃጢአት ተፀነሥኩ ወበአመፃ ወለደተኒ እምየ።»⁵ ዳዊት በዘር ቁራኝነት ከያዘው ኃጢአት እግዚአብሔር እንዲያላቀው ጸለየ። ከወላጆቻችን ከወረሰነው የዘር ቁራኝነት ካልወጣንና ከእግዚአብሔር ካልተወለድን በቀር መንግሥተ ሰማያትን ልንወርስ እንደማንችል ወንጌላዊው ዮሐንስ ገልጦ አስረድቶናል።⁶ እንደርሱም አገላለጥ ከሥጋ ወላጆቻችን ኃጢአትን ወረስን ኃጢአተኞች እንደምንሆን ኃጢአተኞችም እንደምንባል ከውሀና ከመንፈስ ተወልደን የእግዚአብሔር መንግሥትን መውረስ እንዳለብን ገልጦ አስተምሯል።⁷ በፍጥረታችን ንጹሕ ስንሆን ከዘር በወረሰነው ኃጢአት የእርግማን ልጆች እንደሆን ሐዋርያው ጳውሎስ ገልጦ ጽፎልን እናገኘዋለን።⁸

ከአዳም ውድቀት የተነሣ ኃጢአት የሰው ሁሉ ውርስ እንደሆነ፤ ሁላችንም ኃጢአተኞች እንደሆን አንድም እንደተባልን፤ ኃጢአትም ሁሉን እንደገዛ ጳውሎስ ለሮሜ ሰዎች በጻፈው ልንረዳ እንችላለን።⁹ እንግዲህ ኃጢአት ከአዳም የተነሣ ተገኘች፤ የሰውም ዘር ሁሉ ከእርሱ እንደሆነ፤ ኃጢአትም ከእርሱ የተነሣ ለሰው ልጅ ሁሉ የወል ሆነ። የሰው ልጅ ሁሉ ከአዳም እንደመወለዱ ኃጢአትን ቢወርስም ክርስቶስ ግን ከአዳም ዘር ቢወለድም የኃጢአትን ቁራኝነት አስቀድሞ ሽሮና አጥፍቶ ነው ሥጋን የተዋሃደ «አንጂሖ ሥጋሃ ሳዕሌሃ ኀደረ፤ ቀዲሶ ኪያሃ ኀበ ማርያም ኀደረ»¹⁰ ይላልና። የመጀመሪያው አዳም ለኃጢአት መነሻ ምክንያት እንደሆነ፤ ፪ኛው አዳም ክርስቶስ ደግሞ የሥርየት መገኛ ሁኖናል።¹¹ በአዳም ምክንያት የሰው ልጅ ሁሉ ከተስፋው ውጭ እንደነበር፤ በአዳምም የሆነውን ሁሉ እንደወረሰ እንዲሁም በክርስቶስ ጽድቅ ስለሆነ፤ በፍቅርና በሃይማኖት እርሱን የተቀበሉ ሁሉ፤ የርሱ ልጆች ናቸው፤ ስለዚህም የርሱ የሆነውን ሁሉ ይወርሳሉ።¹²

፪. የኃጢአቱ ጠባይዕ፤ የበደለውም ያልበደለውም የአዳም ልጅ በመሆኑ ብቻ ኃጢአተኛ ተባለ፤ ስለዚህ ሁሉም ከእግዚአብሔር ጽድቅ ውጭ ሆነ። አእምሮውም ፈጽሞ

ከእግዚአብሔር ህልውንት ውጭ ሆነ፤ ሰውም ፈጽሞ ወደራሱ ፍላጎት ብቻ አዘነበለ፤ ይኸም ከቅጣቱ ከፍተኛው ገጽታ ነበር፤ የመጀመሪያው የሰው በደል ያመጣው ቅጣት ተገቢና ሕጋዊ መሆኑን ሁሉ ይገነዘባል። የኃጢአቱም ጠባይዕ ከብዙ አቅጣጫ ይታያል፤ ይኸውም የእግዚአብሔር ልጅ መሆንን ማጣት፤ ብልየትን ማግኘት (ማርጀት) ከፍተኛው ቅጣት ነበር። እንዲሁም የመንፈስ ማኅደር ከመሆን ፈጽሞ የሰው ልጅ መለየት፤ ፈጽሞ ከእግዚአብሔር መራቅ፤ ከእግዚአብሔር ጋር የነበረውን ጥብቅ ግንኙነት ማቋረጥ የመጨረሻው የሰው ቅጣት ነበር። እግዚአብሔር ከኛ ፊቱን መመለስ ከጸጋውም ፈጽሞ መራቅት፤ ከዚሁም የቀጠለና የቅጣቱ ውጤት ነበር። ለሰው ወገን ሁሉ በሥጋዊ ዓለም መዋጥ የእግዚአብሔር አርዓያንና ምሳሌነትን ማጣት የሞት ሞት ነበር። በጥንተ ተፈጥሮ የነበረው የሰው ልጅ የእግዚአብሔር አርዓያንና ምሳሌነት በእርግጥ ጠፍቶ ትርጉሙም ተለውጦ መቅረት ከሰሕተት የተነሣ ነው። የሰሕተቱ ከባድነት የአእምሮ መጨለምን ማለት ፈጣሪን አለማወቅ ወይም መርሳት፤ ፍጡራንን ማምለክና የፍጡራን ተገዥ መሆንን አስከተለ። በጠቅላላም የሰው ወገን ሁሉ የተፈጥሮው ነፃነት ተወስዶበት በሥጋ ምኞት ብቻ መሳብ መጎተት ዕድሉ ሆነ። እነዚህ ጸጋዎች ሁሉ ከሰው ልጆች ተወግደው ሰው ከመንፈስ ተራቁቶ ነፃነቱን አጥፍቶ ለብዙ ዘመናት በሰይጣን ባርነት ይኖር ነበር። ከሊቃውንት ውስጥ ግን ከላይ የዘረዘርናቸውን በሰው ልጅ ላይ የደረሱትን ጉዳዮች በ፪ እና በ፫ መልክ አጠቃልለው የሚናገሩ አሉ፤ ይኸንም ሲሉ ሌላው ሁሉ በነዚህ ይጠቃለላል፤ እነዚህንም ከማጣት የተነሣ ሌሎች ችግሮች በሰው ልጅ ላይ ሊመጡ ቻሉ ይላሉ።

እነዚህም ፫ቱ የቅጣት ዓይነቶች የተባሉት ለአዳም በጥንተ ፍጥረት የተሰጠው ልጅነት መወሰድ፤ በመንፈስ ማርጀት /ብሌት ማግኘት፤ ከመንፈስ ቅዱስ ማኅደርነት መውጣት ናቸው። በነዚህም ምክንያት ብዙ ጉድለቶች በሰው ሕይወት ላይ መድረሱ የታወቀ ነው።

ሌሎች ደግሞ ሙሉ ነፃነቱን፤ በተፈጥሮ የተሰጠውን ዕውቀቱን ማጣቱን ልጅነቱን ማጥፋቱን ከፍተኛ አድርገው

አጉልተው ይናገራሉ። እንግዲህ የሰው ልጅ በጥንተ ተፈጥሮ የተሰጠው ጸጋ ሁሉ በሰሕተት ምክንያት መጥፋቱ የተረጋገጠ ስለሆነ፤ የኃጢአቱ ጠባይዕ በመላ በሰው ልጅ ባሕርይ የተዋሃደ መሆኑ በአንደኛው ጸጋ ማጣት ብዙ ክብርና መብት መጉደልን ሊያስከትል ይችላል፤ ይኸም ከሆነ የሰው ልጅ በመላ ሕይወቱ በግብርናተ ዲያብሎስ መያዙ ሙሉ መብቱ ሙሉ ነፃነቱ መጥፋቱ የታወቀ ነው። ሁሉንም የሚሠራው መንፈስ ቅዱስ ስለሆነ፤ ከመንፈስ ቅዱስ መለየቱ ሁሉንም ሊያሳጣ ይችላል። እንዲሁም ከእግዚአብሔር ጋር የሰው ልጅ በመታረቁ ይኸ ሁሉ እንደ ተመለሰለት የሰው ልጅ በሐዲስ ተፈጥሮ እንደ ጥንተ ተፈጥሮው እንደሆነ፤ ቅዱሳት መጻሕፍት ይናገራሉ። ይኸም የሆነ በጥንተ አብሶ በደረሰው በደል የሰው ልጅ ያጣውን ጸጋ ሁሉ ለመመለስ ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው በመሆኑና በሰው በደል ገብቶ በመሰቀሉ ነው።

አዳም የሁሉ አባት እንደመሆኑ ኃጢአቱ ለሁሉ ደርሷል፤ ክርስቶስ በጥንተ አብሶ ለበደሉ ተሰቀለ ብንልም የአዳም ኃጢአት ሁሉን ከአደረሰ ክርስቶስም በምልዐተ ኃጢአት ተሰቀለ ለማለት ያስችላል። የመጀመሪያው አዳም በሰሕተቱ ሁሉን እንደሚይዝ ለሁሉም እንደሚወክል ፪ተኛው አዳም ክርስቶስ በማዳኑ ሁሉንም ይይዛል ማዳኑም ለሁሉ ነው። ክርስቶስ የካሰው ለአዳምና ለልጆቹ ነው፤ በጠቅላላም ለዓለም ሁሉ ነው፤ ኃጢአት በአንደኛው ሰው ምክንያት ለዓለም ሁሉ ደርሷል እንደነበረች የጌታችን የኢየሱስም የማዳን ሥራ ለሰው ልጅ ሁሉ ደረሰች።¹³ ክርስቶስ ሰው እንደመሆኑ ለኃጢአተኛው ሰው ሁሉ እንደሚወክል የማዳን ሥራውም እንደ አምላክነቱ ሁሉን የሚመለከት ሁኖ ይገኛል፤ ስለዚህም የሰው ወገን ሁሉ ለድኅነት ተመዘገበ፤ ክርስቲያኑ ሕዝብ ሁሉ የዳነው ሕዝብ ተብሎ ይጠራል።

፫. በጥንተ አብሶ ምክንያት የመጣው ቅጣትና ቀጥሎ ያለው ችግር፤ አምላካዊ ሕግን በራሱ ፈቃድ የሰው ወገን ስለተላለፈ የመተላለፉ ውጤት የማያቋርጥ ቅጣትን አስከተለ፤ ማለት አጥፊውንም ያላጠፋውንም የሰው ወገን የሆነውን ሁሉ ከአዳም እስከ ሙሴ፤ ከሙሴም እስከ ክርስቶስ ድረስ ሞት ገዛው። በብሉይ ኪዳን የነበሩትን ቅዱሳን እንዲሁም የአባቶች

አባት የተባለውን አብርሃምን ሳይቀር ሞት ገዛው። እንዲሁም ራሱን የሕግ ባለቤት የነበረውን ሙሴንም ሳይቀር ሌሎችንም ቅዱሳን ሁሉ ሞት ገዛቸው።¹⁴

የበደለውንም ያልበደለውንም ሞት ገዛው አለ እንጂ እገሌንና እገሌን ብቻ አላለም፤ ወይም ከእገሌና ከእገሌ በቀር ብሎ ለይቶ የተነገረለት የለም። የሰው ወገን ምሕረት የሚተላለፍበትን አምላካዊ ሕግን በመጣሱ ያ ምሕረታዊ ሕግ በሰው ላይ ፈራጅ ሕግ ሁኖ ቀረበ፤ ስለዚህ በዘር ቁራኝነት ብቻ የበደለውንም ያልበደለውንም ሞት ገዛው። በስሕተት ምክንያት የመጣው ቅጣት ጊዜያዊና ዘላለማዊ ተብሎ በሁለት ይከፈላል፤ እንዲሁም ሥጋዊና መንፈሳዊ ሊባል ይቻላል። ይኸውም ከጊዜያዊና ሥጋዊ ሞት ጀምሮ ዘላለማዊና ነፍሳዊ ሞት በማስከተል ሰውን ሊገዛው የቻለው ነው። በስሕተት ጊዜ አምላክ ለአዳም ከአሰማው ድምፅ «ወደ ተፈጠርክባት ምድር እስክትመለስ ድረስ መሬት ነህና ወደ መሬት ትመለሳለህ» የሚል ነበር።¹⁵ ነፍስ ከሥጋ በምትለይበት ጊዜ ሥጋ ወደ መቃብር ነፍስ ደግሞ ወደ ቁራኝነት ይሄዳል፤ በዚህ መልክ የሰው ልጅ ወደም ሳይወድም የኃጢአት ባሪያ ሁኖ መኖር ግድ ሆኖበት ነበር። ሰው በጥፋቱ ምክንያት የመጣበት ቅጣትና የሚቀጥለው ችግር የተባለው ይኸ ነበር። እንዲህ ሁኖ የሰው ወገን መንፈሱ ከእግዚአብሔር ተለይቶት፤ በሥራውም ሁሉ ሳይደሰት ረድኤት ርቆት ለብዙ ዘመን ኖረ። ማንኛውም ሥጋዊ ሕማም ቢሆን በሕግ አፍራሽነት ከመጣው ቅጣት የተነሣ እንደሆነ የታወቀ ነው። ሰው በመጀመሪያ ባይበድል ኑሮ ከሕይወት ዛፍ ፍሬን እየበላ ለዘላለሙ እየታደሰ ሞትን ሳያይ ይኖር ዘንድ የአምላክ ውሳኔ ነበር።¹⁶ ለዚህም ከአዳም ጥፋት በኋላ ወዲያው በሰው ላይ ሞት የሞት ሞት ታዘዘ፤ ማለት የሥጋም የነፍስም ሞት በሰው ሁሉ መጣ፤ የኃጢአት ዋጋው ሞት ነውና።¹⁷ ይኸ ሁሉ ቅጣት ይኸም ሁሉ ሥቃይ እንደገና ከሰው ወገን ሊነሣ የቻለውና በዚህም ፈንታ ጸጋ ምሕረት ለሰው ልጅ የተሰጠው ደግሞ በኢየሱስ ክርስቶስ ምሕረትና ዓለምን በማዳን ሥራው ነው። ከአዳም ጥፋት የመነጨ ወደሰውም ዘር የተላለፉ ዓይነታቸው ሰማቸው

የተለያዩ ሥቃዮች ሁሉ በኢየሱስ አዳኝነት ሊጠፉ ቻሉ። ከዚህ በኋላ ሰው የጸጋ ባለቤት ሆነ፤ በአንድ ሰው ኃጢአት ሞት በሰው ሁሉ ላይ እንደሰለጠነ እንዲሁ በአንድ ሰው ጽድቅ ምክንያት በሁሉ ላይ ጸጋ ጽድቅ መጣ። ኃጢአት የበዛውን ያህል በኢየሱስ አዳኝነት ጽድቅ ሰላም ሞገስ ለሰው ልጅ ሁሉ ሆነ።¹⁸ የሕይወታችን አስገኝ አዳኞችንም ኢየሱስ ክርስቶስ ሆነልን። ሥጋዊው ሞት እንዳለ ቢቀጥልም እንኳን አስፈሪነቱን አስደንጋጭነቱን አጥቷል፤ ምክንያቱም ማንም በሥጋ ቢሞት ኢየሱስ ክርስቶስ የባረከው ስለሆነ፤ ወደርሱ በነፍሱ ለመዛወር ይችሉታል፤ ደስም ይለዋል እንጂ አይፈራም፤ የሞት ሞት የለበትምና። «የታለ መውጊያህ ሞት ሆይ ማቸነፍህ የታለ ሲኣል ሆይ»¹⁹ እያለ ማንም ክርስቲያን ሊናገር በክርስቶስም ሊመካ ችሏልና።

ክፍል ፭
ድኅነተ ዓለም።
ም ዕ ራ ፍ ፩

ምሥጢረ ሥጋዊ በጠቅላላው፦

፩. የድኅነተ ዓለም ዕቅድ፦

በአለፉት ምዕራፎች እንደተገለጠው ይኸ ዓለም ተከናውኖ ይኸ ቀረህ፤ ይኸም ጎደለህ በማይባል መልክ በእግዚአብሔር ፈጣሪነት ተፈጥሯል፤ የፍጥረቱም ራስ ወይም ጉልላት የሰው ልጅ ሆኗል። ቢሆንም በሰው ልጅ መውደቅ ምክንያት ደግሞ ሁሉም አቅጣጫውን ለውጧል፤ ማለትም ሁሉም ለጥፋት የተዳረገ ሆኗል። ለብዙ ዘመናትም የፍጥረቱ ሁሉ ዕድል ሞትና ተስፋ መቀረጥ ሆነና የሰው ልጅ በራሱ ጥረት ሊድን ከጥፋቱም ሊመለስ ሳይችል ኑሯል፤ ስለዚህም የሰው ልጅ ሁሉም የተፈጠረበትን (የተወለደበትን) ዕለት ሲረገም ኖሯል።¹

ብዙ አባቶች ነቢያትም ስለድኅነታቸው የብዙ እንስሳትን ደም ቢያፈሱ፤ ስብም ቢያጤሱ ልዩ ልዩ መሥዋዕትም ቢሠጡ

ሥራቸው ወደእግዚአብሔር ደርሶ የተፈለገውን ዓላማ ሊያስገኝ፥ ከተፈለገውም ግብ ሊያደርስ አልቻለም፥ ምክንያቱም አምላክ ሁሉንም ለሞት ዳርጎት ነበር፤ የምህረትም ፊቱንም አልመለሰውም ነበርና።

የዓለም ድኅነት ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ሰው መሆንና ራሱንም መሥዋዕት አድርጎ ከመስጠቱ ጋር የተያያዘ ነበር። ማለትም ያለርሱ ንፁሕ ደም ዓለም ሊድን አይችልም ነበርና። እግዚአብሔር አብ ተቀዳሚና ተከታይ የሌለውን ፩ ልጁን ወደዚህ ዓለም ላከ። ከሰማየ ሰማያት እንዲወርድ ሰውም እንዲሆን ፈቀደ። ማለት ለሕማም ለሞት ለመስጠት ቅዱስ ፈቃዱ ሆነ። ስለዚህም በአባቱ ፈቃድ በራሱም ፈቃድ፥ በመንፈስ ቅዱስም ሥምረት ወልድ ዋሕድ የአብ ቃል ሰው ለመሆን ወደዚህ ዓለም መጣ። ነቢያትም ወልድ ወደዚህ ዓለም የመምጣቱና ዓለምንም የማዳኑ ዕቅድ ተገልጦላቸው “ፈኑ እዴክት አንሥእ ኃይለክ ወነዓ አድኅነነ” እያሉ ትንቢት ተናገሩ ሱባዴም ቆጠሩ። የክርስቶስን መምጣትና የዓለሙን የማዳን ሥራ በትንቢታዊ ቃላቸው አበሠሩ። ይኸንን ምሥጢር ራሱ ክርስቶስ ገልጦ “አብርሃም አቡክሙ ተመነየ ከመ ይርአይ ዕለትየት ርእየሂ ወተፈሥሐ” ሲል በመናገሩ ያረጋግጥልናል።² እያንዳንዱ ነቢይ ደግሞ ልክ ክርስቶስ አሁን የተወለደ ዓለምንም ያዳነ እየመሰላቸው እየተደሰቱ ትንቢት የተናገሩ አሉ፥ እንዲሁም ደግሞ ሁኔታው የዘገየም እየመሰላቸው በቶሎ ላከው፥ በቶሎ ና እያሉ የጸለዩ፥ ያመለከቱ ጩኸታቸውን ከፍ አድርገው ያሰሙ ብዙዎች ናቸው።³

ጊዜው ሲደርስ ግን የዓለሙ መድኃኒት የሕዝቡን በደል የሚያስተስርየው ኢየሱስ ክርስቶስ ከድንግል ማርያም ተወልደት በዚህም ዓለም ተገለጠ፥ ኢየሱስ ብሎ ስሙን እንዳመለከተው በርግጥም የዓለሙ መድኃኒት እርሱ ሆነ።

ጌታችን ኢየሱስ ሰው ከመሆኑ አስቀድሞ ወደዚህ ዓለም መጥቶ ከሚፈጽመው ቅዱስ ተግባር ጋር እየተገለጠላቸው ነቢያት በተለያየ መልክ ሰይመውታል። ስሞችም ከግብሩ ጋር የተያያዙ ወይም ሥራውን የሚተረጉሙ ስለነበሩ በፍጻሜ ዘመን

ስሞችና ትርጓሜዎች የኢየሱስን ሕይወት ገላጮች ሁነው ተገኝተዋል። እነርሱም የሚከተሉት ናቸው።

ከሦስቱ አካላት አንደኛው አካል እግዚአብሔር ወልድ ነው። እግዚአብሔር ወልድም የአብ የባሕርይ ልጁ ስለሆነ፥ ወልደ እግዚአብሔር ይባላል።⁴ ቃሉም ስለሆነ፥ ቃለ እግዚአብሔር ይባላል።⁵ መድኃኒትም ስለሆነ ኢየሱስ ይባላል።⁶ መሢህ ወይም ንጉሥ ስለሆነ ክርስቶስ ይባላል።⁷ የእኛን ባሕርይ ገንዘብ አድርጎ በእኛ የተፈረደውን ፍጻ ራሱ ተቀብሎ ስላዳነንና ሁል ጊዜም እኛን ተዋህዶ አንድነቱን ከእኛ ጋር አድርጎ ስለሚኖር አማኑኤል ይባላል።⁸ የሥጋም የነፍስም ፈጣሪያችን ገዢያችን እርሱ ስለሆነ፥ በተለይም ከግብርናተ ዲያብሎስ ነፃ አውጥቶ ከፍጻ ከመርገም አድኖ ስለሚገዛን ጌታ እግዚእ ይባላል። ይህንም የመሰለ ከግብርና ከባሕርይ ጋር የተስማሙ ብዙ ስሞችና ቅጽሎች አሉት።

፪. ክርስቶስ አምላክ ወሰብእ መሆኑ፡

እግዚአብሔር ወልድ በተለየ አካሉ ተፈናዊ፥ በተለየ ስሙ ወልድ፥ በተለየ ኩነቱ ተወላዲ፥ በባሕርይ ደግሞ ነባቢ ይባላል።⁹ ወልድ ቅድመ ዓለም ከአብ አካል ዘእምአካል፥ ባሕርይ ዘእምባሕርይ ተወለደ፥ ተወለደ እንጂ አልተፈጠረም፥ ስለዚህ “ዘተወልደ ወአኮ ዘተገብረ” ሲሉ ሰለስቱ ምዕት አስረድተዋል።¹⁰

እንዲህም ስለሆነ፥ ፍጹም አምላክ ነው፥ ከአባቱም ጋር ትክክል ነው፥ በመለኮት አንድ ነውና። ሁሉ በርሱ ሆነ ያለርሱም ምንም የሆነ የለም።¹¹ የክርስቶስን አምላክነት፥ የርሱንም ብቻ ንጉሥነት ቅዱስ ጳውሎስ ሲያስረዳ “አሁንም የዘለዓለም ንጉሥ የማይጠፋ ብርሃን፥ የማይታይም አንድ አምላክ ከብር ምሥጋና ይገባዋል ለዘለዓለሙ አሜን” ሲል አስረድቷል።¹² እግዚአብሔር ወልድ ከብርሃን የተገኘ ብርሃን፥ ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ እውነተኛ አምላክ ነው። እርሱ ቀዳማዊ አምላክ ነው፥ እርሱን የሚቀድም የሚበልጥም ከቶ የለም እርሱ የመጀመሪያውና የመጨረሻው አምላክ ነው።¹³ ያ ቀዳማዊ አምላክ ቃለ አብ በፍጻሜ ዘመን ሰው ሆኖ ሥጋንም ለብሶ ለሰው ልጅ ተገለጠ፥ አንድነቱንም ከሰው ጋር አደረገ፥

ከኃጢአትም በቀር ሰው እንደሆነው ሁሉ ሆነ፤ ማለት ፍጹም ሰው ሆነ፤ ሰው የሠራውንም ሁሉ ሠራ።¹⁴ ይኸም ሲሆን ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ፈጽሞ አልተለየም፤ ልዑላዊ መንበሩንም አልለቀቀም፤ እርሱ እውነተኛ አምላክ ሲሆን እውነተኛም ሰው ነውና፤ በዚህም ምክንያት በመሬት ተመላለሰ፤ ወጣ ወረደ፤ ሰው የሠራውን ሁሉ ሠራ፤ በዚህም ፍጹም ሰውነቱ ታወቀ ተረዳ።¹⁵ ስለርሱም የምንማረውና የምናስተምረው ትምህርት ምሥጢረ ሥጋዊ ይባላል፤ ትርጉሙም ሰው የመሆን ምሥጢር ማለት ነው። አምላክ ሲሆን ሰው፤ ሰውም ቢሆን አምላክ ነው ብሎ ለመናገር ከባድ አንድም ረቂቅ ነገር ነውና። እንግዲህ ከሁሉ አስቀድሞ ወልድ ቀዳማዊ ቃል እንደ ነበር፤ ህልውናም ያለው እንደ ነበር ልንረዳ ይገባናል። ይኸም ቃል ምንም ውሳኔ ሳይኖርበት ከአምላካዊ ባሕርዩ ምንም ሳይጎድልበት ሰው ሆነ፤ ስለዚህም ቀዳማዊነቱ እንዴት እንደሆነ፤ እንደሚከተለው እንመልከት።

፫. የወልድ ቀዳማዊነት፤

ቀዳማዊም ደኃራዊም የሚለው የቅጽል ስም ለአብ ቃል ለኢየሱስ ክርስቶስ የተሰጠ ነው፤ ይኸንም ወንጌላዊው ዮሐንስ እንዲህ ሲል ይገልጥልናል፤ ቀዳሚሁ ቃል ውሉ።¹⁶ እንዲሁም ይኸው ሐዋርያ “በመልእክቱ ንዜንወ ክሙ በእንተ ውሉቱ ዘሁሉ እምቅድም፤ ውሉቱ ዘሰማዕናሁ ወዘርእናሁ በዐይንቲኝ” ሲል ይገልጥልናል።¹⁷ ይኸም አገላለጥ ቃል ቀዳማዊም ደኃራዊም የሆነ፤ የነበረ፤ ያለም የሚመጣም መሆኑን አጉልቶ የሚያስረዳ ነው።

ይኸው ወንጌላዊ በሌላ አገላለጥ ደግሞ የቃልን ቀዳማዊነትና ደኃራዊነት በጎላ ለማስረዳት “አነ ውሉቱ አልፋ ወእ ይቤ እግዚአብሔር ዘሁሉ ወይሄሉ ዘይመጽእ ዘውእቱ ይመልክ ኩሎ” ሲል ይገልጥልናል።¹⁸ ይህንንም ሲያብራራ ቀዳማዊነቱን ለመግለጥ አልፋ፤ ደኃራዊነቱን ለመግለጥ ደግሞ አሜጋ(ወእ) ብሎ በግሪክ ፊደላት መጀመሪያና መፈጸሚያ እርሱ እንደሆነ ተናገረ። እንደገናም ይህንኑ ቃል በመተርጎም

“አልፋ” ያለውን “ዘሁሉ”፤ “ወእሜጋ” ያለውን “ወይሄሉ” በማለት ከተናገረ ብኋላ ዓለሙን አሳልፎ ለመኖር ኢየሱስ ክርስቶስ ፪ኛ መምጣቱን ለማስረዳት “ወዘይመጽእ” በማለት ተናግሯል።

እንዲሁም የሁሉ ፋጣሪ መጋቢ፤ ገዢ መሆኑን ሁሉም በርሱ መንግሥት ሥር ማደሩን አምላክነቱን ሲገልጥ ደግሞ “ዘኩሎ ይመልክ” በማለት አስረድቷል። ምንም የቃልን ቀዳማዊነት ደኃራዊነት የሁሉ ገዢ መሆኑን በዚህ መልክ ቢገልጥም ብዙዎቹ መናፍቃን አሁንም የወልድን አምላክነት በመጠራጠር ወልድን ሩቅ ብእሲ ለማድረግ ሙከራ ማድረጋቸው አልቀረም፤ ስለዚህ ይኸ ወንጌላዊ እንደገና አልፋ አሜጋ የሚባለው የአብ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ እንደሆነ አሜጋ የሚባለው የአብ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ ልጅ ድንነት ሲል ሕማምን ሞትን እንደተቀበለ ሰፋ አድርጎ በመግለጥ ሲያስረዳ እንዲህ ይላል “አነ ውሉቱ ቀዳማዊ ወደጎራዊ መዊትየ ሁሉኩ እንዲህ ይላል “አነ ውሉቱ ቀዳማዊ ወደጎራዊ መዊትየ ሁሉኩ አድርጎ የኢየሱስን አምላክነቱን ቀዳማዊነቱን የሚያስረዳ የማያሻማ አገላለጥ አድርጎ የሰጠው ማስረጃ ነው።

እንግዲህ በብሉይ ኪዳን ሳይቀር ይኸን በመሰለ አገላለጥ የተገለጠው ሁሉ የቃልን ቀዳማዊነት ያመለክታል ማለት ነው። ስለዚህ የቃል ቀዳማዊነት በሐዲስ ኪዳን ብቻ የተገለጠ ሳይሆን በብሉይ ኪዳን ጊዜም እንደነበር እናገኛለን። ለምሳሌ ነቢዩ ኢሳይያስ “ማነው ይኸን የሠራ? ያደረገስ? ትውልድን ከጥንቱ የጠራ፤ እኔ እግዚአብሔር የፊተኛው ነኝ፤ በኋላም ዘንድ እኔ ነኝ” ሲል ተናግሯል።²⁰ ማነው ይኸን የሠራ፤ ያደረገስ የሚለው “ሁሉ በርሱ ሆነ ያለርሱ ግን ምንም የሆነ የለም” ከሚለው ጋር ይተባበራል።²¹

ትውልድን ከጥንቱ የጠራ የሚለው ደግሞ ነቢዩ ቃል መሆኑን ያረጋግጣል፤ እኔ እግዚአብሔር የፊተኛው ነኝ የኋለኛውም እኔ ነኝ የሚለውን በሐዲስ ኪዳን ከሳይ የጠ ቀስነውን ቃል ያጽናል። እንደገናም ነቢዩ ኢሳይያስ እንዲህ

ይላል፤ “የእሥራኤል ንጉሥ የሚያድነውም እግዚአብሔር የሠራዊት ጌታ፤ እኔ በፊት ነኝ፤ እኔም በኋላ ነኝ፤ ከእኔም በቀር ሌላ አምላክ የለም”፡፡²² ይኸንም የመሰለ በሌላ ምዕራፍ “ያዕቆብ ሆይ እኔን ስማኝ፤ አንተም ጄኤል እኔ ነኝ የጠራሁህ፡፡ እኔ የፊተኛው ነኝ የኋለኛውም እኔ ነኝ እጄም ምድርን መሠረተኝ፤ ቀኚም ሰማዮችን ዘረጋች እኔ እጠራችኋለሁ በአንድነትም ትቆማላችሁ” ይላል፡፡²³ ይኸ አገላለጥ በጠቅላላው ለአብ ቃል ለኢየሱስ ክርስቶስ እንደሆነ ከዮሐንስ ወንጌል ጋር ይተባበራል፤ እርሱም እንዲህ ይላል “አሉትም አንተ ማነህ? ኢየሱስም አላቸው፤ እኔ ነኝ ያ ከጥንቱ ጀምሮ እነግራችሁ የነበርኩት”፡፡²⁴

ኢየሱስ ክርስቶስ ከጥንት ጀምሮ የነበረ፤ የሠራ የተናገረ የባሕርይ አምላክ እንደሆነ፤ ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ያልተለየና በ፩ነት የሠራ፤ የፈጠረ የተናገረ እርሱ ነው፡፡ የወልድን አምላክነት ለማስረዳት በተለይ ስለ ወልድ ዮሐንስ ወንጌላዊ ሰፋ አድርጎ ተናገረ እንጂ በመለኮት በአገዛዝ በህልውና ፎቱም አካላት ፩ ስለሆኑ ለ፩ኛው ብቻ አስፍቶ አጉልቶ መናገር ስለማያስፈልግ ከዚህ ላይ እንወስናለን፡፡

፬. የእግዚአብሔር ልጅነቱ፤

የክርስቶስን አምላክነት በመግለጥ አንዳንድ ጸሐፊዎች በልዩ ልዩ ስም ተጠቅመው ይገኛሉ፤ አንዳንዱ ስም በትክክል አምላክነቱን ይገልጣል፤ ከዚህ በመጀመሪያ የምናሳየው ወልድ (ልጅ) በሚለው ስም ነው፡፡ ይህ ወልድ የሚለው ስም ከአብ አካል ዘእምአካል ባሕርይ ዘእምባሕርይ የተወለደ መሆኑን መለኮቱን መለኮትነቱን ያስረዳል፡፡ ይኸንም ቃል ተከትሎ ወንጌላዊ ሉቃስ ሲገልጥ “ወይቤልዎ ከሉሙ አንተኑ ወልደ እግዚአብሔር ወይቤሉሙ አንትሙ ትብሉ ከመ አነ ውእቱ ወልደ እግዚአብሔር” ብሏል፡፡²⁵ በዚህ ስም ግ ጊዜ በሐዲስ ኪዳን ውስጥ ተገልጦ እናገኘዋለን፤ ይኸም አገላለጥ በቀጥታ ለክርስቶስ ሆኖ እናገኘዋለን፡፡

ገና ከጽንሰ በፊት መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ለቅድስት ማርያም ሲያበሥራት “መንፈስ እግዚአብሔር ቅዱስ ይመጽእ ላዕሌኪ፤ ወኃይለ ልዑል ይጸልለኪ፤ ዘኒ ይትወለድ እምኔኪ ቅዱስ ውእቱ ወይሰመይ ወልደ እግዚአብሔር ልዑል”፡፡²⁶ ብሎ ገልጦ ተናግሮ ነበር፡፡ አብም በዮርዳኖስ የመሰከረው “ዝንቱ ውእቱ ወልድየ ዘአፈቅር” በሚል አገላለጥ ነው፡፡²⁷ ራሱ ክርስቶስም ሲመሰክር አብን አባቱ እያለ ብዙ ጊዜ ይጠራ ነበር፡፡ አይሁድም ሳይቀሩ ክርስቶስን ለመግደል ከተነሣሱበትና ለሞቱ ምክንያት ካደረጉበት ፩ኛው ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ በማለቱና ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካከለ ብለው ነው፡፡²⁸ የእግዚአብሔር ልጅ እንደ መሆኑ አምላክ ነው፤ ከአምላክ የተገኘ የተወለደም ነው፡፡ ስለዚህም “አምላክ ዘበአማን ዘእምአምላክ ዘበአማን” ይባላል፡፡

ምዕመናን ሁሉ የእግዚአብሔር ልጆች ቢባሉም ክርስቶስን በተለይ “ወልድ ቀህድ” ይለዋል፤ ከሌሎች ጋር አያገናኘውም፡፡ ስለዚህም ወንጌላዊ ዮሐንስ “ለእግዚአብሔር ስልቦ ዘርእዮ ግሙራ አላ ወልድ ቀህድ ዘሀሌ ውስተ ሕጽነ አቡሁ ውእቱ ነገረነ” ሲል ተቀዳሚም ተከታይም የሌለው ብቸኛ ልጅ እርሱ ብቻ መሆኑን ይገልጣል፡፡²⁹ እርሱ የባሕርይ ልጅ ነው፤ ከባሕርይ አባቱ ይወለዳልና፡፡ እኛን ግን በምሕረቱና በቸርነቱ በጸጋው ብቻ ይወልደናል፤ ግን አሁንም ልጆቹ እንባላለን ሁኖም የባሕርዩንና የጸጋውን ልጅነት መለየት አለብን፤ ማለት የባሕርይ ልጅ ስንል አብን መስሎ አብንም አክሎ ምንም ልዩነት የሌለበት ሆኖ መወለዱን ያስረዳል፡፡ የጸጋው ልጅ ግን ክርሱ በባሕርይ ሳይወለድ እግዚአብሔር በቸርነቱ በጸጋው ብቻ ልጅ ሲያደርገው ነው፡፡

ሰውን ከመውደዱና ከማፍቀሩ የተነሣ እግዚአብሔር አብ ለዓለም ቤዛ መድኃኒት አድርጎ የላከው የርሱን የባሕርይ ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስን ነው እንጂ መላእክትን ወይም ሰዎችን አይደለም፡፡ ዓለም የዳነውም በእርሱ አንድ ልጅ ደም ብቻ ነው፤ ይኸንም ወንጌላዊ ዮሐንስ “እስመ ከመዝ አፍቅሮ እግዚአብሔር፤ ለዓለም እስከ ወልዶ ቀህዶ ወሀበ ቤዛ ከሉ

ዘየአምን ቦቱ ኢይትሐኅል አላ ይረክብ ሕይወተ ዘለዓለም” ሲል ገልጦልናል።³⁰ ወልድ ዋህድ የሚለው ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ እውነተኛ የአብ ልጅ እርሱ ብቻ መሆኑን የሚያረጋግጥ ቃል ነው። በዚህም አገላለጥ ሰው የተባለው ሁሉ የእግዚአብሔር ልጅ ቢባልም የባሕርይ ልጅ ሊሆን አይችልም፤ ምክንያቱም ወልድ ዋህድ የሚለው ቃል እንደ አጥር ይጋርደናል። ስለዚህ የባሕርይ ልጅ ኢየሱስ ብቻ ነው። እንዲህ ባለው ሁኔታ የክርስቶስን አምላክነት ስንረዳ ለሰው ልጅ ደህንነት ደግሞ ሰው መሆኑን እንደሚከተለው እንገልጻለን። ያው አምላክ ሰውን ከማፍቀሩ የተነሣ በፍጹሙ ዘመን ሰው ሆነ፤ ሰውም የመሆኑ ገብር እንደሚከተለው ነው።

፩. ዕ ን ሰ ቱ፤

ቃል ሥጋን ለመልበስ የሰው ነገድን ለመጎብኘት እንደወሰነ ቅዱሱን መልአክ ገብርኤልን ወደ አንዲት ድንግል፤ ማርያም ወደ ምትባል ላከው፤ እርሱም “ጸጋን የተመላሽ ሆይ ደስ ይበልሽ ከሴቶች ተለይተሽ አንች የተባረክሽ ነሽ” ሲል ለድኅነት ሥራ መነሻ መሸጋገሪያ ለመሆን የበቃችውን ድንግል ማርያምን አበሰራት።³¹ እርሷም ከሰው እንደምትፀንስ ወይም ሰውን እንደምትፀንስ ስለመሰላት በከንቱ ውዳሴ አልጠለፍም፤ ዘለዓለማዊ ድንግልናየንም አልለውጥም በማለት ለብዙ ጊዜ ከመልአኩ ጋር የቃል ልውውጥ አደረገች። በኋላ ግን መልአኩ “እስመ አልቦ ነገር ዘይሰዓኖ ለእግዚአብሔር” ብሎ ነገሩን ስለወሰነባት “ይኩነኒ በከመ ትቤለኒ” ብላ የምሥራቹን ቃል አምና አክብራም ተቀበለችው። ወዲያውኑም አካላዊ ቃል በማገፀኗ ተቀርጾአል፤ ሥጋንም ለብሷል።

ይኩነኒ ያለችውን የማርያምን የእምነት ቃል በመከተል ሰማይና ምድር የማይወሰኑት አካላዊ ቃል በማገጸኗ ተወሰነ፤ ተጸነሰ፤ በዚሁ ዕለት በዚሁም ሰዓት ቃል ከሥጋ ጋር ሥጋም ከቃል ጋር በፍጹም ተዋሕዶ ተዋሐደ፤ ይኩነኒ ያለችው የቅድስት ማርያም ቃል ተአምኖ ለቃልና ለሥጋ ተዋሕዶ ትልቅ ምክንያት ሆነ።

የዓለሙ ፈጣሪ ቃል ሰማያዊነቱን ሳይለቅ በድንግል ማገፀን አደረ፤ ፱ ወር ከ፩ ቀንም ተፀነሰ፤ ቀዳማዊ ቃል ደጋራዊ ሥጋን ስለተዋህደ ተፀነሰ ተባለ። በቀዳማዊ ልደቱ ጊዜ እናት ያሳስፈለገው ቃል፤ ከአብ አካል ዘእምአካል ባሕርይ ዘእምባሕርይ የተወለደ ወልድ፤ በዚህ ጊዜ ደግሞ እንበለ ዘር፤ ያለ አባትም ምንም ምክንያት ሳያስፈልገው ከቅድስት ማርያም ለመወለድ ተፀነሰ። ይኸንም ወንጌላዊው ማቴዎስ እንዲህ ሲል ይገልጥልናል “የኢየሱስ ክርስቶስም ልደት እንዲህ ነበር እናቱ ማርያም ለዮሴፍ በታጨች ጊዜ ሳይገናኙ ከመንፈስ ቅዱስ ፀንሳ ተገኘች”።³² በመለኮታዊ ግብር በተአምራታዊ ሁኔታ ብቻ ቅድስት ማርያም አምላክን በማገፀኗ ለመወሰን በቃች፤ ማለት ጸነሰችው። ይኸም ሁኔታ ቅድስት ማርያምን ከሴቶች የተለየሽ ነሽ አሰኝቶ ለመመስገን አብቅቷታል፤ ስለዚህም መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ወደርሷ ገብቶ “ደስ ይበልሽ ጸጋን ያገኘሽ ሆይ እግዚአብሔር ከአንቺ ጋር ነው፤ ከሴቶችም ዘንድ የተባረክሽ ነሽ” ሲል በእውነት መስክሯል።³³ ወዲያውኑ ምስክርነቷን አንድ በማድረግ ቅድስት ኤልሳቤጥ ይኸንኑ ቃል በመድገም ተናግራለች።³⁴ አካላዊ ቃል ወልድ ግዕዝ ሕፃናትን ሳያፋልስ ማንም ሕፃን እንደሚጸነሰው ተፀንሶ ተወለደ፤ ልደቱም እንደማንኛውም ሕፃን ሆነ።

ቅድስት ማርያምን መንፈስ ቅዱስ አነፃት ቀደሳትም፤ እንዲሁም አካላዊ ቃልን በማገፀኗ ትሸከመው ዘንድ አጸናት፤ አስቻላት፤ ሁሉን ለማድረግ ችሎታ ያለው መንፈስ ቅዱስ ነውና ጸለላት፤ ማለትም በድንግልና ፀንሣ በድንግልና እንድትወልድ አደረጋት። መንፈስ ቅዱስ ጸለላት፤ መንፈስ ቅዱስ አነፃት፤ መንፈስ ቅዱስ ቀድሳት ማገደረ መለኮት እንድትሆን አዘጋጃት።

እንግዲህ እግዚአብሔር ወልድ በተለየ አካሉ ከድንግል ማርያም ተወለደ፤ ፍጹም ሰውም ሆነ ስንል ምነው አብም መንፈስ ቅዱስ ሥጋን ያልለበሱ ሰውም ያልሆኑ ቢያሰኝ ከዊነ ወልድ የግሉ የወልድ ነውና እንላለን። ስለዚህ እርሱ ብቻ

በተለየ አካሉ ሰው ሆነች ሥጋንም ለበሰ። እንዲህስ ባይሆን ኖሮ የአካል የግብር የስም ልዩነት በሥላሴ ዘንድ በተፋለሰ ነበር። የባሕርይ ተዋህዶ የተዋሃደውን አካል በተዋህደው ስም በተዋሃደው ግብር በተዋሃደውም አካል ሰው አሰኝቶ ወላጁም ሠራጺም ሆነ በተባለ ነበር። የተዋሃደውን አካል በተዋህደው ስም በተዋሃደው ግብር በተዋሃደው አካል አምላክ ሳያሰኝ አይቀርም ነበር። ይኸንንም “ወኢተዋሃደ በመንፈቀ ህላዌ” ሲል ኤፍሬም አፈ በረከት አስረድቷል።³⁵ ወልድ ግን ምስጋና ይገባውና የአብ የመንፈስ ቅዱስ እንዲህ እንዳይሆን መወለድ ሥጋንም መልበስ የወልድ ብቻ እንዲሆን በተለየ ስሙም ለመጠራት በተለየ ግብሩና አካሉ ለመጽናት በአብ በመንፈስ ቅዱስ በእርሱም ፈቃድ ሰው ሆነች ሥጋንም ለበሰ በቤተ ልሔምም ተወለደ።

፩. ልደቱ

ዘመኑ ሲፈጸም እግዚአብሔር ወልድ ከቅድስት ማርያም በጎቱም ድንግልና ተጽንሦ በጎቱም ድንግልና ተወለደ። አምላክ ጽንሰቱን በማንኛውም ሰው ልክ እንዳደረገው ልደቱንም እንዲሁ አደረገው። እግዚአብሔር ወልድ በተለየ አካሉ ከቅድስት ማርያም ተወለደ፤ ፍጹም ሰው ሆነች ሥጋንም ለበሰ፤ ይኸም ማለት ከአብ ከመንፈስ ቅዱስ በተለየ አካሉ ሰው መሆኑን ሥጋን መዋሐዱን ያጠይቃል “በእንተ ተዋህዶተ መለኮት ዘንትናገር በዝዩ ዘህልው ወአኮ በእንተ አብ ወመንፈስ ቅዱስ ወኢ ንቤ ከመ እሙንቱ ኃደሩ ለተሰብአ ውስተ ከርሣ ለድንግል ዘእንበለ ዳዕሙ ወልድ ባሕቲቱ አሐዱ እምሰለሥቱ አካላት ተወልደ እምኔሃ ኢይፈልስ አብ ለከዊነ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፤ ወኢ ወልድ ለከዊነ አብ ወመንፈስ ቅዱስ፤ ወኢ ወመንፈስ ቅዱስ ለከዊነ አብ ወወልድ” ሲል አግናጥሶስ ምጥው ለአንበሳ ያስረዳናል።³⁶ መለኮት ከሥጋ ጋር ተዋሐደ ባልን ጊዜ ከኃጢአት በቀር በባሕርያ ሥጋ በአካለ ሥጋ ሰው ሆኖ በባሕርያ መለኮቱ በአካለ መለኮቱ ሥጋን ከቡር አደረገ ስለሥጋም እንግድነት ቃል ከበረ መባልን ገንዘብ አደረገ “አኮ ሐይዶ ዘኮነ እግዚአብሔር አላ አትሒቶ ርእሶ ነሥአ አርእያ ገብር” ሲል

ቅዱስ ጳውሎስ ያስረዳናል።³⁷ እንዲህ ባለ ምሥጢር በማይወሰን አካል በማይመረመር ግብር አካላዊ ቃል በምልዓት በጌትነት ከአብ ከመንፈስ ቅዱስ አንድነቱን ሳይለይ ብቻውን ከድንግል ማርያም በመንፈስ ቅዱስ ግብር የዕለት ጽንሰ ሆኖ ከሥጋዋ ሥጋን ከነፍሷም ነፍስን፤ ነሥቶ ሰው ሆነ ማለት ተወለደ።³⁸ ስለዚህ ክርስቶስ መባልን ገንዘብ አደረገ ክርስቶስም ተባለ። ይኸም ስም በሥጋዊ ምክንያት የወጣለት ስም ነው ትርጉሙም ቅቡዕ ማለት ነው። ይኸም ስም የመለኮት ባሕርይና የትስብእት ባሕርይ አንድ በመሆኑ ባለመለያየት፤ ባለመቀላቀል በፍጹም ተዋህዶ ስለተዋሐደ የወጣለት ስም ነው እንጂ ብቻ የትስብእት ብቻም የመለኮት ስም አይደለም። ይኸም ስም የሥጋንና የመለኮትን ተዋህዶ በትክክል ያመለክታል። ስለዚህም ክርስቶስ ከሁለት አካላት አንድ አካል ከሁለት ባሕርያት አንድ ባሕርይ በመሆን ስለተዋሐደ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክም ሆኖ አምላክ ወልደ አምላክ፤ አንድም ወልደ እጋለ እምሕያው እንዲሁም አምላክ ወሰብእ ተብሎ ሲመሰገን፤ ሲቀደስ ሲወደስ ይኖራል። ክርስቶስ በዚህ መልክ ሰው ሆኖ ተወለደ፤ በየጥቂቱም አደገ ማለት ግዕዝ ሕፃናትን ሳያፋልስ አደገ በዚህም ዓለም ዞረ ተመላለሰ፤ የማጻን ሥራውን እስከ ሠራበት ዕለት ድረስ እንደማንኛውም ሰው ኖረ።

፪. የክርስቶስ የዚህ ዓለም ሕይወቱ

ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም የመጣው ሰው ሆኖ በሰው የተፈረደውን ፍርድ ራሱ ተቀብሎ ለማጻን ብቻ ነው። ስለዚህ እንደ አንድ ዝቅተኛ ሰው ሆኖ ሊያገለግል እንጂ፤ እንዲገለል የመጣ ሳይሆን በዚህ ዓለም ኖረ።³⁹ እንዲያውም የሰው ልጅ ሁሉ መኖሪያ ጎጆ እንደየአቅሙ ሲኖረው ይኸንም ለማግኘት ሁሉ ሲጣጣር ክርስቶስ ግን ራሱን የሚያስጠጋበት ጎጆ እጃን አልነበረውም።⁴⁰ ቀን በአደባባይ ሕዝብ በብዛት ሲያስተምር ይውል ነበር፤ ሌሊት ግን ወደደብረ ዘይት ተራራ እየወጣ ያድር ነበር።⁴¹ ክርስቶስ እየዞረ ሲያስተምር ምግብ አዘጋጅቶ የሚጠብቀው ዘመድ አልነበረውም፤ በዚህም መልክ ይርበው ይጠማው ነበር፤ እህልም ውሀም የለመነበት ጊዜና ቦታ ነበር።⁴²

እንዲሁም የሚበላ ነገር አላችሁን እያለ ደቀመዛሙርቱን የጠየቀበት ጊዜ የጠየቀበትም ቦታ ነበር።⁴³ ስለእግዚአብሔር መንግሥት ራሱን ዝቅ በማድረግ መራብቱ መጠማት አስፈላጊ መሆኑን “በመንፈሳቸው የተቸገሩ ብፁዓን ናቸው መንግሥተ ሰማያት የርሳቸው ናትና። ገሮች የተመሰገኑ ናቸው እርሳቸው ምድርን ይወርሳሉና። ጽድቅን የሚራቡ የሚጠሙም የተመሰገኑ ናቸው እርሳቸው ይጠግባሉና።” እያለ ፍጹም የብፅዕና ትምህርት አስተምሯል።⁴⁴ እንዲህም እያደረገ እውነተኛው ክርስቲያናዊ ሕይወት ምን ዓይነት እንደሆነ በመግለጥ ትምህርት ይሰጥ ነበር። የክርስቲናውን ትምህርት ፍጹም ልዩ የሚያደርገውና ሰውንም ሁሉ የሳበው በዚህ ዓይነት ስለቀረበ ነው። ክርስቶስ ሐዲሱን የክርስትና ትምህርት በሐሳብ ብቻ ሳያስቀር በሥራ ይተረጉመውት ምሳሌነቱንም ይሰጥ ነበር።

ክርስቶስ በግላዊ ሕይወቱ፣ ክርስቶስ በምድራዊ ሕይወቱ የሰጠው ብዙ ምሳሌነት ያለው ትምህርት ነው።

ሀ. ክርስቶስ በግላዊ ሕይወቱ፣ ክርስቶስ ከሕፃንነቱ ጀምሮ በቤተ መቅደስ መገኘትን መርጧል።⁴⁵ ክርስቶስ ለብቻው ይጻልይ ነበር፣ ክርስቶስ ለብቻው ስለሰው ልጅ ሕይወት ይቆዝም ነበር። ክርስቶስ ለብቻው በባሕር ይጓዝ ነበር።⁴⁶ ይኸን በመሰለው ሁኔታ ብቻውን የሠራበት ቦታና ጊዜ ይገኛል።

ለ. ክርስቶስ በማኅበራዊ ኑሮ፣ ክርስቶስ ሰውን ለማስደሰት እውነተኛውንም ማኅበራዊ ኑሮ ለመመሥረት በሠርግ ቤት ተገኝቷል፣ በዚህም የመጀመሪያውን ታምራት አሳይቷል።⁴⁷ ክርስቶስ በግል ሰዎች ቤት እየተጋበዘ ተገኝቷል።⁴⁸ ክርስቶስ በሽተኞችን ይጎበኝ ፈውስንም ይሰጥ ነበር።⁴⁹ ወገን የሌለውን ችግረኛውን በሽታም የጸናበትን ሁሉ ሳይጸየፍና ሳይጠላ ሁሉንም ያነጋግር፣ ሁሉንም እንደየእምነቱ እንዲድን ጥያቄ ያቀርብ ነበር።⁵⁰ በዚህ መልክ ክርስቶስ ሲሠራ አንድ ካህን ለምእመኑ ምን ማድረግ እንደሚገባው ምሳሌነቱን በግልጽ አሳይቷል። እርሱም ሰው የሆነበት ዋናው ዓላማ ለሰው ልጅ አዲስ ማኅበራዊ ኑሮን ለመመሥረት ሕዝብንም በዚያም

ለመምራት ነው። ክርስቶስ በጎዘን ቤት ተገኝቶ አልቅሏል፣ ማኅበራዊ ኑሮን በማክበር የጎዘን ተካፋይ ሆኗል።⁵¹ ስለሀገር ፍቅርም እንደሚከተለው ሠርቷል፤ ክርስቶስ ስለ ኢየሩሳሌም ጥፋት አዝኗል፣ ብትመለስ ግን እንደምትድን ማስጠንቀቂያ ሰጥቷል።⁵²

ክርስቶስ ታላላቆችንም ሕፃናትንም ያፈቅራል፣ እንዲያውም “ሕፃናትን አትከልክሏቸው ወደ እኔ ይመጡ ዘንድ” ሲል ለሕፃናት ደንብ አውጥቶላቸዋል።⁵³

እንዲሁም በመንግሥተ ሰማያት ትልቅ የሚባለው ራሱን እንደ ሕፃናት ያዋረደ ሰው እንደሆነ በአንድ ሕፃን ምሳሌ አድርጎ አስተምሯል።⁵⁴ ክርስቶስ ወንድ ሴት ሳይል ያታንም ሳይለይ ሁሉንም ይወዳል፣ እንዲያውም ሴቶች ከገሊላ አንስተው እስከ ቀራንዮ አልተለዩትም፣ በገንዘባቸውም ያገለግሉት ነበር።⁵⁵

እንዲሁም በመስቀሉ አንፃር ሳይለዩ ቆመው ሲያለቅሱ የዋሉ ሴቶች የርሱን ፍቅር በማወቅ ነበር።⁵⁶ በትንሣኤውም ጊዜ በመጀመሪያ ያገኙት ለደቀመዛሙርቱም ሄደው የነገሩ ሴቶች ናቸው።⁵⁷ ይኸንንም የሚያደርጉት የክርስቶስ ውለታ አስገድጿቸው ነው። ክርስቶስ ለሰው ልጅ ማኅበራዊ ኑሮ አስፈላጊ መሆኑን በመግለጥ ከፍተኛ ምሳሌነቱን የሰጠ ፍጹም ሰው እንደመሆኑ ነው፣ ሕግንም ጠብቆ የኖረ የሰውን ዜግነት በማክበሩ ነው።

ግብር መገበር ይገባል አይገባም ብለው ሲጠይቁት የቄሣርን ለቄሣር፣ የእግዚአብሔርን ለእግዚአብሔር መስጠት ተገቢ መሆኑን ገልጦ አስተምሯል።⁵⁸ ይኸውም ማንም ሰው በምድራዊ ሕይወቱ ግብር ሳይገብር ሊኖር እንደማይችል የሚያስረዳ ትምህርት ነው። ከግብር እንኳን ነፃ መሆን ሲገባውና ሲችልም ምሳሌነቱን ለመስጠትና ለሌሎች የጥፋት አብነት እንዳይሆን ጴጥሮስን ዓሣ አምጥቶ ሆጹን ሰንጥቆ ያገኘውን መኃልቅ ስለ ክርስቶስና ስለራሱ ግብር እንዲከፍል አዘዘው።⁵⁹

ሐ. ክርስቲያናዊ ትምህርቱ፣ ክርስቶስ የመጣው ለራሱ ክብር ስላይደለ ክርስቲያናዊ ሕይወታችንም ለያንዳንዳችን

ለራሳችን ብቻ አለመሆኑን ይገልጥልናል፤ ማለት አንዱ ክርስቲያን ሌላውን ወንድሙን በማስተማር በመርዳት አስፈላጊውን ሁሉ በማድረግ ራሱን ሳይቀር መስጠት እንዳለበት አስተምሯል።⁶⁰ ክርስቲያን ሁሉ ጨው ሆኖ የሌላውን ሕይወት፣ የሌላውንም ማሳበራዊ ኑሮ ማጣፈጥ እንዳለበት አስተምሯል።⁶¹ እንዲሁም ክርስቲያናዊ ሕይወት ለሌላው ብርሃን እንዲሆን፣ ሌላውን ከእንቅፋት ሊያድን እንዲገባው ክርስቶስ ምሳሌ መስሎ ተናግሯል።⁶² ክርስቲያናዊ ሕይወት ለወንድሜ እንጂ ለእኔ እንደማያሰኝ ራሱን ምሳሌ አድርጎ አስተምሯል። ክርስቲያናዊ ትምህርት ፍጹም የመጨረሻው ትምህርት ነው፤ የሰው ልጅም የሕይወቱ ብርሃን ክርስቶስ ነው፤ የላከልን አብንና የተላከልን ወልድን ማመን ዘለዓለማዊ ሕይወት ነው።⁶³

ክርስቲያን ከሆነ፤ ክርስቶስን መከተል በክርስቲያናዊ ትምህርትም መጽናት የእያንዳንዱ ግዴታ ነው፤ ፍጹም እምነትን ይዞ በዚህ ስም እየተጠራ ክርስቶስን ባይከተል በትምህርቱም ባይጸና የሚፈርድበት እርሱ ሳይሆን ያ አስቀድሞ እርሱ የተናገረው ቃል ነው።⁶⁴

መ. እንደክርስቶስነቱ ምንም መለኮትን የተዋህደ ሰው ሆኖ ስለሰውነቱ ስለ ምድራዊ ሕይወቱ ሰፋ አድርገን ብናትት፤ ሰማያዊ ሕይወቱ መለኮትነቱ ወይም አምላክነቱ እንዲሁ የሚተው የሚታለፍም አይደለም፤ ለዚህም ክርስቶስ የሚለው ስሙ ያስተባብርልናል፤ ማለት ክርስቶስ ማለት ሰው የሆነ አምላክ ማለት ነው።

ክርስቶስ የተባለው ኢየሱስ በምድር እኛን መስሎ እንደ እኛም ሆኖ ሁሉን ሠራ፤ እንደሁሉም ሆነ፤ ከኃጢአት በቀር። ስለዚህ ለኛ ለክርስቲያኖች ምሳሌያችን ኃላፊያችን አዳኞችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ምዕራፍ ፪

ስለ ክርስቶስ አምላካዊ ባሕርይ፦

1. ቅድስናውን መግለጥ፦ ጌታችን ኢየሱስ ቅዱስ መሆኑን፤ ቅድስናም የባሕርይ መሆኑን ቅዱሳት መጻሕፍት ገልጠው ይናገራሉ ይመሰክራሉ። ከሁሉ በፊት ክርስቶስ ገና ሲጸነስ መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ለቅድስት ማርያም “ስለዚህም ደግሞ ቅዱሱ ከአንች የሚወለደው የእግዚአብሔር ልጅ፤ ይባላል” ሲል አብሥሯታል።¹ በሐዋርያት ሥራም “አንትሙስ ከሕድክምም ለቅዱስ ወለጻድቅ” ሲለው እናገኘዋለን። ይኸን የመሰለ በነቢዩ በሆሴዕ መልእክት እናገኛለን፤ እርሱም እንዲህ ይላል “የቀጣዩን መቅሠፍት አላደርግም ኤፍሬምን ለማጥፋት አልመለስም፤ እኔ በመካከልህ የተቀደስኩኝ አምላክ ነኝና ሰው አይደለሁም፤ ስለዚህ በቀጣዩ ትኩሳት አልመጣም”።² አምላክ ስለሆነ ከሁሉ የራቀ፤ የተለየም ቅዱስ ነው። ቅዱስ ጻድቅ እየተባለ በብሉይም በሐዲስም የሚመሠክርለት ቃሉ አንድ ሆኖ የተነገረለት ኢየሱስ ክርስቶስ የአብ የባሕርይ ልጅ ነው።

2. ክርስቶስ ጌታ መሆኑ፦ ጌታ የሚለው ቃል ሊውል የሚችለው ለጌታችን ለአምላካችን ለመድኃኒታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ነው፤ ምክንያቱም ከዲያብሎስ አገዛዝ ከባርነትም ቀንበር ነፃ አውጥቶ በነፍስም በሥጋም የሚገዛን የሚመራን እውነተኛው ጌታችን እርሱ ብቻ ነው።

የክርስቶስ ጌትነት በሐዲስ ኪዳን ብቻ የተገለጠ ሳይሆን አስቀድሞ በትንቢተ ነቢያት የተነገረ የታወቀና የተረዳ ነው። ከተነገረው ትንቢት ውስጥ በከፊል እንደሚከተለው እንጠ ቅሳለን፤ ነቢዩ ዳዊት “የምድር ነገሥታትና መኳንንትም ተሰብስቡ፤ በጌታና በመሢሁ” ሲል ተናግሯል።³ ይኸም ቅጥል ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ በቀጥታ መነገሩን የሚያስረዳ ሉቃስ ወንጌላዊ እንዲህ ሲል ይጽፋል “የምድር ነገሥታት ተነሡ አለቆችም በአንድነት ተማክሩ በጌታ ላይ በመሢሐም ላይ”።⁴ እንደገናም ነቢዩ ዳዊት “ጌታ ጌታየን አለው በቀኚ

ተቀመጥ ጸላቶችህን ለእግርህ መቀመጫ እስካደርግልህ ድረስ።⁵ ይኸ የጻዊት ትንቢት ለክርስቶስ የተነገረ መሆኑን ወንጌላዊ ማቴዎስ በአድናቆት ተቀብሎ ለጌትነቱ ማስረጃ አድርጎ አቅርቦት እናገኛለን።⁶

ጌታ የሚለው ቅጥል ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ የተሰጠ መሆኑን ከተረዳን ዘንድ ሌላ ሰው ሊጠራበት ለሌላም ስም ሊውል የማይገባው መሆኑን ተረዳን፤ ይኸም ከሆነ ስሙንም ክብሩንም ለባዕድ ልንሰጥ ከቶ አይገባንም። ጌታችን ኢየሱስ የጌቶች ጌታ ነው፤ የአማልክትም ሁሉ አምላክ ነው፤ የማጻንም ኃይል ያለው እርሱ ብቻ ነው። የጌቶች ጌታ የአማልክት አምላክ መሆኑን ሊቀ ነቢያት ሙሴ “እግዚአብሔር አምላካችሁ የአማልክት አምላክ ነውና፤ የጌቶችም ጌታ ነውና፤ ታላቅ አምላክ ኃይለኛም የሚያስፈራራም ፊት አይቶ የማያጻላ መማለጃም የማይቀበል” ሲል አምላካችን እግዚአብሔር እንዴት እንደሆነ ገልጦ ተናግሯል።⁷ እግዚአብሔር አንድ ከሆነ አምላክም አንድ ስለሆነ በለ አምላካችን ኢየሱስ ክርስቶስ የተገለጠ መሆኑን ልንረዳ እንችላለን።

የኛ የክርስቲያኖች ጌታ ክብርና ምስጋና የሚገባው እርሱ መሆኑን በሐዲስ ኪዳንም እንደዚሁ ያለ ማስረጃ እናገኛለን። ከብዙ ማስረጃዎች ውስጥ ለምሳሌ ሐዋርያው ጳውሎስ እንዲህ ሲል ያስረዳል፡ “ከዚህ ዓለም አለቆች ማንም ያላወቀው አውቀውስ ቢሆን የምስጋና ጌታን የክብርም ባለቤትን ባልሰቀሉትም ነበር” ሲል ጽፏል።⁸ የምስጋና ጌታ፤ የክብርም ባለቤት የሆነ ሌላ ሰው ማንም የለም ከአምላካችን ከመድኃኒታችን ከኢየሱስ በቀር።

የወንበዴውም አለቃ በመስቀል ላይ ሆኖ በጌታችን ፊት ኑዛዜ ሲያደርግ “የክርስቶስን ጌትነት በመመስከር ነው”።⁹ እንግዲህ አንድ ጌታ ብቻ አለን፤ ስለዚህ ለእርሱ ብቻ እንገዛለን፤ እርሱንም ብቻ እናመልካለን፤ እርሱም ብቻ ጌታ መሆኑን ሐዋርያው ጳውሎስ “ለኛ ግን አንድ አምላክ አለን እግዚአብሔር አብ፤ ሁሉ ከእርሱ የሆነ፤ እኛም ለእርሱ። አንድ ጌታም ነው ኢየሱስ ክርስቶስ ሁሉም በእርሱ የሆነ፤ እኛም በእርሱ” ሲል ገልጦ አስረድቷል።¹⁰

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ሆኖ ሥጋንም ለብሶ ሲወለድ መላእክት ክርስቶስን ጌታ ብለው ጠርተውታል ጌትነቱንም ጠቅሰው እንዲህ ሲሉ አስረድተዋል። “.....ዛሬ መድኃኒ ተወልዶላችኋልና እርሱም ክርስቶስ ጌታ በጻዊት አገር”።¹¹ ክርስቶስ ብለው ጠርተው ቅጥሉንም ጌታ ሲሉ ጌትነቱን አረጋግጠው ተናግረዋል።

ሐዋርያው ቶማስም እንደ ቃለ ተአምኖ አድርጎ ስለክርስቶስ የሰጠው የምስክርነት ቃል “ጌታዬ አምላኬም” በማለት ነው።¹² እንዲሁም ገና በጽንሰ ላይ እንዳለ ቅድስት ኤልሳቤጥ በመንፈስ ቅዱስ ተቃኝታ “የጌታዬ እናት ስትሆኝ ወደኔ እንዴት ትመጫለኝ?” ስትል ጌትነቱን አስቀድማ ተናግራለች።¹³

የኢየሱስን ጌትነት፤ መድኃኒትነት፤ አምላክነት በዚህ መልክ ተረድተናል፤ በዚህም መልክ መመስከር ይኖርብናል። በመጨረሻው ሕይወታችን ወደ ክርስቶስ ቀርበው ሰዎች ክርስቶስን ጌታ እያሉ እንደሚጠሩ ጌትነቱንም እንደሚመሰክሩ አቤቱ አቤቱ በማለት እንደሚጮኹ ቅዱሳት መጻሕፍት ተባብረው አስረድተውናል።¹⁴

ቀዳሚ ሰማዕት እስጢፋኖስ በመጨረሻ ሕይወቱ ነፍሱ ከሥጋው ስትለይ የተናገረው የመጨረሻው ቃል “ጌታ ኢየሱስ ሆይ ነፍሴን ተቀበላት” በማለት የኢየሱስን ጌትነት በማመንና በመመስከር ነው።¹⁵ በመላም ቅዱሳን ሐዋርያት መምህራቸውን ኢየሱስን ጌታ፤ ጌታችን እያሉ ይጠሩት ነበር። “እርሳቸውም አሉት በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ እመን ትድናለህ ቤተ ሰብህም ሁሉ” ሲል ቅዱስ ሉቃስ ጠቅሶ ያስረዳናል።¹⁶

3. የክርስቶስን አምላክነት በመግለጥ፤ ክርስቶስ የአብ ቃል እንደመሆኑ ከአብ አካል ዘአምአካል ባሕርይ ዘአምባሕርይ ይወለዳል፤ ስለዚህም ፍጹም አምላክ ነው። ይኸንንም እውነት ወንጌላዊ ዮሐንስ “አስቀድሞ ቃል ነበር፤ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበር፤ እግዚአብሔርም ቃል ነበር” በማለት ቀዳማዊ አምላክ እንደሆነ በማያጠራጥር መልክ መስክሮ ተናግሯል።¹⁷ እንደገናም ይኸው ወንጌላዊ የቶማስን ምስክርነት በመግለጥ

“ቶማስም መለሰ አለም ጌታየ አምላኬም” ሲል ተናግሯል።¹⁸ ይኸም ትክክል ቃል ነው። ምክንያቱም ክርስቶስ ጌታም ነው። አምላክም ነውና፤ በለዚህ እውነቱን ገልጦ መስከሯል። ሐዋርያው ጳውሎስ የኢየሱስን አምላክነት ሲገልጥ ከሁሉ የሚበልጥ አምላክ እንደሆነ በመግለጥ፤ ለእርሱም ምስጋና የሚገባው መሆኑን በማስረዳት ተናግሮ እናገኘዋለን።¹⁹ ሐዋርያው ጳውሎስ በለ ክርስቶስ አምላክነት ሲል በሥጋው ከእሥራኤል መወለዱን በጉልህ አሳይቷል፤ ግን ምንም ሰው ቢሆን ሥጋንም ቢለብስ መለወጥ የሌለበት በለሆነ ታላቅ አምላክ፤ ዘለዓለማዊ አምላክ ነው በማለት አጎልቶ ገለጠው።

የአብ ቃል ወልድ ሰውም ቢሆን ሥጋንም ቢለብስ ከኛ ከሰዎች ያልራቀ ያልተለየም መሆኑን ነቢዩ ኢሳይያስ “እንግዲህ ድንግል ትጸንሳለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች” ብሎ ተናግሯል።²⁰

አማኑኤል ማለት እግዚአብሔር ከኛ ጋር ማለት ነው። እግዚአብሔር ተብሎ የተጠራው ሰው የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ክርስቶስ ሰው በመሆኑ ባሕርያችን ባሕርይ አድርጓል። ይኸንንም አረጋግጦ ወንጌላዊ ማቴዎስ ጽፎልናል።²¹ እንደገናም ይኸው ነቢይ ጌታችን ኢየሱስን ብርቱ አምላክ የዘለዓለም አባት ሲል ተናግሯል። አምላክነቱንም ዘለዓለማዊነቱንም ገልጦልናል።²² አምላክ አንድ ብቻ ነው። ብርቱ አምላክ ሲልም ሌላ ፪ኛ ፫ኛ አምላክ ሆኖ ከነዚያ የበረታ ማለት አይደለም፤ እርሱ ብቻ አምላክ መሆኑን እርሱም የበረታ አምላክ መሆኑንና አምላክነቱም የባሕርይ መሆኑን ለመግለጥ ነው።

“እኔ ነኝ እግዚአብሔር ከኔ ሌላ የለም፤ ከኔ በቀር አምላክ የለም።” ሲል ነቢዩ ኢሳይያስ የተናገረለት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።²³ ሐዋርያው ጳውሎስም የክርስቶስን አምላክነት አምኖ ሰው ሲሆን አምላክ፤ አምላክም ሲሆን ሰው መሆኑ አስደንቆት “በእውነት ታላቅ ነው የአምልኮት ምስጢር። አምላክ በሥጋ ተገለጠ፤ በመንፈስ ጸደቀ፤ ለመላእክት ታየ፤ በአሕዛብም ተሰበከ፤ ከዓለም ታመነ፤ በምስጋና ዐረገ” በማለት የተአምኖውን ቃል ሰጥቷል።²⁴

ኢየሱስ ክርስቶስ በደሙ የዋጁትን፤ የመሠረታትን ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን እያለ ቅዱስ ሉቃስ ይጠራታል። ይኸም እግዚአብሔር ወልድ አምላክ መሆኑን የሚያስረዳ ነው።²⁵

ከሦስቱ አካላት ፩ኛው አካላዊ ቃል ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱም ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር እኩል መሆኑን በአምላክነት፤ በመለኮትነትም አንድ መሆኑን ራሱ ጌታ ሲናገር “እንግዲህ ሒዱና አሕዛብን ሁሉ አስተምሩ፤ አጥምቋቸውም በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስም ስም በማለት ደቀ መዛሙርቱ አሟላቸዋል።²⁶

ሐዋርያው ጳውሎስ በመላእክትና በወልድ መካከል ያለውን ልዩነት እያነጻጸረ መጥቶ ወልድ የመላእክት አምላክና ፈጣሪ መሆኑን ሲያስረዳ “ማንን ነው ከመላእክት ያለው ከቶ አንተ ልጄ ነህ፤ እኔም ዛሬ ወለድኩህ ደግሞም በኩር ወደ ዓለም በገባ ጊዜ አለ የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉ ለእርሱ ይሰግዳሉ። ስለ መላእክትም አለ መላእክቱን ነፋሳት ያደረገ፤ አገልጋዮቹንም የእሳት ነበልባሉች። ስለ ልጄ ግን አለ ዙፋንህ አምላክ ለዘለዓለም ነው፤ የመንግሥትህ በትር የቅንነት በትር ነው።²⁷

ወንጌላዊ ዮሐንስ በለ ክርስቶስ አምላክነት በመልእክቱ እንዲህ ሲል ያስረዳል “እኛም በእውነት እንናገራለን፤ በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ። ይኸ ነው እውነተኛው አምላክ የዘለዓለሙም ሕይወት”።²⁸ እውነተኛው አምላክ የዘለዓለሙም ሕይወት ክርስቶስ ብቻ ነው። እውነተኛው የሰው ልጅ ተስፋና ሕይወት እርሱ ብቻ ነው። ክርስቶስ በለ እውነተኛው ሕይወት ሲያስተምር “በወልድ ያመነ የዘለዓለም ሕይወት አለው” ብሏልና።²⁹ እንዲሁም በሌላ ምዕራፍ “እኔ መንገድ ነኝ እውነትም ሕይወትም” ሲል አስረድቶ ተናግሯል።³⁰

እንግዲህ ጌታችን አምላካችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አምላካችን መሆኑን አዳኛችንም እርሱ ብቻ መሆኑን አምነን ወደ እርሱ እንቅረብ።

4. ሁሉን አዋቂ መሆኑ፡ ክርስቶስ አምላክ እንደመሆኑ ማንኛውንም ነገር ሁሉ ያውቃል፡ የሚሆነውን ሁሉ ሊነገረው እንደማይችል ሉቃስ እንዲህ ይላል “ማንም ይመስክርለት ዘንድ አይሻም ነበር፡ እርሱ በሰው ዘንድ ያለውን ያውቅ ነበርና።”³¹ የያንዳንዱን ሰው ታሪክ ይተርኩለት፡ ክፋቱንም ደግነቱንም ይነግሩት ዘንድ ከቶ አይሻም፡ እርሱ ራሱ ኩላሊት ያጤሰውን ልቦና ያመላለሰውን መርምሮ የሚያውቅ አምላክ ነውና። የሚሆነውን ሁሉ ከመሆኑ ከመደረጉም አስቀድሞ ያውቃል።³² ናትናኤል የሠራው በጠቅላላም ሕይወቱ ምን እንደነበረ ክርስቶስ አስቀድሞ እንደማወቁ መስክሮ ተናግሯል።³³ ይኸም ሰዎች ምን እንዳደረጉ ወደፊትም ምን እንደሚያደርጉ ማወቁን ያመለክታል። ቅዱስ ጴጥሮስ ክርስቶስ ሁሉን እንደሚያውቅ የሚሰወረውም አንዳች እንደሌለ “አቤቱ አንተ ሁሉን ታውቃለህ፡ አንተ ታውቃለህ፡ እንደምወድህ” ሲል ይመሰክራል።³⁴

5. ክርስቶስ በዓለም ምሉዕ መሆኑ፡ ክርስቶስ ሰውም ቢሆን ሥጋንም ቢለብስ እንደ አምላክነቱ በዓለም ምሉዕ ነው። ስለዚህ በየትኛውም ቦታ ሁነው ቢለምኑት ይሰማል ይሰጣል ቢፈልጉት ይገኛል። ስለዚህም እርሱ ራሱ ሲመስክር “... ሁለት ወይም ሦስት ሆነው በሰሜ ወደ ተከማቹበት ከዚያ በመካከላቸው እሆናለሁ” ሲል ተናግሯል።³⁵

በዚህ አገላለጥ መሠረት የትም ብንሄድ የትም ብንኖር ኢየሱስ ክርስቶስ ከኛ ጋር ነው፡ ከአለንበትም ሁኔታ ብንጠራው ይሰማናል፡ ይረዳናል፡ በዓለም ምሉዕ ነውና። በሰማይም ያለ በምድርም ያለ እርሱ ነው፡ ከሰማይ ወደ ምድር የወረደው ሰው የሆነውም እርሱ ነው፡ ከመሬትም ወደ ሰማይ ያረገው እርሱ ነው፡ እርሱ በዓለም ምሉዕ ነውና።³⁶ የሰው ልጅ ክርስቶስ በዚህ ዓለም በኖረ ጊዜ ከሰማያዊ መንግሥቱ አልተለየም፡ ከባሕርይ አባቱ ከአብ፡ ከበሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ አልተለየምና። እርሱ በአብም በመንፈስ ቅዱስም ህልዉ ነው፤ አብም መንፈስ ቅዱስም በእርሱ ሕልዋን ናቸውና።³⁷

6. ክርስቶስ ዘለዓለማዊ መሆኑ፡ ኢሳይያስ የክርስቶስን አምላክነት ዘለዓለማዊነት የሁሉ አጽናኝ የነበረ ያለ የሚኖር

መሆኑን በጎላና በተረዳ “ሕፃን ተወልዶልናልና፡ ወንድ ልጅም ተሰጠን፡ አለቅነቱም በጫንቃው ላይ ይሆናል፡ ስሙም ድንቅ ተብሎ ይጠራል፡ መካርም ብርቱም አምላክ የዘለዓለም አባት የሰላም አለቃ” ሲል ገልጦልናል።³⁸ በባሕርዩ ሞት በመንግሥቱ ሽረት የሌለበት ዘለዓለማዊ አባት ነው።

ራሱ ክርስቶስም ጥንታዊነቱን ዘለዓለማዊነቱንም ሲገልጥ ለአባቱም ሲያስረዳ “አሁንም አመሰግናለሁ አንተ አባት ሆይ ከአንተ ዘንድ ከጥንት በነበረኝ ምስጋና ዓለም ሳይፈጠር” ብሏል።³⁹ እንዲሁም በድጋሜ ጥንታዊነቱን አምላክነቱን ለአይሁድ ሲገልጥ አብርሃም ሳይወለድ እኔ ነኝ ብሏቸዋል።⁴⁰ ይኸም ማለት የሰው ነገድ ሳይፈጠር፡ ዓለምም ራሱ ሳይፈጠር የነበረ ቀዳማዊ አምላክ መሆኑን የሚያስረዳ ነው። ክርስቶስ የትናንትናው፡ የዛሬው፡ ለዘለዓለሙም የሚኖር አምላክ ነው።⁴¹ ክርስቶስ ቀዳማዊ ነበር፡ ዛሬም አለ፡ ወደፊትም ለዘለዓለም ነግሦ የሚኖር ገልፈት ውላጤ የሌለበት አምላክ ነው። ሁሉ ያልፋል፡ ይጠፋል ይለወጣል እርሱ ግን ለዘለዓለሙ ጸንቶ ይኖራል።⁴² ሥጋም ቢለብስ ሰውም ቢሆን እርሱ ያው አምላክ ነው፡ አምላክነቱም የባሕርዩ ነው አይለወጥምና፡ ዘለዓለማዊነቱም ከቶ አይጠፋምና። አምላክነቱ የባሕርዩ ገንዘቡ እንጂ እንዲሁ ሽቶ ወይም ተመኝቶ ወይም ለምኖ ወይም በብድር የአገኘው አይደለም፡ ወይም ቀምቶ የወሰደው አይደለም።⁴³ ክርስቶስ ሰው ከመሆኑ በፊት አምላክ ነበር፡ ሰውም በሆነ ጊዜ ሰውም ከሆነ በኋላ አምላክ ነው፡ ፍጹም መለኮቱ ከሥጋ ጋር ተዋሕዷል መከፈልና መለየት የለበትም።⁴⁴ ቃል ፍጹም አምላክ እንደመሆኑ የተከፈለ ሳይሆን በምልዓት ሥጋን ተዋሕዷል፡ ፍጹም መለኮቱ ከሥጋ ጋር ተዋሕዷል፡ ውላጤም የለበትም ስለዚህም ዘለዓለማዊ አምላክ ነው።

7. በፈጣሪነት መሥራት፡

ክርስቶስ ከጥንት ምድርን የመሠረታት፡ ዓለምንም የፈጠራት እርሱ ነው ስለዚህም “..... አንተ አቤቱ ከጥንት ምድርን መሠረትካት ሰማዮች የእጅህ ሥራዎች ናቸው። እርሳቸው ይጠ

ፋሉ አንተ ግን ትኖራለህ ሁሉም እንደ ልብስ ያረጃሉ
ሲል ነቢዩ ዳዊት ይገልጻልናል።⁴⁵

ወንጌላዊ ዮሐንስም “ሁሉ በእርሱ ሆነ ያለ እርሱስ ከሆነው ሁሉ ምንም የሆነ የለም” ሲል ይገልጻልናል።⁴⁶ ቅዱስ ጳውሎስ የክርስቶስን ፈጣሪነት ከሁሉ በበለጠ አጉልቶ እንዲህ ሲል ይገልጻል፡ “ነገር ሁሉ በርሱ ተፈጥሯል፡ በሰማያት ያለ ሁሉ በምድርም ያለ የሚታይም የማይታየውም፡ መናብርትም አጋዕዝትም ሊቃናትም ሥልጣናትም፡ ሁሉ በርሱ ለርሱም ተፈጠረ፡ እርሱም ከሁሉ በፊት ነው፡ ዓለሙም ሁሉ በርሱ ጸና።”⁴⁷

የሰው ልጅ ክርስቶስ የዓለሙ ሁሉ ፈጣሪ ነው፡ ዘመን የማይቆጠርለት ቀዳማዊ አምላክ ነው። በፍጻሜ ዘመን ደግሞ ስለሰው ድኅንነት ሰው ሆነ፡ ሥጋንም ለበሰ፡ በዚህም ጊዜ ፍጹም አምላክ ነው፡ አልተለወጠም። በዚህም ጊዜ ፍፁም ሰው ነው ምንም ጉድለት የለበትም፡ ስለዚህ አምላክ ወሰብእ እየተባለ ይመሰገናል። ሁሉን ለማድረግ ችሎታ ያለው አምላክ ስለኛ በደል ደካማ መስሎ ታየ ኃጢአተኛም ተብሎ ተጠራ፤ በበደላችንም ገባ፡ ነገር ግን ራሱን ክስ ደሙን አፍሰሶ የማጸን ሥራውን ፈጸመ። በክብርና በምሥጋና ዐረገ በአባቱም ቀኝ ተቀምጦ ዓለምን ያስተዳድራል።⁴⁸

8. እንደ አምላክነቱ ኃጢአትን ማስተሥርቱ፡ ክርስቶስ ሰው የሆነው ሥጋንም የለበሰው ኃጢአትን ለማስተሥርቱ ስለሆነ፡ ወንድና ሴት ልጅና ሽማግሌ ሳይል ወደርሱ ለመጡት ንስሐም ለገቡት ሁሉ በደላቸውን ሁሉ ይቅር ይላቸው ነበር፤ ከዚህም የተነሣ ብዙዎች ከአይሁድ ውስጥ ይቃወሙት ነበር፡ እንዲህ ሲሉ “ከእግዚአብሔር በቀር ኃጢአትን ይቅር ይል ዘንድ ማን ይችላል።”⁴⁹ በአንድ በኩል ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር አስተካክለ አምላክ ነኝ አለ” ብለው ይከሱት በሌላ በኩል ደግሞ አምላክን ይመስል እንደ አምላክ ኃጢአትን ያስተሠርያል እያሉ ይከሱት ነበር። በእርግጥም ኃጢአት ማስተሥርቱ አምላካዊ ግብር ነው ክርስቶስም ሰው የሆነ አምላክ እንደመሆኑ ኃጢአትን ያስተሠርታል ነበር።

9. በብሉይ ኪዳን ለእግዚአብሔር አብ የተነገረ የሚመስለው በሐዲስ ኪዳን ግን እነዚሁ ቃላት እየተጠቀሱ ለክርስቶስ እንደተነገሩ፡

የዓለም ፈጣሪ ክርስቶስ እንደሆነ በሐዲስ ኪዳን የተነገሩትን እየጠቀስን ባለፈው ተናግረናል፡ አሁን ግን ከብሉይ ኪዳን ጥቅስ ጋር በማንፃፀር እንመልከት “አልሁም አምላኪየ በዘመኔ እኩሌታ አታንሣኝ ዓመታትህ ለልጅህ ልጅ ናቸውና። አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትካት፡ ሰማዮች የእጅህ ሥራዎች ናቸው። እርሳቸው ይጠፋሉ፡ አንተ ግን ትቆማለህ፡ ሁሉም እንደልብስ ያረጃሉ እንደመገናጸፊያም ትለውጣቸዋለህ ይለወጣሉ አንተ ግን እንዲሁ አንተ ነህ ዓመታትህ ከቶ አያልቁም”።⁵⁰ ይህንን ጥቅስ እንዳለ ቅዱስ ጳውሎስ ለክርስቶስ አድርጎ በሐዲስ ኪዳን ያቀርብልናል።⁵¹

እንዲሁም ነቢዩ ኢሳይያስ “የአዋጁ ነጋሪ ቃል በምድረ በዳ የእግዚአብሔርን መንገድ ጥረጉ፡ በምድረ በዳ የአምላካችን መንገድ አስተካክሉ። ዝቅ ያለው ሁሉ ከፍ ይበል ተራራውና ኮረብታው ሁሉ ዝቅ ይበል፡ ጠማማው ይቅና አቀበቱም ሜዳ ይሁን፡ የእግዚአብሔር ክብር ይገለጻል፡ ሥጋም የለበሰ ሁሉ በአንድ ያዩታል፡ የእግዚአብሔር አፍ ይኸን ሁሉ እንደተናገረ”።⁵² ሲል የተናገረውን ቃል እንዳለ ለክርስቶስ ተነግሮለት እናገኛለን፡ ይኸንም ወንጌላዊያን እንደ አንድ ቃል ተናጋሪ ተናግረውት ሁሉንም በቀጥታም ለክርስቶስ አውለውት እናገኘዋለን።⁵³ ክርስቶስ ቀዳማዊ ነበርና አስቀድሞ ትንቢት አናገረ ቀጥሎም አዋጅ ነጋሪ አስነሣ፡ በፍጻሜ ዘመን ግን ራሱ ሰው ሆኖ ተገልጦ ታየ ሁሉም ለርሱ መሆኑ ተገልጦ ተረዳ።

እንዲሁም ነቢዩ ኤርምያስ “አንተ ግን የሠራዊት ጌታ በእውነት የምትፈርድ ኩላሊትንና ልብን የምትፈትን፡ ከእርሳቸው በቀልህን ልመለከት ምክንያቱን ገለጥኩልህም” ሲል ተነግሯል።⁵⁴ ይኸን የመሰለ ደግሞ በሐዲስ ኪዳን ስንመለከት ተመሳሳይ ሆኖ ለክርስቶስ እንደተነገረ እናገኘዋለን።⁵⁵ በዚህ መልክ የተገለጠው ብዙ ነው፡ ለአብነት ያህል ብቻ ይኸን እንጠቅሳለን።

10. እግዚአብሔር አብና እግዚአብሔር ወልድ በአምላካነት አንድ እንደመሆናቸው በእኩልነት በተነፃፀረ ነትም ሲገኙ፦

ቅዱስ ጳውሎስ በጽሑፍ እንደተለየ መታወቂያ አድርጎ አባታችን እግዚአብሔር አብ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በማለት በአንድ አረፍተ ነገር እያስገባ እንዲህ እያለ ያቀርብልናል፦ “የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ፦ የእግዚአብሔር ፍቅር፦ የመንፈስ ቅዱስ አንድነት በሁላችሁ ላይ ይሁን”።⁵⁶ ይህንም አዘውትሮ የሚጽፈው ከክርስቶስ ትምህርት አብነት ነስቶ መሆኑ ግልጽ ነው፦ እርሱም “ሐሩ ወመሐሩ ኩሎ አሕዛብ፦ ወእንዘ ታጠምቅዎሙ በሉ በሰመ አብ፦ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ”።⁵⁷ ይኸን አገላለጥ በአንድ አምላክ ከሚያምኑት ወገኖች ሁሉ ክርስቲያኑ ወገን የሚለይበት ሥላሴነትን የሚገልጥበት ምክንያት ነው። ይኸንም አብነት አድርጎ ክርስቲያኑ ሁሉ በድርሰቱ መጀመሪያና መፈጸሚያ ላይ የሥላሴን ስም እያስገባ ይጽፋል።

ቅዱስ ጳውሎስ በተጨማሪ “እግዚአብሔርም አባታችን ጌታችንም ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ እናንተ መንገዳችንን ያቅናልን” እያለ ያቀርብልናል።⁵⁸ ሁሉን ያደረገ ሁሉንም ለማድረግ የሚችል እግዚአብሔር አንድ ነው ብሎ ስለ አብ ሲናገር በወልድ ህልው ስለሆነ፦ አብም አብሮ አለ፦ ወልድ ብሎ ቢናገር አብ በወልድ ህልው ስለሆነ አብም አብሮ አለ፦ ከቶ ልዩነት በመካከላቸው የለባቸውም፦ በአካልና በስም ፫ ብለን የምንናገረውን አንድ እግዚአብሔር አንድ አምላክ አንድ ህልውና አለው ብለን እናምናለን።⁵⁹ ሐዋርያው ያዕቆብ መልዕክቱን ሲጀምር “ያዕቆብ ገብሩ ለእግዚአብሔር ወለእግዚእነ ኢየሱስ ክርስቶስ” ብሎ ነው።⁶⁰ ክርስቶስ ራሱ ደግሞ ግልጽ አድርጎ እርሱ በአብ ህልው እንደሆነ አብም በእርሱ ህልው እንደሆነ “..... የሚወደኝ ቢኖር ነገሬን ይጠብቃል አባቴም ይወደዋል፦ ወደርሱ እንመጣለን፦ በርሱም ዘንድ ማደሪያ እናደርጋለን” ሲል አንድነታቸውንና እኩልነታቸውን ገልጧል።⁶¹

እንዲሁም ወውእቱ ቃል ኃብ እግዚአብሔር ወእግዚአብሔር ወእቱ ቃል ብሎ አንድነታቸውን ተናገረ።⁶² “አነ በአብ ወአብ ብዩ፦ ዘርእየ ኪያየ ርእዮ ለአቡየ፦ አነ ወአብ አሐዱ ንሕነ” እያለ ራሱ ክርስቶስ እየመላለሰ አስረድቷል።

ቅዱስ ጴጥሮስም ክርስቶስ ከባሕርይ አባቱ እንደማይለይ አብሮ እንደሚሠራ “በአምላካችን ጽድቅ በመድኃኒታችንም በኢየሱስ ክርስቶስ” ሲል ተናግሯል።⁶³ በአንደኛው መልዕክቱ ደግሞ እንዲህ ሲል ይመሠክራል “ቀድመው የተመረጡት እንደ እግዚአብሔር አብ እውቀት፦ በመንፈስ ቅዱስም፦ ለኢየሱስ ክርስቶስም በደሙ መረጨት።”⁶⁴ ቅዱስ ጳውሎስ የእግዚአብሔር አብንና የክርስቶስን ምሥጢር ወደማወቅ ምእመናንን ሲመራ ሁለቱን አጫፍሮ ገልጦ ጽፎ እናገኘዋለን።⁶⁵ ራሱ ክርስቶስ ደግሞ እውነተኛ ሕይወት ለሰው ልጅ ሊኖረው የሚገባው እውነተኛውን አምላክ እግዚአብሔር አብንና የላከውን ክርስቶስን ማወቅ እንደሆነ ገልጦልናል።⁶⁶

እንዲሁም “ልቦናችሁ አይታወክ በእግዚአብሔር እመኑ በኔም እመኑ” ሲል እኩልነታቸውን ራሱ ኢየሱስ ክርስቶስ ይገልጥልናል።⁶⁷ ዮሐንስ በራእዩ ደግሞ “በታላቅ ድምፅ ጩኸ እንዲህ ይላል መድኃኒት በዙፋኑ ላይ ለተቀመጠ፦ ለአምላካችንና ለበጉ” ሲል መድኃኒታችን የሚገኘው ከክርስቶስና ከባሕርይ አባቱ ከአብ ዘንድ እንደሆነ መስክሯል።⁶⁸

ዮሐንስ በወንጌሉ በአብና በወልድ መካከል ያለውን እኩልነት፦ አንድነት በድጋሜ ሲገልጥ ክብር ለሁሉም እንዲገባ ሁሉንም ማክበር እንዳለብን እንዲህ ሲል ይናገራል “ሰዎች ሁሉ ወልድን እንዲያከብሩ አብን እንደሚያከብሩ ወልድን የማያከብር የላከውን አብንም አያከብርም” ብሏል።⁶⁹ ይኸንም የመሰለ በራእዩ ገልጦልን እናገኘዋለን፦ “በሰማይና በምድር ያሉ ፍጥረታት ሁሉ በምድርም በታች በባሕርም በአሸዋም ያሉ ሁሉ ሁሉንም ሰማኋቸው እንዲህ ሲሉ፦ በረከትና ክብር ምስጋናም ችሎታም በዙፋኑ ላይ ለተቀመጠው ይገባዋል ለበጉም።”⁷⁰

የወልድን አምላክነት ለማሳወቅ በጎላም ለማስረዳት ሲል ከአብ ጋር በማነጻጸር በማስተባበር አመጣው እንጂ የሌላ የማንንም ስም ከአብ ጋር በማጫፈር በማያያዝም ያመጣው የለም። እንግዲህ በዚህ መልክ የተነገረው የተጻፈው በብዙ መልክ ይገኛል።

11. ለክርስቶስ አምልኮትና ስግደት እንዲገባው፡ ክርስቶስ ከሙታን ተለይቶ ከተነሣ በኋላ፡ ቅዱሳት ሴቶች በመንገድ አገኙና ሰገዱለት።⁷¹ ክርስቶስ በዐረገ ጊዜ አምላክነቱን በመረዳት ቅዱሳን ሐዋርያት ሰገዱለትና በፍጹም ደስታ ወደኢየሩሳሌም ተመለሱ።⁷² ክርስቶስ በመርከብ ሳለ ነፋሱን ስለገሠጸ ባሕሩን ጸጥ ስላደረገ ሕዝቡ እንደሰገዱለት ማቴዎስ እንዲህ ሲል ይገልጻልናል “በመርከብ የነበሩ መጥተው ሰገዱለት እንዲህ ሲሉ አንተ በእውነት የእግዚአብሔር ልጅ ነህ”።⁷³ አምልኮትን ስግደትን ተቀብሏል። ለእግዚአብሔር ብቻ መስገድ እርሱንም ብቻ ማምለክ እንዲገባ አስቀድሞ ተጽፎልናልና።⁷⁴

የሰው ነገድ ብቻ ሳይሆኑ መላእክትም እንደሚገዙለት እንደሚታዘዙለት እንደሚሰገዱለት እንዲህ ሲል ተጽፎ እናገኛለን “ደግሞም በኩር ወደ ዓለም በገባ ጊዜ አለ የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉ ለእርሱ ይሰገዱለት”።⁷⁵

የሚታየው የማይታየውም ፍጥረት ሁሉ ለክርስቶስ እንዲገዛ እንዲታዘዝ ጉልበት ሁሉ ለክርስቶስ እንዲበረከክ ሐዋርያው ጳውሎስ እንዲህ ሲል ይገልጻልናል “ለኢየሱስ ስም ጉልበት ሁሉ ይጎነበስ ዘንድ በሰማይም በምድርም ከምድር በታች ያለ ሁሉ”።⁷⁶ ይኸ ዓይነት አምልኮትና ስግደት ለኢየሱስ ክርስቶስ ለእግዚአብሔር እንዲገባ አስቀድሞ ኢሳይያስ እንዲህ ሲል ተናግሯል “ይናገሩ ይቅረቡም ባንድነትም ይማከሩ። ይኸን ከጥንቱ ማን አሰማ? በዚያ ዘመን የተናገረ ማነው? እኔ እግዚአብሔር አይደለሁንም? ከኔ ሌላም አምላክ የለም። ጻድቅ አምላክ የሚያድን ከኔ በቀር ሌላ የለም ወደኔ ተመለሱ ትድኑማላችሁ እናንተ በምድር ዳር ያላችሁ ሁሉ። እኔ እግዚአብሔር ነኝና ሌላም የለም። በራሴ ማልሁ ከጻድቅም አፍ

ነገር ወጣች አትመለስም። ጉልበት ሁሉ ለኔ ይሰገዱለኝ ምላስም ሁሉ በኔ ያምናልና”።⁷⁷

በብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር እያለ ፍጹም አምላክነቱን ፍጹም መለኮቱን ይገልጥ የነበረው በሐዲስ ኪዳን ተገልጦ ለክርስቶስ እንደሆነና ሰለ ክርስቶስ አምላክነት ቀጥታ ገላጭነት ያላቸው አዳዲስ ዐረፍተ ነገሮች እንደተላለፉ የታወቀ ነው። ይኸንንም በመጠኑ የገለጥነው ለአንዳንድ ተጠራጣሪዎች መመሪያ እንዲሆን እንጂ ሁሉን የገለጥነው አይደለም። ይሁን እንጂ ይኸን ሁሉ እየተረዳ የክርስቶስን አምላክነት የሚከድ ቢኖር የአባቱንም ህልውና የካደ ነው። እውነትንም ለማወቅ ችሎታ የሌለው መሆኑ ግልጽ ነው።

ምዕራፍ ፫

ምሥጢረ ተዋህዶ፡

የአንድ አካልንና የአንድ ባሕርይን ነገር ለመረዳት ሲፈለግ የቃልንና የሥጋን ተዋሕዶ ማመን ተገቢ ነው። ይኸውም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከአምላክ የተገኘ ፍጹም አምላክ እንደሆነ እንዲሁም ፍጹም ሰው መሆኑን በማመን ይፈጽማል። ዓለም ሳይፈጠር ከአብ የተወለደው አካላዊ ቃል በኋለኛውም ዘመን ከቅድስት ድንግል ማርያም ተወለደ። ልደቱም ማነኛውም ሰው እንደሚወለደው ሆኖ አንድም ነገር የጎደለው አንድም የተጨመረለት ሳይኖረው ነው። ስለዚህም ክርስቶስ ፍጹም ሰው ነው። ምንም የጎደለበት የለም። ጭማሪም የለበትም። ከአብ ቅድመ ዓለም እንደመወለዱ ደግሞ ፍጹም አምላክ ነው ምንም ሕፃን የለበትም፤ ስለዚህ ከአብ ጋር በመለኮት ትክክል ነው ዕሩ የመለኮትም ነው። ሰውም እንደመሆኑ ፍጹም ሰውነት አለው ውሳጢ የለበትም። ይኸም ሊሆን የቻለው ከ፪ ባሕርያት አንድ ባሕርይ ከ፪ አካላት አንድ አካል ሆኖ ስለተዋሐደ ነው። ተዋሕዶውም መለወጥ መከለስ ወይም መጨመር የሌለበት ሊለወጥም በማይቻል አምላካዊ ምሥጢር ነው። ስለዚህም ከተዋሕዶ በኋላ ሁለት አካል ሁለት ባሕርይ ከቶ አይባልም፤ አንድ አካል፤ አንድ ባሕርይ፤ እንጂ

ከዚህም የተነሣ አንድ አካል አንድ ባሕርይ አንድ ፈቃድ ለክርስቶስ አለው ብለን እናምናለን፤ እንዲሁም እንናገራለን። አሁንም አንዱን ጌታ አንዱን አምላክ አንዱን ኢየሱስን እናመልካለን፤ ለእርሱም እንሰግዳለን፤ ከአባቱ ጋር ከመንፈስ ቅዱስም ጋር።

የቃልና የሥጋ ተዋሕዶም በዚህ መልክ የተፈጸመ ነው፤ ማለት አካላዊ ቃል ከቅድስት ድንግል ማርያም ማሕፀን በተቀረፀ ሥጋንም በለበሰ ጊዜ ነው። በዚህም ጊዜ የቃል አካል ከሥጋ አካል ጋር፤ የሥጋም ባሕርይ ከመለኮት ባሕርይ ጋር ሊለይ በማይቻል ምሥጢር ፈጽሞ ተዋሕዷል፤ አንዱ ባሕርይ አንዱን ሳያጠፋው አንዱም አንዱን ሳያዋርደው ተዋሐደ። ስለዚህም ታላቁ ሊቅ ቅዱስ ቄርሎስ የሥግው ቃለ እግዚአብሔር ባሕርይ አንድ ነው ሲል ጽፏል።¹ በማሕፀን የተደረገው ተዋሕዶ ፍጹም ተዋሕዶ እንደሆነ ቅዱስ ዮሐንስ ወንጌላዊ “ቃል ሥጋ ሆነ።” ሲል የረቂቁን የቃልንና የግዙፉን የሥጋን ፍጹም ተዋሕዶ አስረዳ። ይኸም ማለት ጥንትነት ያልነበረው ሥጋ ቃልን ተዋሕዶ ቀዳማዊ አምላክ ሆነ፤ ዘመን የማይቆጠርለት ቃል ደግሞ ሥጋን ተዋሕዶ ዘመን ተቆጠረለት፤ “ወየአክል ፴ ክረምቱ ለእግዚአ ኢየሱስ” ሲል ወንጌላዊ ሉቃስ ጽፏልና።² በዚህም ጊዜ የሥጋ ገንዘብ ለቃል፤ የቃልም ገንዘብ ለሥጋ ሆነው፤ ፍጹም ተዋሕዶም በዚህ መልክ ተፈጸመ። አምላክ ሰው ሲሆን ሰውም አምላክ ሲሆን የትስብእትም ሆነ የመለኮት ባሕርይ ውላጤ ከቶ አላገኘውም፤ በተዋሕዶ ምሥጢር ብቻ አንድ ሊሆን ቻለ እንጂ፤ ስለዚህ ለክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕርይም እንዳለው እናምናለን። ይህንንም ስንል በተዋሕዶ ነው እንጂ ብቻ የመለኮት ባሕርይ፤ ወይ ብቻ የሥጋ ባሕርይ እንዳለው አድርገን መናገራችን አይደለም። የሥጋ አካልና የሥጋ ባሕርይ ከመለኮት አካልና ከመለኮት ባሕርይ ጋር ተዋሕዶ አንድ ሆነ፤ ከዚህም የተነሣ ሞናፌሲት የሚሉት ስም የጠላት አሰጣጥ ነው፤ ፍጹም አንድ ባሕርይ ብቻ ማለት ነው። እኛ ግን አንድ ብቻ የሚለውን አንቀበልም፤ ከሁለት ባሕርያት በተዋሕዶ አንድ ሆነ እንላለን እንጂ ብቻ የመለኮት ወይም ብቻ የትስብእት ባሕርይ ነው አንልም። መለኮት ሥጋን

ሲዋሐድ የሥጋን ባሕርይ መጠጠው አጠፋው ስለዚህም ለክርስቶስ አንድ ባሕርይ ብቻ አለው የሚሉትን እናወግዛለን። እንዲሁም ከተዋሕዶ በኋላ ለክርስቶስ ሁለት ባሕርያት ሁለት ፈቃዶች አሉት አንልም፤ ሰው የሆነው አምላክ፤ አምላክ የሆነው ሰው በተዋሕዶ ነውና፤ ይኸውም ፈጣሪ መለኮት ፍጡር ሥጋን ስለተዋሐደ፤ ፍጡር ሥጋም ፈጣሪ መለኮትን ስለተዋሐደ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ሆነ። ስለዚህ ሰማያዊ ምድራዊ ሆነ ምድራዊውም ሰማያዊ ሆነ። የእኛ ነፍስ ነባቢነቷን፤ ለባዊነቷን፤ ሕያዊትነቷን ሳትለቅ ሥጋን በተወቅሰች እንደተዋሐደች አካላዊ ቃልም አምላክነቱን ምልዓቱን ስፋቱን ርቀቱን ሳይለቅ ምንም ውላጤ ሳይኖርበት ሥጋን በተወቅሰች ተዋሕዷል። የእኛም ሥጋ ጥበቱን ግዙፍነቱን ውሱንነቱን ሳይለቅ አካላዊ ቃልን ተዋሕዷል። ስለዚህም በሰውነቱ የአምላክነቱን ሥራ፤ በአምላክነቱም የሰውነቱን ሥራ ይሠራል። የሥጋ ገንዘብ ለቃል፤ የቃልም ገንዘብ ለሥጋ ነውና፤ ይገናዘባሉና፤ የተዋሕዶውም ምሥጢር ይኸው ነውና።

የመለኮትና የሥጋ ተዋሕዶ፤ አንድም የአንድ አካልና የአንድ ባሕርይ ምሥጢር በአሳብ ብቻ ሳይሆን በሥራ ተገልጧል፤ ይኸም ማለት በመስቀል የተሰቀለው ያው ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው፤ ማለት ምንም በሥጋ ባሕርይ ቢሰቀል መለኮት ፈጽሞ አልተለየውም፤ ምክንያቱም ሥጋን ያልተዋሐደ መለኮት ብቻ ሊሰቀል አይችልም ረቂቅ ነውና፤ ግን ሥጋን ስለተዋሐደ ተሰቀለ። እንዲሁም መለኮትን ያልተዋሐደ ሥጋ ብቻ ተሰቅሎ ቢሆን ዓለምን ሊያድን ከቶ አይችልም ነበር፤ ብዙ ሰው ተሰቅሏል፤ ግን ዓለምን ያዳነ ከክርስቶስ በቀር ማንም የለም። በዚያውስ ላይ ድንቁ ምንድን ነው? መለኮት በለበሰው ሥጋ በተዋሐደውም በሥጋ ባሕርይ ተሰቀለ ካላልን “እንዘ ቅንው አንተ ዲበ ዕፀ መስቀል ኢአረቀ እምነ መንበርክ ወኢተፈለጥክ እምነ መለኮትከ ወእምነ መንፈስ ቅዱስ” ሲል ሊቁ አርካቦስ ተናግሯልና።³

ክርስቶስ ተሰቀለ ባልን ጊዜ በፍጹም ተዋሕዶ ሥጋም መለኮትም በአንድ ላይ ያለ መለያየት እንደሆነ፤ ማመን አለብን፤ ምክንያቱም ከላይ እንደተናገርነው ሥጋን ያልተዋሐደ

መለኮት ረቂቅ ስለሆነ ብቻውን ከቶ ሊሰቀል አይችልም፤ መለኮትንም ያልተዋሐደ ሥጋ ብቻውን ቢሰቀል ደግሞ ግዳጅ አይፈጽምም ነበርና።

መለኮት ሥጋን ሲዋሐድ ርቀቱን ምልዓቱን ሳይለቅ ነው፤ ሥጋም መለኮትን ሲዋሐድ ግዙፍነቱን ሳይለቅ ውሱንነቱን ሳይተው ነው፤ ማለት በተወሰነ ነው፤ ይኸም እንዴት ይቻላል ያልን እንደሆነ የነፍስንና የሥጋን ተዋሕዶ እንመልከት፤ ማለት ነፍስ ረቂቅነቷን ሳትተው ከግዙፍ ሥጋ ጋር ተዋሐደች፤ ሥጋም ግዙፍነቱን ሳይተው ከረቂቁ ከነፍስ ጋር ተዋሕዶ ይገኛልና። “እንተ ምስለ አብ በውስተ ሰማይ፤ ወአንተ ስቁል በዲበ ዕፀ መስቀል፤ አንተ ዘኢትሐምም በመለኮት ወአንተ ሐማሚ በሥጋ” ይላልና።⁴ ይህም ማለት ኢሐማሚ መለኮት ሥጋን ተዋሕዶ ተሰቀለ፤ ሐማሚ ተባለ፤ ይሁን እንጂ ቢሰቀልም ከቶ ሕማመ ሥጋ ድካመ ሥጋ አላገኘውም አልተሰማውም፤ ምክንያቱም መለኮት አይታመም አይሞትምና፤ ይኸንም ታላቁ ሊቅ ቄርሎስ በእሳትና በብረት ተዋሕዶ ሲመስል ሲያስረዳ እንዲህ ይላል፤ የጋለውን ብረት በመደሻ በሚቀጠቅጥበት ጊዜ የሚመታው እሳቱና ብረቱ ቢሆንም ስሜቱ ለብረት ብቻ እንጂ ለእሳቱ እንዳይደለ መስሎ ተናግሯል።⁵ ሐማሚ ሥጋም ኢሐማሚ መለኮትን ተዋሕዶ ስለተሰቀለ ለዓለም ድንነትን ለመስጠት ቻለ፤ ለሰውነት ሞት ለመለኮት ሕይወት ገንዘቡ ስለሆነ በተዋሕዶ የሥጋ ገንዘብ ለቃል፤ የቃልም ገንዘብ ለሥጋ ሆነ ስለዚህ “ሞተ ዘኢይመውት” እንላለን። ቅዱስ ጴጥሮስም የተዋሕዶን ነገር አጉልቶ ሲናገር፤ “ሞተ በሥጋ” ብሎ የመለኮትን ሥራ በሥጋ ባሕርይ፤ “ወሐይወ በመንፈስ” ብሎ የሥጋን ሥራ በመለኮት ባሕርይ የገለጠውን ተናገረ። ሞተ በሥጋ የተባለው መዋቲ ሥጋን የለበሰ መለኮት ነው፤ ወሐይወ በመንፈስ የተባለ ደግሞ ሕያው መለኮትን የተዋሐደ ሥጋ ነውና።⁶ ይኸን በመስለ አገላለጥ፤ ቅዱስ ጳውሎስም “እምከመ ተማላነ በሞተ ወልዱ” ብሎ የአብ የባሕርይ ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ እኛን ለማዳን እንደሞተ በርሱም ሞት ደግሞ እኛን ይቅር እንዳለን ተናግሯል።⁷

ክርስቶስ በሞተ ጊዜ ፍጹም ሰው እንደመሆኑ ቅድስት ነፍሱን ከቅዱስ ሥጋው በሥልጣኑ ለያት፤ ይሁን እንጂ መለኮት ከሥጋም ጋር በመቃብር፤ ከነፍስም ጋር በሲኦል ነበር፤ ነፍስ ተለየች ይባላል እንጂ መለኮት በምንም ጊዜ ከሥጋ ተለየ አይባልምና። ሥጋም አንድ ጊዜ ከተዋሐደ በኋላ በምንም ምክንያት ከመለኮት ሊለይ አይችልም፤ መለኮት እንደሆነው ይሆናል እንጂ። በፍጹም ተዋሕዶ መለኮት ከሥጋ ጋር ስለተዋሐደ ሞት እንኳን አልለየውም፤ ይህንም ቅዱስ ፊላጋዎስ ሲያስረዳ “ሶበ ተፈልጦ ነፍስ እምነ ሥጋ ወኢእምነ ነፍስ ዘትትፈለጥ እምነ ሥጋ” ብሏል።⁸

ሥጋ መለኮትን ተዋሕዶ በመቃብር በነበረ ጊዜ እንዲሁ ሥጋ መለኮትን ስለ ተዋሐደ በየማነ አብ በዘግነ ኪሩብ ተቀምጦ ዓለምን ይገዛ ያስተዳድር ይመግብ ነበር “አንተ ውእቱ ንቡር በውስተ መቃብር ወአንተ ንቡር በዲበ ኪሩቤል፤ ወአንተ ምውት ሠሉሰ መዋዕለ ወአንተ ሀለጢ ምስለ አብ ወምስለ መንፈስ ቅዱስ በኩሉ አዝማን” ብሎ ይኸው ሊቅ እንደገና አስረድቷል። ምንም ክርስቶስ አምላክነቱን እንደዚህ አድርጎ ቢገልጽ ወዲያውኑ ቤተ ክርስቲያን እንደተቋቋመች ስለ ክርስቶስ አምላክነት ስለባሕርይም ሁናቱ ጥርጥር ስለመጣ የመናፍቃን ክርክር ቀጠለ፤ የክርስቶስንም መንጋ በተነት፤ ለያዩት፤ ከፈሉትም። እርቶዶክሳዊያን አባቶች ግን የቀናውንና እውነተኛውን ሃይማኖት በጉባዔ እየወሰኑ መናፍቃኑን እያወገዙ በመላ ዓለም ሊያምንበትና ሊቀበለውም የሚገባውን የሃይማኖትን ትምህርትና አንቀጽ በየጊዜው ወሰኑ እንጂ እንዲሁ የምንግዴ አልተውትም፤ በመፍራትም ቸል አላሉትም፤ ለምሳሌ የዓለም አብያተ ክርስቲያናት የመጀመሪያው ጉባዔ እየተባለ የሚጠራው በኒቂያ የተደረገው ጉባዔ በአርዮስ ምክንያት የተናወጠውን ቤተ ክርስቲያን ጸጥ ለማድረግ ነበር፤ እነርሱም ተሰብስበው ከዚህ የሚከተለውን ወሰኑ፤ “ዓለም ሳይፈጠር ክርሱ ጋር በነበረ አንድ የአብ ልጅ በሚሆን በአንድ ጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ እናምናለን። ከብርሃን የተገኘ ብርሃን፤ ከእውነተኛ አምላክ የተገኘ እውነተኛ አምላክ፤ የተወለደ እንጂ ያልተፈጠረ፤ በባሕርይ ከአብ ጋር የሚተካከል(አንድ የሚሆን)። ሁሉ በርሱ

የሆነ በሰማይ ካለው በምድርም ካለው ያለርሱ ምንም የሆነ የለም። ስለኛ ስለ ሰዎች እኛን ለማዳን ከሰማይ ወረደ፥ በመንፈስ ቅዱስ ከቅድስት ድንግል ማርያም ሰው ሆነ” ብለው ወነአምን በመንፈስ ቅዱስ እስከ ሚለው ድረስ ተናገሩ።፩

እርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያንም ይኸኑ የቀና ሃይማኖት እንደያዘች ብትሄድም መናፍቃን በየጊዜው መልካቸውን እየለወጡ ኑፋቄያቸውን እያስፋፉ መቅረባቸው አልቀረም፥ የቀናውን እምነታችን በዚህ መልክ እንግለጠው እንጂ የመናፍቃንን ክህደትና ኑፋቄ በሌላ መጽሐፍ ይገለጣል።

ም ዕ ራ ፍ ፬

የክርስቶስ ፎቱ ማዕረጋት፥

አምላክ ሰው የሆነው በዚህ ዓለም ተዋርዶ የሠራው፥ በአዳም ሕግ አፍራሽነት ከመጣው ስሕተትና የኃጢአት ባርነት የሰውን ልጅ ሁሉ ለማዳንና ነፃ ለመውጣት ነው ።

ከዚህም ሕግ መተላለፍ የተነሣ ከጊዜያዊነት ቅጣት እስከ አእምሮን ወደ ክፉ ነገር የማዘንበል እውነትንም ወደ ማጥፋት እስከ ሚያደርስ ቅጣት በሰው ልጅ ላይ ደርሶ ነበር። ከዚህም ሁሉ የተነሣ የሰው ልጅ በራሱ ጥረት ብቻ ለመዳን አልቻለም ነበር ።

መለኮታዊ ኃይል ገንዘቡ የሆነው ክርስቶስ እውነትን ከሐሰት ለይቶ በማስተማሩ፥ የሰው አእምሮው በራሱት፥ የሰው ህልውና ሁሉ ከፍ ከፍ አለ፥ ማለት የማስብ ችሎታው ተመለሰ። ይኸን ተግባር ለመፈጸም ክርስቶስ በብዙ መልክ፥ በብዙም አምሳያ ሠራ፥ ከነዚህም ሁሉ ከፍ ብለው የሚታዩት የማዳን ሥራውም መግለጫ ሆነው የተገኙት ፎቱ ማዕረጋት እየተባሉ የሚጠሩት ናቸው፥ ማለት እንደ ነብይነቱ በመናገሩና በመሥራቱ፥ እንደ ሊቀ ካህንነቱ መሥዋዕት በማቅረቡና መስዋዕትም ሆኖ በመቅረቡ፥ እንደ ንጉሥነቱ በመስቀል ላይ ነግሦ ጠላታችንን ድል አድርጎ ምርኮን በመማረኩ፥ ነቢይ፤ ሊቀ ካህን፤ ንጉሥ እየተባለ መጠራቱ ነው ።

ክርስቶስ የማዳን ኃይሉን የገለጠባቸው እነዚህ ፎቱ ማዕረጋት ሰው ከመሆኑ የተነሣ የተፈጸሙ ናቸው፥ እነዚህም በቅዱስ መጽሐፍ የተገለጡና የሚደገፉ ናቸው ። በብሉይ ኪዳን አስቀድሞ እውነተኛውም ነቢይ እንደሚነሣ፥ እውነተኛው ሊቀ ካህናት እንደሚመጣ፥ እውነተኛውም መሲሕ (ንጉሥ) እንደሚነግሥ በግልጽ ተግሯል፥ ተጽፏልም፥ በዚህም መልክና አምሳል ክርስቶስ ምድራዊ አገልግሎትን ለመፈጸም ችሏል። ክርስቶስ የማዳን ሥራውን በነብይ መልክ እንደሚሠራ የተነገረው ትንቢት "ከአንተ መካከል ከወንድሞችህ እግዚአብሔር አምላክህ እንደኔ ነቢይ ያሥነሣልሃል እርሱን ስማው" ተብሎ ተነግሮለታል።፫

እንደ ሊቀ ካህንነቱም የማዳን ሥራውን ክርስቶስ እንደሚፈጽም አስቀድመው ከተነገሩት ትንቢቶች "እግዚአብሔር ማለ አይጸጸትም አንተ ለዘለዓለም እንደ መልከጼዴቅ ሥርዓት ካህን ነህ" ብሎ።፭

ክርስቶስ እንደ ንጉሥነቱ (እንደ መሲሕነቱ) የማዳን ሥራውን እንደሚፈጽም ከተነገሩት ትንቢቶች ውስጥ ደግሞ "አንችም ቤተ ልሔም ኤፍራታ ሆይ አንችም በይሁዳ አላላፍ ታናሽ ነሽ ከአንች ግን ለእሥራኤል አለቃ የሚሆን ይወጣልሻል፥ አወጣጡም ከጥንት ነው፥ ከዘለዓለም ዘመን"። የሚል እናገኛለን፤ ይኸም በብሉይ ኪዳን ታውቆ የተነገረና የተፈጸመ ነው።፭

የመድኃኒታችን የኢየሱስ የማዳን ትምህርትና ሥራ እስከ መስቀል ድረስ ያለው የተፈጸመው እንደ ነቢይነቱ ዙሮ በማስተማሩ፥ እንደ ሊቀካህንነቱ በማስተማሩና መስዋዕት በማቅረቡ፥ መከራን በመቀበል፥ በመስቀል በመስቀሉ ነውና። እንደ ንጉሥነቱም ምድራዊ መንግሥቱን ቤተ ክርስቲያንን በመመሥረቱ፤ ለርሷም መመሪያ በማውጣቱ ሥራውን ገልጧል። ይኸም ዘለዓለማዊ መሪ አስተዳዳሪ፥ ንጉሠ ነገሥት መሆኑን ያመለክታል። እነዚህን ክርስቶስ የማዳን ሥራውን የፈጸመባቸውን ፎቱን ማዕረጋት ወንጌላዊያንም ሆኑ ሌሎች ሐዋርያት ተገቢ ምስክር አድርገው ተናግረዋል፥ ጽፈዋልም፥ ይኸውም በመጀመሪያው ስለነቢይነቱ ነው፥ ወንጌላዊ ሉቃስ ".... አይገባምና ነቢይ ይሞት ዘንድ ከኢየሩሳሌም በሜዳ" ይላል።፭ እንዲሁም ስለ ሊቀ ካህንነቱ እንደሚከተለው ይናገራል "ስለ

እርሳቸው ራሴን እቀድሳለሁ እነርሱም የተቀደሱ ይሆኑ ዘንድ በእውነት።⁵ ስለ ንጉሥነቱ ደግሞ ከሁለቱም ያላነሰ ተነግሮለታል። ተጽፏልም።⁶ ከሁሉም በበለጠ ቅዱስ ጳውሎስ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የማዳን ሥራው "እናንተ ግን ክርሱ ናችሁ በኢየሱስ ክርስቶስ ጥበብ የሆነልን ከእግዚአብሔር ጽድቅም መድኃኒትም" ሲል ይመሰክራል።⁷

የቤተ ክርስቲያን አባቶችም ክርስቶስ የማዳን ሥራውን እንደ ነቢይ፥ እንደ ሊቀ ካህናት፥ እንደ መሢህ ሆኖ እንደ ፈጸመ ቤተ ክርስቲያንንም በዚህ መልክ እንደ መሠረታት በልዩ ልዩ አጋጣሚ ገልጠው ተናግረዋል። ለምሳሌ "ዘበሐዋርያት ሐዋርያት ዘበነቢያት ነቢይት ሊቀ ካህናት ዘይቀውሙ ለመለቅዱሳን ሲሉ ይገልጣሉ።"⁸ በዚህ መልክ ክርስቶስ የማዳን ሥራውን የሠራበት የፈጸመበት ብዙ ግብር ሲሆን ጎልተው የሚታዩት እነዚህ ፎቱ ማዕረጋት ናቸው። እነዚህ ሦስቱ ማዕረጋት ደግሞ የማይለያዩ የተያያዙ ናቸው። እንደ አንድ ሆነው በአንድ መግለጫም የሚገለጡ ናቸው ማለት እንደ ነቢይነቱ ማስተማሩ፥ በምድር መንግሥትን ቤተ ክርስቲያንን መመሥረቱ፥ ሕገ መንግሥቱን ማውጣቱ ነው።

እንደ ሊቀ ካህንነቱ ደግሞ መከራን ሲቀበል፥ ስለ እምነትም ሲያስተምር ስለ ፍቅርም መፈጸሚያ አድርጎ በመስቀል ሲሰቀል ማሳየቱ ነው። እንደ ንጉሥነቱም ቤተ ክርስቲያንን ሲመሠርት በትምህርቱ በትንቢቱ ቸርነት በማድረጉ የነቢይነቱንና የሊቀ ካህንነቱንም ሥራ መፈጸሙ ነው። የነዚህ የሦስቱ ማዕረጋት ማጠቃለያው ግን ሊቀ ካህንነቱ እንደሆነ ልንገነዘብ ይገባናል። ምክንያቱም ራሱ መሥዋዕት ሆኖ በመቅረቡ ሊቀ ካህንም ሆኖ መሥዋዕት ለአባቱ በማቅረቡ፤ የሰውን ልጅ ሁሉ በደሙ ገዝቶ ወደ አባቱ ማቅረቡን ይገልጣልና። ሌሎች ሁለቱ ማዕረጋት ግን በማዳን ሥራው ውስጥ የተጠቃለሉ ናቸው። ይኸውም ነቢይነቱ ለማዳን ማዘጋጃ የሚሆን ትምህርት መስጠቱን ያመለክታል። መሢሕነቱ ደግሞ አቸናፊነቱን ምዕመናንን ማርኮ የማቅረቡ፥ ጸጋውን መስጠቱን ያመለክታል።

የሆነው ሆኖ ሁሉንም ለየራሳቸው እንመረምራለን ስለዚህ የእያንዳንዱን ዝርዝር መግለጫ እንደሚከተለው እንመልከት።

፩ የሊቀ ካህንነቱ ማዕረግ፦

የሊቀ ካህንነቱ ማዕረግ ክርስቶስ ስለኛ የተቀበለውን መከራ ሁሉ ያመለክታል። ማለት ሰው ከሆነበት ሥጋንም ከለበሰበት ጊዜ ጀምሮ ከቤተልሔም እስከ ጎልጎታ ድረስ የተፈጸመውን ያመለክታል።

የሰው ልጅ ወደና ፈቅዶ በፈጸመው ወንጀል ተፈርዶበት ከነበረው ፍጻሌ ለማዳን ክርስቶስ በሰው እግር ገብቶ መከራን ተቀበለ። ምንም ሰው በራሱ ሐሳብ በሠራው ጥፋት ቅጣትን ለመቀበል ተገቢ ቢሆንም አምላክ ቸር ስለሆነ፥ በሰው ልጅ ላይ ሊደርስ የነበረውን መከራ ለመቀበል ዝግጁ ሆነ። የሰው ልጅ በኃጢአት ተሸፍኖ አርቆ ለመመልከት የማይችል፥ ከኃጢአቱም ሊነፃ፥ የድኅነትንም ጎዳና ሊከተል አልቻለም ነበር። በአንድ ቃልም ለመናገር ሰው በራሱ ጥፋት ከተፈረደበት ፍርድ ለመዳን አልቻለም ነበር። እግዚአብሔር ግን ከምሕረቱ የተነሣ ከጥበብ በሚበልጥ ጥበቡ ሰው ሆኖ ሥጋን ለብሶ ሰውን ለማዳን ቅዱስ ፈቃዱ ሆነ። የበደለውንም ሥጋ አንጽቶ ተዋሃደው ለዘለዓለም ሕይወት የሆነው ቃል በሥጋው ሞተ። በእርሱም ሞት በጠቅላላው የሰው ዘር የሆነው ሁሉ ዳነ። ነፃነቱን አገኘ ልጅነቱም ትላላው የሰው ዘር የሆነው ሁሉ ዳነ። ነፃነቱን አገኘ ልጅነቱም ትዱስ መጽሐፍ በተለያየ ገጽ ይገልጠዋል። ስለዚህም ሁሉ ጌታ አዳኙ ሊቀ ካህናት ይለዋል።⁹ ሊቀ ካህንነቱም እንደ መልከጼዴቅ ነው። ይኸውም ከአርን የተለየ መሆኑን ያመለክታል። ከፍተኛ የሆነ ለብቻውም የሆነ ሊቀ ካህናት ነው። መዓረጉም ከካህናት ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ ማዕረግ አይደለም።¹⁰

እነዚያ ሊቀ ካህናት ያቀርቡት እንደነበረ ያለ መሥዋዕትም ያቀረበ አይደለም። የክርስቶስ ሊቀ ካህንነት ዘለዓለማዊ ነውና። ይኸንም ነቢዩ ዳዊት "አንተ ካህኑ ለዓለም በከመ ሢመቱ ለመልክ ጼዴቅ" ሲል ይገልጣል።¹¹ የሊቀ ካህንነት ሥራ ስለ ሕዝቡና ስለራሱ መሥዋዕት ማቅረብ ነውና።¹² ክርስቶስም እውነተኛ ሊቀ ካህናት እንደመሆኑ እውነተኛውን መሥዋዕት ያቀርብ ዘንድ ተገባው፤ ይኸውም የራሱን አካል ነው። የርሱን ሕይወት ለዓለም ድኅነት አድርጎ ያሳልፈው ዘንድ ፈቅዷልና። የጌታ መከራ ለድኅነት የተሰጠ ከመሆኑ ጋር ለአባቱ ያሳየው

የታዛዥነት ምሳሌ ነው። እስከ ሞት ድረስ እሽ አለ። ታዘዙት ሞቱም በመስቀል ሆነ ሲል ሐዋርያው ጳውሎስ ገልጦ ተናግሮለታል።¹³ እንዲሁም የመስቀሉ ሞት ከሰው ፍቅር የተነሣ እንደሆነ ግልጽ ነው። የሰው ፍቅር እንዲሁ ከሞት አደረሰው።¹⁴

በመስቀል መሞቱ ዘለዓለማዊ መሥዋዕት ስለኛ ለማቅረቡ፣ ለሁሉ ጊዜ ድኅነት ሥጋንም ድኅነት ነፍስንም የሚሰጥ እንደሆነ ያመለክታል።¹⁵ ይኸንም ሁሉ ለመግለጥ "ነዋ በግዑ ለእግዚአብሔር ዘየአትት ኃጢአተ ዓለም" ሲል ይገልጻል።¹⁶ ሕዝብ ሁሉ ከሚጎዳ እርሱ ለሁሉ ቤዛ ሆኖ መሞትን መርጧልና። በአሪት ከነበረው መሥዋዕት የተለየ የከበረና የማዳን ኃይል ያለው መሥዋዕት ሆኖ ኢየሱስ ክርስቶስ ስለኛ ቀረበ። በተለይም በዓመት አንድ ጊዜ ሊቀ ካህናቱ ያቀርበው ከነበረው መሥዋዕት የበለጠ ሆኖ ተገኘ። ያ የብሉይ ኪዳን መሥዋዕት ሁሉ ምሳሌ እንጂ የማዳን ኃይል ከቶ አልነበረውም። በዚያን ጊዜ ብዙ ደም ቢፈስም ከቶ ያዳነው የለም። የእውነተኛ መሥዋዕት የክርስቶስ ደም ግን ዓለሙን ሁሉ አዳነ። የሰውን ልጅ ሁሉ ከእግዚአብሔር ጋር አስታረቀ።

፪ የክርስቶስ የነቢይነቱ ማዕረግ፥

የክርስቶስ የነቢይነቱ ማዕረግ የሚገለጠው ወይም የሚታወቀው ከፍተኛና እውነተኛ የሆነውን ትምህርት ማስተማሩ፣ ለሰው ልጅ በሚሰጠው ጸጋ ሁሉ በቂ ሆኖ እንዲገኝ ለማዘጋጀት የሆነውን ትምህርት ነው።

የብሉይ ኪዳን ነቢያት የማንቃት የማትጋት የመቀስቀሻ ትምህርት ለእሥራኤላውያን ቢሰጡም ከእግዚአብሔር ተልከው በርሱም ገላጭነት ነው። ክርስቶስ ግን በራሱ ፈቃድ በአባቱም ፈቃድ በመንፈስ ቅዱስም ሥምረት ተልኮ እውነተኛውን የድኅነት ወንጌል ለሁሉም ሰበከ። ይኸንም በገጠር በመንደር በመቅደስ ሕዝብ በተሰበሰበበት መስከረብ ነገረ፣ አስተማረ፣ ይኸም ሁሉ ሲሆን በመናገር ብቻ ያስተማረ አይደለም በሥራም እየገለጠ እያሳየ አስተማረ እንጂ። የክርስቶስ የራሱ ኑሮ ሳይቀር ግልጽ ምስክርና ማስተማሪያ ነበር። እርሱም ሰውን ለማቅረብ፣ ሰውን

ለመሰብሰብና አንድ ለማድረግ "አነ ውእቱ ፍኖት፣ ወጽድቅ፣ ወሕይወት ወዘይተልወኒ ኢየሐውር ውስተ ጽልመት አላ ይረክብ ብርሃነ ሕይወት" እያለ ያስተምር ነበር።¹⁷

ነቢያት ተግባራቸውን ለመፈጸም ምልክት በማሳየት ተአምራት በማድረግ ትንቢት በመናገር ይሠሩ ነበር።¹⁸ እንደ ነቢይነቱ፣ የኢየሱስምን ጥፋት ቀደም አድርጎ ተናገረ፣ በምድርም ሰላም እንዲመሠረት የመንግሥቱም ሕግ የሚነገርባት ቤተ ክርስቲያን ጸንታ እንድትኖር አስቀድሞ ተናገረ። በዚህ ሁሉ ምክንያት ክርስቶስ ሊቀ ነቢያት ነው። ስለ እርሱም የተነገረው ትንቢት ሁሉ ተፈጸመ፣ ስለዚህም ክርስቶስ የሰው ነገድ ሁሉ የበላይ መምህር የበላይም ነቢይ ነው።

የብሉይ ኪዳን ነቢያት ስለ እግዚአብሔር ቃል ከመንፈስ ቅዱስ የተገለጠላቸውን የታዘዙትን ይናገራሉ። ከእግዚአብሔር በተሰጣቸው መንፈስም ተአምራት ያደርጋሉ። ጌታችን ኢየሱስ ግን ራሱ የአብ ቃል እንደመሆኑ፣ ከአብ ጋር አንድ እንደመሆኑ የራሱንም የአባቱንም ፈቃድ ይናገራል። ያንንም ያስተምራል። ከአባቱ ጋር ያለውን አንድነታቸውን ይገልጣል እውነትን ይናገራል። የሚያሳየው ተአምራት ደግሞ አምላክ እንደመሆኑ ከባሕርዩ ከአምላክነቱ የመነጨ ነው።¹⁹ የክርስቶስም ትምህርት የነቢያት ትምህርት ሁሉ ማጠቃለያ ነው። ክርሱ በኋላ ነቢይ አልተነሣምና። ሐዋርያት ግን በሌላ መንፈስ ተቃኝተው በሌላ መልክ ሲያስተምሩ ኑረዋል። አሁንም ያ መንፈስ ይቀጥላል። ይኸንም ሁሉ ቅዱስ መጽሐፍ ይመሰክራል ማለት የክርስቶስ ትምህርት ምን ዓይነት እንደሆነ ይገልጣል።

በመጀመሪያ ደረጃ የብሉይ ኪዳን ነቢያት ስለ መሢሕ የተናገሩ፣ የመስከሩ ብዙዎች ናቸው። ክርስቶስም ነቢይ እንደሆነ፣ ከእግዚአብሔርም የተላከ እንደሆነ ሙሴ እንዲህ አለ "ከአንተ መካከል ከወንድሞችህ እግዚአብሔር አምላክ እንደ እኔ ያለ ነቢይ ያስነሣልሃል እርሱን ስማው።²⁰ ይኸውም ወደፊት በጨለማ የሚኖረውን ሕዝብ ወደ ብርሃን የሚመራ ቃል ነው።"²¹ ሐዲስ ኪዳን ይኸኑ ተከትሎ እንዲህ አድርጎ ይገልጣል በመጨረሻው ዘመን እግዚአብሔር ተናገረ እንዲህም አለ "እርሱ በዚህ በኋለኛው ዘመን በልጁ ነገረን ሁሉን ወራሽ ባደረገው ዓለሙንም በርሱ

የፈጠረ²²። እንዲሁም አስተማሪ ታላቅም ነቢይ በቃልም በሥራም ለመፈጸም የሚችል ሆኖ²³። ወደ ዓለም መጣ እውነትን ያስተምር ዘንድ+ የኛን ሀሊና ያነፃ ዘንድ+ እውነተኛውንም አምላክ እናውቅ ዘንድ²⁴። በርሱም የተነገረች እውነት ስለራሱ+ ስለ መንግሥቱ+ እንዲሁም ስለ ሙሴ ሕግ መፈጸም በሰፊው ትመስክራለች+ ይኸውም የበግ+ የፍየል+ የከብት መስዋዕት መሆኑ ቀርቶ የኢየሱስ ደም ዓለምን እንደሚያድን የተነገረ የተፈጸመም ነው።

የክርስቶስ የነቢይነቱ ማዕረግ በቤተ ክርስቲያኑ ላይ ቅዱስ መንፈሱን በመላክ ብርሃኑን በመግለጥ+ የቤተ ክርስቲያንንም ሕግጋት በመሥራት መምህራን ያለማቋረጥ እንዲያስተምሩ+ የእግዚአብሔር ቃልንም እንዲናገሩ በማድረጉ ይታወቃል።

፫ የክርስቶስ የንጉሥነቱ ማዕረግ፤

የክርስቶስ የንጉሥነት ማዕረግ የሚገለጠው የጸጋው መገኛ የሆነችውን ቤተ ክርስቲያን በመምራት በመጠበቅ ነው+ ይህችውም በምድር ላይ የመሠረታት በዳግም ምጽአቱ የሚፈጸመው ዓላማው የሚነገርበት ናት። ይኸንንም በብሉይ ኪዳን መሢሕ በማለት ንጉሥነቱን ገልጦ የተነገረለት ነው+ ይኸውም በዳዊት መንበር ላይ የሚቀመጥ ንጉሥ እንደሆነ ለዘለዓለምም ነግሦ የሚኖር የዓለሙ ንጉሥ እንደ ሆነና ለሁሉም ያለ አድልዎ የቸርነቱን ሥራ የሚሠራ እንደሆነ+ የሚገልጽ ነው²⁵።

የመሢሕን ትርጉም አይሁድ የተቀበሉት በእርግጥ ምድራዊ ንጉሥ ነግሦ የዳዊትን መንግሥት ወርሶ እሥራኤልን ከባዕድ አገዛዝ ነፃ አውጥቶ የሚኖር እንደሆነ አድርገው ነበር። በሐዲስ ኪዳን ግን ቅድስት ማርያም መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ሲያበሥራት ክርስቶስ የዘለዓለም ንጉሥ እንደሆነ አድርጎ ገልጦ ተናግሯል "ወይሁቦ እግዚአብሔር መንበረ ዳዊት አቡሁ ወይነግሥ ለቤተ ያዕቆብ ለዓለም ወአልቦ ማገለቅት ለመንግሥቱ" ሲል²⁶።

ሰብአ ሰገል አዲስ የተወለደውን የአይሁድን ንጉሥ እየፈለጉ መምጣታቸውን ማቴዎስ ገልጦልናል²⁷። ቅዱስ ጳውሎስ ደግሞ ንጉሠ ነገሥት እግዚአ አጋዕዝት ብሎ ጠርቶታል²⁸።

ክርስቶስ ደግሞ ከትንሣኤው በኋላ" ተወሀበኒ ኩሉ ሥልጣን ሰማይ ወምድር" ሲል ለደቀ መዛሙርቱ ገልጦ ተናግሯል²⁹።

የክርስቶስ ንጉሥነት ግን ወደዚህ ዓለም ከመጣበት ዓላማ ጋር የተያያዘ ስለሆነ+ መንፈሳዊ ወይም ሰማያዊ እንጂ ሥጋዊ ወይም ምድራዊ ወይም ጊዜያዊ አልነበረም። በዚህም መሠረት ክርስቶስ ንጉሥነቱ በመስቀል እንደሆነ ሲታወቅ በምድር ግን መከራን ሕማምን ተቀብሏል+ ይኸውም የመጣበት ዓላማ ምዕመናንን እጅ ያደርግ+ በደሙም ይዋጅ የሰውንም ነገድ ሁሉ ከዲያብሎስ አገዛዝ ነፃ ያወጣ ዘንድ ነውና። ክርስቶስ ምንም በምድር ቢመላለስ ከቶ ምድራዊ ሥራን አልሠራም። መንፈሳዊ ዓላማ ያላትን መንግሥት ማለትም ቤተ ክርስቲያንን መሠረተ። የቤተ ክርስቲያንም ገዢ ንጉሥ ሆኖ ያለመለየት ያለማቋረጥ የሚሠራ የሚኖርም የሚገዛ የሚያስተዳድርም ሆነ+ የማዳን ኃይሉም በቤተ ክርስቲያን አማካይነት ሳይቋርጥ የሚሠራ የሚኖርም ነው። ከሰው ልጅ ጋር አንድነት ያለው ሁኖ በቅዱስ መንፈስ አማካይነት ጸጋውን በማስተላለፍ በዚሁም የሊቀ ካህናትነት ሥራውን እንደቀጠለ ይኖራል።

በዚህ መልክ የክርስቶስ መንፈሳዊና ሰማያዊ ንጉሥነቱ ይገለጣል ይታወቃል+ ይኸም ሲሆን ከነቢይነቱና ከሊቀ ካህንነቱ ማዕረግ ሳይለይ ነው። በዚህም መልክ ቅዱስ መጽሐፍ የክርስቶስን መንፈሳዊ ንጉሥነት ማዕረግ ይገልጣል። ይኸውም በአንድ በኩል በአሁኑ ጊዜ በሌላ በኩል ደግሞ በሚመጣው ሕይወት ላይ ያለውን ነው።

ክርስቶስ የንጉሥነቱን ማዕረግ በምድር በከፊል የገለጠው ብዙ ኅብረ መልክዕ በሆነ ተአምር ነው። ሌላው ደግሞ ቤተ ክርስቲያንን በመምራት በማስተዳደር የርሷም ቀዳሽ ሁኖ በመሥራት ነው³⁰። በበለጠም ንጉሣዊ ሥልጣኑ የተገለጠ ወደ ሲኦል ወርዶ በበረበረ+ ነፍሳትንም ነፃ በአወጣ ጊዜ ነው። እንዲሁም የዲያብሎስን ሥልጣን በሻረ የሞትንም ኃይል በአጠፋ ጊዜ ነው። ሲኦል ወርዶ ነፍሳትን የማውጣቱ ተግባር የክርስቶስን ንጉሥነት ገናና ሥልጣኑንም ይገልጣል+ ይኸውም የክርስቲያን ተስፋና እምነት መነሻ የሚሆን ነው። ቅዱስ መጽሐፍም ይኸን አጉልቶ ያሳያል ይመስክራልም³¹። ስለዚህም

ሐዋርያው ጴጥሮስ በመልዕክቱ እንዲህ ይላል "ክርስቶስም አንድ ጊዜ ስለ ሕዝቡ ኃጢአት ሞተ"³²። እንዲሁም ክርስቶስ ወደሲኦል ወርዶ መበርበሩን አሁንም ቅዱስ ጴጥሮስ በትክክል ደግሞ ይመሰክራል³³። የክርስቶስ ንጉሥነት በመስቀል ላይ የተገለጠ ሲሆን ቅድስት ነፍሱን በሥልጣኑ ከቅዱስ ሥጋው ሲለይ፥ ነፍሱ ደግሞ ወደሲኦል ወረደች ለነፍሳትም ነፃነትን ሰበከች፥ ይኸንንም ታላቁ ሐዋርያ ቅዱስ ጴጥሮስ በርሱም በግዞት ወዳሉት ነፍሶች ሔዶ ሰበከላቸውም ሲል ያስረዳናል³⁴።

ይኸን በሲኦል ወርዶ መሰበኩን ቅዱስ ጴጥሮስ ከመንገሩ በቀር ሌላ ሐዋርያ ወንጌላዊም አይተርክልንም። የጥንት የቤተ ክርስቲያን አባቶችም ዝም ብለው አልፈውት ይገኛል፥ መጽሐፈ ኪዳንም ከሚባለው አንደኛው ክፍል ትምህርተ ገቡዓት ላይ ግን ሰፋ ያለ አገላለጥ እናገኝበታለን³⁵።

ይኸን ወደ ሲኦል ወርዶ የሰበከበትን ዓላማ ደግሞ ሊቃውንት በየበኩላቸው እንደሚከተለው አስተያየታቸውን ይሰጣሉ።

1. ከክርስቶስ በፊት የሞቱትን ነፍሳት ለማብሰር፥ ማለት ሞት እንደጠፋላቸው ክርስቶስ እንደነገሠላቸው ለመንገር፥
2. መሢሕነቱን ለመግለጥ፥ ግዛቱ መንግሥቱ ወሰን የሌለው እንደሆነ፥ በሲኦል ያሉት፥ ራሱ ሲኦልም የርሱ ግዛት እንደሆነች ለማስረዳት፥
3. ልጅነትን አጥተው ተፈርዶባቸው ሲኦል የገቡትን ሰብኮ ያመኑትንና እርሱን የተቀበሉትን ነፃ ለማውጣት ነው። ይኸንም የመሳሰሉ ሌሎች አስተያየቶች አሉ፥ ሁኖም የሁሉ ጠቅላላ አስተያየት አንድ ነው ክርስቶስ እውነተኛው ንጉሥ የሁሉም ገዥ የሁሉም አስተዳዳሪ መሆኑን የሚገልጥ ነው።

በእርግጥም በሥጋው ለሦስት ቀናት ያህል በመቃብር በአረፈበት ጊዜ ነፍሱ ደግሞ በሲኦል እየሰበከች ቆይታለች። በ፫ኛው ቀን ሲነሣ ግን ነፍሳትን ሁሉ ይዞ እንደወጣ ወደ ንጉሥ እንዳሸጋገራቸው ቤተ ክርስቲያን ትናገራለች።

ምዕራፍ ፮

የክርስቶስ ሞት፥

መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም እንደመጣ በሰውም እግር ገብቶ በደለኛ ተብሎ መከራን እንዲቀበል፥ እንዲሞትም አስቀድሞ ምሳሌ ተመስሏል፥ ትንቢትም ተነግሯል። እርሱም ሰው የሆነበት ዋናው ዓላማ ሞትን ለመቅመስና የሰውን ልጅ ለማዳን ብቻ ነበር፥ ይኸም ስለሆነ የክርስቶስ ሞት ድንገተኛና ሳይታሰብ የሆነ አደጋ አይደለም። ስለሰው ድንገት በሰው በደል ለመግባት በደለኛ ተብሎ ለመቆጠር ብቻ ሰው ሁኗልና። ስለዚህም ሞት እንጂ። ስለዚህም ቅዱስ ጳውሎስ "ልጆችም በሥጋ በደም ተገናኝተውታልና እርሱም ደግሞ በዚህ ተገናኝቶው፥ በሞቱ የሞትን ሥልጣን ይሰብር ዘንድ እርሱም ሰይጣን" ሲል ሐዋርያዊ ትምህርቱን ያስተላልፋልናል¹።

ክርስቶስ የሰው ሕይወት (ኑሮ) አስደስቶት አታሉትም ሰው የሆነ አይደለም፥ ደግሞም በሰው እጅ ለመገልገል ከሰውም ጋር ለመኖር ብሎ ሰው የሆነ አይደለም፥ ራሱን ለሰው ቤዛ አድርጎ ለመስጠት ብቻ ሰው ሆነ እንጂ ይኸንም ወንጌላዊው ማቴዎስ "የሰው ልጅ ሊያገለግል እንጂ ሊያገለግሉት እንዳልመጣ፥ ነፍሱንም ለብዙ ቤዛ ሊሰጥ እንጂ" ሲል አስፋፍቶ ክርስቶስ ሰው የሆነበትን ዓላማ ዘርዘሮ አስረድቷል²። ክርስቶስ ቤዛችን ነው፥ ስለዚህ ለኛ ለውጥ ሆኖ በኛም ዕዳ ገብቶ ሞተ።

እንደገና ሐዋርያው ጳውሎስ የክርስቶስን ሞትና መቃብር በጠቅላላም ስለ ሰው ልጅ የተቀበለውን መከራ በመግለጥ እንዲህ ሲል ይመሰክራል "ወንድሞች ሆይ እነግራችሁ አለሁ ያስተማርኳችሁ ወንጌል የተቀበላችሁትም በርሱ የጸናችሁበት በርሱም ትድናላችሁ፥ በምን ነገር አስተማርኳችሁ ታሰቡት እንደሆነ በከንቱ ያመናችሁ ሳትሆኑ አስቀድሜ ሰጥቻችኋለሁና እኔ ደግሞ የተቀበልኩትን ክርስቶስ ስለ ኃጢአታችን እንደሞተ እንደተጻፈ። እንደተቀበረም፥ በሦስተኛውም ቀን እንደተነሣ እንደተጻፈ³።

ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም የመጣው ለሕማም ለመከራ ለሞት ነው ብለናል፥ ግን ከሞት ያደረሰው ምንድን ነው ያልን